BETÆNKNING

VEDRØRENDE

TURISMEN TIL DANMARK

Betænkning afgivet af handelsministeriet's turistudvalg

ex. 2

DET JURIDISKE LABORATORIUM VED KØBENHAVNS UNIVERSITET
18.985 b

BETÆNKNING NR. 748
KØBENHAVN 1975

Ha 00-432-bet.
ISBN 87-503-1740-7
S. L. MØLLERS BOGTR. A/S KBHVN.

Indholdsfortegnelse

Udvalgets nedsættelse og arbejde 5
Resumé 7

Kapitel 1. Indledning
a. Turismens samfundsmæssige betydning 9
b. Opgavens afgrænsning 9
c. Turistbegrebet 9

Kapitel II. Turismens udvikling
a. Turismens udvikling i Danmark 10
b. Turismens udvikling internationalt og i Danmark 14

Kapitel III. Turiststatistik
a. Eksisterende turiststatistik og behovene for ny statistik 20

Kapitel IV. Turisterhvervet
a. Turismens erhvervsmæssige placering 24

Kapitel V. Overnatningsfaciliteter
a. Hoteller 33
b. Campingpladser 37
c. Sommerhuse 38
d. Vandrerhjem 40
e. Bondegårdsferie 40
f. Privat udlejede værelser 40
g. Vurdering af virkningen for turistvalutaindtægten ved investering i overnatningsfaciliteter til brug for udenlandske turister 41

Kapitel VI. Transportfaciliteter
a. De forskellige rejsetyper 45
b. Specielt om charterflyvning 45

Kapitel VII. Målgrupper
a. Generelt om målgrupper 49
b. Ungdomsturister 50
c. Kongresturisme 51

Kapitel VIII. Danmark som rejsemål
a. Generelt om Danmark som rejsemål 53
b. København og provinsen som rejsemål 53
c. Faktorer, der øver indflydelse på turistens ferievalg 54
d. Kan disse faktorer påvirkes 54
e. Attraktioner 55

Kapitel IX. Service

a. Modtageforholdene i Københavns Lufthavn 58
b. Turistinformationen ved indfaldsvejene til Danmark 60
c. Den af Danmarks Turistråd og de lokale turistforeninger udøvede service 61
d. Kongresfaciliteter 61
e. Lukkeloven 63
f. Turistudsendelser i Danmarks radio 64
g. Spillecasinoer 64

Kapitel X. Uddannelse

a. Uddannelsesbehovet 66
b. Autorisation og uddannelse af turistførere 66
c. Videreuddannelse af de i turismen beskæftigede 67

Kapitel XI. Organisation af turistarbejdet

a. Danmarks Turistråd 68
b. Danmarks Turistråds udlandskontorer 71
c. Det internationale samarbejde 73
d. De lokale turistforeninger 74
e. Turistarbejdets mål og organisation i andre lande 77

Kapitel XII. Mulighederne for at føre en dansk turistpolitik, herunder Danmarks Turistråds politik

a. Danmarks Turistråds mål 79
b. Danmarks Turistråds virksomhed 79
c. Udvalgets overvejelser vedrørende Danmarks Turistråds organisation og virksomhed 81
d. Turistforeningerne 83

Bilag .....

a. Sammenfatning 85
b. Underudvalg og særlige undersøgelser 88

Udvalgets nedsættelse og arbejde

I slutningen af 1968 henstillede formanden for Danmarks Turistråd til handelsministeriet, at turismens problemer blev behandlet i en af ministeriet nedsat kommission.

Ønsket herom var begrundet i, at der i takt med turismens vækst var opstået en række problemer af økonomisk og planlægningsmæssig art, der greb ind på mange samfundsområder såvel offentlige som private, og at der med en fortsat turistudvikling måtte forudses store investeringsopgaver. For i videst muligt omfang at undgå fejlinvesteringer ville det derfor være ønskeligt at få problemer af betydning for turismen nærmere undersøgt.

Handelsministeriet var enig i denne betragtning, men anså det for mere formålstjenligt at lade disse problemer undersøge i et snævert udvalg, som herefter nedsattes i november 1968.

Til formand for udvalget udpegedes: direktør, cand. jur. Ernst Klæbel, A/S Dagbladet Politiken.

Som medlemmer af udvalget udpegedes:

Direktør, cand. jur. Sven Acker, Danmarks Turistråd,
Kontorchef, cand. jur. Poul Andersen, Ministeriet for offentlige Arbejder,
Afdelingschef, cand. polit. H. O. Christiansen, Handelsministeriet,
Afdelingschef, cand. polit. Aage la Cour, Danmarks Statistik,
Direktør Ole Scherfig, Danmarks internationale Studenterkomite (DIS),
Kontorchef, cand. jur. Erik Tjalve, Ministeriet for kulturelle Anliggender,
Ekspeditionssekretær, cand. jur. M. Bjerregård Jensen, Handelsministeriet, har varetaget udvalgets sekretariatsforretninger.

Konsulent, cand. polit. Jørgen Juhldal, der på tidspunktet for udvalgets nedsættelse var ansat i Ministeriet for offentlige Arbejder, har deltaget i udvalgsarbejdet som suppleant for Poul Andersen, ligesom ekspeditionssekretær i Handelsministeriet, cand. jur. K. Arnskov har deltaget i udvalgets møder.

Fuldmægtig, cand. merc. Erik Andreasen, Danmarks Statistik, og fuldmægtig, cand. mere. Frantz Buch Knudsen, Danmarks Turistråd, har deltaget i redigeringen af visse afsnit af betænkningen.

Udvalget fik til opgave »at undersøge de problemer, som skønnes at være af betydning for Danmarks udvikling som turistland, og udvalget vil kunne foreslå, at konkrete undersøgelsesopgaver henlægges til et udvalg af særligt sagkyndige, til forskningsinstitutioner og lign.

Udvalget redegør over for handelsministeren for resultatet af konkrete undersøgelser og afgiver i givet fald forslag til løsning af enkelte problemer. Når undersøgelsesarbejdet er tilendebragt, afgiver udvalget en samlet redegørelse herfor med eventuelle supplerende bemærkninger og forslag.«

I bilag b er der redegjort for, i hvilket omfang konkrete undersøgelser af særlige områder inden for turismen er henlagt til underudvalg og særligt sagkyndige m.v.

Udvalget har haft samråd med turistforeninger og sammenslutninger af turistforeninger, transportselskaber og myndigheder som Direktoratet for egnsudvikling, Danmarks Nationalbank, Danmarks Radio samt en række brancheorganisationer. Desuden har udvalget modtaget henvendelser med forslag til forbedring af turistarbejdet fra en række organisationer og enkeltpersoner. Udvalget takker for den ekspertise og det materiale, der er stillet til disposition og har muliggjort en belysning af særlige emner inden for de undersøgte områder af turismen i Danmark.

I forbindelse med udarbejdelsen af betænkningen har turistudvalget i vid udstrækning haft betydning som debatgruppe for turismens problemer, og udvalget har med tilfredshed konstateret, at en række problemer er blevet løst efter henstillinger fra turistudvalget og efter udsendelsen af delbetænkninger om specifikke problemer.

Spørgsmålet om turisme i Grønland har ikke

været inddraget under udvalgsarbejdet, men er på udvalgets initiativ i 1973 behandlet i en betænkning udarbejdet af »Udvalget vedrørende turisme i Grønland« for Ministeriet for Grønland.

Ej heller spørgsmålet om turismen på Færøerne har været behandlet i udvalget, da dette emne er et færøsk særanliggende.

Endelig er spøgsmålet om videre- og efteruddannelse af de i turistarbejdet beskæftigede behandlet i et under undervisningsministeriet nedsat udvalg.

Medlem af udvalget, Poul Andersen, deltager ikke i udvalgets forslag om yderligere liberalisering af reglerne for charterflyvning.

Udvalget har hermed afsluttet sine undersøgelser og afgiver en samlet redegørelse for arbejdet.

København i august 1975.

Sven Acker **Poul Andersen** **Aage la Cour**

H. O. Christiansen **£. Klæbel** (formand) **Ole Scherfig**

Erik Tjalve

/ *Bjerregård Jensen*

Resumé

På baggrund af Turistudvalgets arbejde kan der uddrages følgende forslag og anbefalinger fra betænkningen, idet det skal bemærkes, at de opstillede punkter ikke er udtryk for en prioritering.

... Udvalget påpeger, at Danmarks Turistråds mål er at øge turistvalutaindtægterne til Danmark på et rentabilitetsbetinget grundlag med selvfølgelig hensyntagen til kultur- og miljøværdier.

... Det bør overvejes at ændre Danmarks Turistråds organisation således, at denne fremtidig kommer til at bestå af et repræsentantskab med repræsentanter for organisationer med direkte tilknytning til turisterhvervet, en turistbestyrelse med 6 medlemmer samt en direktion.

... Samarbejdet mellem Danmarks Turistråd og turistkredsene bør udbygges med henblik på markedsføringsmæssige opgaver. Samtidig bør turistkredsene tilpasses amtsgrænserne, og der bør ansættes fuldtids kredssekretærer. Med henblik på løsning af foreningsmæssige opgaver bør der etableres et sekretariat under de samvirkende danske turistforeninger.

... Udvalget anbefaler den størst mulige liberalisering af reglerne for indgående IT charterflyvning og studenterflyvning.

... Udvalget har foreslået, at der etableres et institut med en garantikapital på 100 mill. kr. til finansiering af hotelbyggeri og i særlige tilfælde også etablering af campingpladser. Udvalget har samtidig henstillet til handelsministeriet at søge skabt den for instituttets etablering nødvendige lovhjemmel.

... Det henstilles til handelsministeriet, at der søges tilvejebragt den fornødne lovhjemmel og de fornødne midler med henblik på at indføre en hotelklassifikationsordning.

... Det anses for væsentligt, at der etableres en centralt automatiseret hotelreservation, og det henstilles til Danmarks Turistråd at tage initiativ hertil, når muligheden for at gøre dette på et rentabelt grundlag er til stede.

... Hotelmomsen bør lempes, således at danske hoteller ikke stilles ringere i konkurrencen på turistmarkedet end hotellerne i de lande, hvormed Danmark især konkurrerer.

... Det henstilles til Danmarks Turistråd nøje at følge udviklingen på kongresmarkedet, bl.a gennem Danish Convention Bureau's virksomhed. Udvalget kan ikke anbefale opførelsen af jumbokongreshuse, d.v.s. med plads til op til 5000 deltagere.

... Turiststatistikken bør udbygges på en række områder omfattende ferie- og turistundersøgelser, sommerhusudlejning, flytrafikstatistik efter udgangs- og bestemmelsessted og en turistmæssig mere relevant afgrænsning af rejsevalutaafregninger.

... Udvalget henstiller, at vandrerhjemmenes åbningstider liberaliseres, samt at rabatordninger for togrejser udbygges. Til koordinering af aktiviteter for ungdomsturismen foreslås oprettet en rådgivende gruppe under Danmarks Turistråd.

... Det anbefales, at der skabes lovhjemmel for oprettelse af et begrænset antal spillekasinoer.

... Udvalget anser det for ønskeligt, at lukkeloven liberaliseres mest muligt.

I forbindelse med udarbejdelsen af betænkningen har Turistudvalget virket som debatgruppe for turismens problemer, og delbetænkninger og anbefalinger fra udvalget har derfor givet anledning til, at forslag er ført ud i livet inden denne betænknings afgivelse. Turistudvalget har med tilfredshed konstateret følgende:

... Lejelovens § 72, der omhandlede erhvervsmæssig virksomhed som mellemmand ved udlejning af sommerhuse, er blevet ændret, således at forbrugeren, d.v.s. turisten, i højere grad end tidligere beskyttes ved leje af sommerhus.

Danmarks Turistråd har nedsat en turistførerkommission samt en styringsgruppe til koordinering af efteruddannelse inden for turistbranchen.
Danmarks Radio har etableret korte engelsksprogede nyhedsudsendelser, men det påpeges, at mere omfattende udsendelser også på tysk og fransk er ønskelige.

... Et udvalg nedsat af Ministeriet for Grønland på Turistudvalgets initiativ har afleveret en særlig betænkning vedrørende turismen på Grønland.

En sammenfatning for de enkelte underudvalgs arbejde og henstillinger er foretaget i bilag a) side 85.

KAPITEL I.

Indledning

a) Turismens samfundsmæssige betydning

På baggrund af den kraftige stigning i den internationale turisme fra begyndelsen af 1960-erne har turisterhvervet fået stadig større samfundsmæssig betydning i Danmark.

Turisterhvervets andel af bruttofaktorindkomsten er ca. 1,4 %, og turistvalutaindtægterne udgør ca. 3 % af Danmarks samlede eksport af varer og tjenesteydelser. I forbindelse hermed skal det bemærkes, at turisterhvervet kræver en meget lille import af råvarer m.v. for at frembringe de varer, turisterne efterspørger, idet der i vid udstrækning er tale om serviceydelser fra danske borgere og køb af danske varer (især fødevarer).

Som hovedregel betaler turisterne moms og andre forbrugsafgifter i Danmark, hvorved turismen som eksporterhverv desuden bidrager med et betydeligt skatteprovenu til den danske stat.

For den danske befolkning har den udenlandske turisme betydet et øget udbud af ferie og fritidsaktivitet samt i visse tilfælde et forbedret serviceniveau inden for detailhandel og transport, idet mange af de virksomheder, der betjener både danskere og udlændinge ikke ville kunne drives uden den udenlandske turisme.

Den udenlandske turisme har desuden i en række tilfælde bidraget til egnsudvikling, idet turismen både direkte og indirekte har givet beskæftigelsesmuligheder i områder, der ikke har været attraktive for andre erhverv.

En samfundsgavnlig udvikling af turismen kræver imidlertid planlægning og styring, idet en ukontrolleret vækst i turismen kan belaste infrastrukturen og ødelægge natur- og miljøværdier og dermed også erhvervets egne fremtidsmuligheder. Denne hensyntagen til infrastruktur, kultur- og miljøværdier er i vid udstrækning sikret ved den stigende landsdelsplanlægning, den nye miljølov og de lokale fredningsplanudvalg.

b) Opgavens afgrænsning

Det fremgår af udvalgets kommissorium, at den målsætning at tilføre landet øgede valutaindkomster gennem stigende besøg af udenlandske turister ikke indebærer, at en øget turistvalutaindtjening er ønskelig for enhver pris, altså uden hensyn til de omkostninger, der vil være forbundet med bestræbelserne for en fortsat stigning i denne form for valutaindkomster.

Udvalget har derfor som udgangspunkt lagt til grund, at målet for dansk turistpolitik må være mest muligt at øge Danmarks turistvalutaindkomster på et rentabilitetsbetinget grundlag.

På grundlag af udvalgets kommissorium er spørgsmålet om indlandsturisme kun behandlet enkelte steder.

c) Turistbegrebet

Som turist i Danmark betragter udvalget enhver udlænding, der er på besøg her, forudsat at besøget omfatter mindst een overnatning.

Denne definition afgrænser således principielt ikke turisten under hensyn til formålet med rejsen, idet for eksempel både personer, der rejser for fornøjelsens skyld og i forretningsøjemed, registreres som turister.

Derimod falder den 1-dagsrejsende uden for definitionen. Endvidere kan opholdet være af en så permanent karakter (gæstearbejdere, studieophold m. v.), at der ikke længere er tale om, at den pågældende er turist i almindelig forstand her i landet.

KAPITEL **II.**

Turismens udvikling

a) Turismens udvikling i Danmark.

Antallet af udenlandske turister, der besøger Danmark, har gennem mange år været betydeligt. Alene antallet af udenlandske gæsters overnatninger på danske hoteller, moteller, kroer m.v. nåede 1972 det hidtil højeste niveau med over 3,8 mill. overnatninger. Den af svækkede internationale konjunktur medførte en mindre tilbagegang i 1973, ligesom oliekrisen fra efteråret 1973 har medført, at denne tilbagegang er fortsat ind i 1974. Tilbagegangen har i særlig grad berørt hovedstadsområdet. For campingpladser er oplyst, at antallet af udlændinges overnatninger i 1973 nåede op på 3,3 mill., medens der i 1974 har været en mindre tilbagegang til 3,2 mill. Hertil kommer udlændinges ferieophold i danske sommerhuse eller lignende ferieboliger, bondegårdsferier, familiebesøg m.v. overnatninger på vandrerhjem eller på lejede værelser i private hjem m.v. Det samlede antal overnatninger foretaget i Danmark af udenlandske gæster må hermed forventes at ligge på et niveau omkring eller måske over 10 mill. om året med forhold som i 1973 og 1974.

I disse overnatninger er medregnet alle udenlandske besøgende, hvoraf dog den helt dominerende del må henregnes til turister, men nærmere oplysninger om rejseformål foreligger kun i meget begrænset omfang.

Det ville være ønskeligt at kunne opdele den internationale persontrafik efter rejseformål, hvorefter der i så fald under turister burde medregnes såvel rejsende, der rejser for fornøjelsens skyld, familiebesøg, rekreation etc., som personer der rejser med henblik på deltagelse i møder, kongresser, sportsstævner og lignende, samt forretnings- og tjenesterejser i øvrigt, i alle tilfælde dog kun, når opholdet også omfatter mindst en overnatning. Endvidere burde, uanset opholdets varighed, medregnes deltagere i turistrejser med skibe i form af krydstogter m.v. Rejsende i transit uden ophold eller lokal grænsetrafik uden overnatning bør betragtes som udflugtsrejsende og ikke som egentlige turister. Under turister bør endvidere ikke henregnes personer, der rejser med henblik på studieophold eller andet længerevarende ophold med erhvervsmæssigt formål, immigration o.lign.

Det forekommer imidlertid ikke afgørende for en mere summarisk belysning af turismens udvikling at kunne foretage en meget detailleret opdeling. De foreliggende talmæssige oplysninger er derfor benyttet som grundlag for den efterfølgende summariske beskrivelse af turismens udvikling i Danmark.

For nogle områder foretages regelmæssige opgørelser, der gør det muligt at belyse udviklingen i hovedtræk. Det gælder Danmarks Nationalbanks opgørelser over omvekslingen af valuta til rejseformål. Disse oplysninger kan dog ikke betragtes som tilstrækkelige til belysning af turismens økonomiske betydning for landet, men med forbehold over for de specielle forhold, der vedrører disse rejsevalutaopgørelser, kan rejsevalutaindtægterne dog benyttes som et væsentligt hjælpemiddel for vurderingen af den samlede udvikling i turismen i Danmark. Efter disse opgørelser androg Danmarks rejsevalutaindtægter i 1973 i alt ca. 3,5 milliarder kroner og for 1974 antagelig ca. 3,9 milliarder kroner, hvoraf en del ikke umiddelbart kan betragtes som egentlige turistindtægter. En undersøgelse foretaget i 1970 tydede på, at omkring halvdelen af de af Danmarks Nationalbank under rejsevaluta beregnede indtægter ikke dengang kunne betragtes som egentlig turistindtægt.

Det må imidlertid konstateres, at den udenlandske turisme i Danmark har været i kraftig vækst gennem hele efterkrigsperioden, og at eksempelvis antallet af udenlandske overnatninger på hoteller i hovedstadsområdet er forøget fra ca. 1,6 mill. i 1960 til 2,4 mill. i 1971, 1972 og 1973, men for 1974 antagelig ca. 5 pct.

færre. Samtidig er Danmarks samlede rejsevalutaindtægter, således som opgjort af Nationalbanken, øget fra ¾ milliard i 1960 til nævnte ca. 3,9 milliarder i 1974 svarende til mellem 5 og 6 gange mere i 1974 end i 1960 udtrykt i løbende priser, og dermed påvirket af såvel inflation som af den reelle vækst.

Godt halvdelen af rejsevalutaindtægterne er modtaget i svenske kroner og tyske mark, og ca. 13 pct. i USA-dollars. Væksten i rejsevalutaindtægterne har været kraftigst i svensk og tysk valuta, hvorimod væksten i indtægter i dollars har været ret ringe efter 1970, i 1972 og 1973 endog med faldende indtægt, medens der for 1974 igen er noteret en mindre fremgang. Kurssvingninger har haft indflydelse på fordelingen af valutaindtægterne specielt for dollars.

En oversigt med nogle hovedtal er anført side 12.

Der foreligger endvidere oplysninger om det samlede antal rejsende, der passerer over Danmarks ydre nordiske grænsesteder, d.v.s. navnlig over landegrænsen Rødby, Gedser og Esbjerg samt ad luftvejen på rejser mellem Danmark og ikke-nordiske lande. Efter disse oplysninger er antallet af indrejsende fra ikke-nordiske lande og eksklusive tyske rejsende nået op på 1,4 mill. i 1972, 1,5 i 1973 og antagelig 1,6 mill. i 1974 mod 700.000 ti år tidligere og 500.000 i 1960. Når antallet af indrejste tyskere ikke er medregnet i denne udvikling, skyldes det, at netop de tyske rejsende dominerer grænsetrafikken i Sønderjylland, der hovedsagelig omfatter kortvarige besøg. Antallet af tyske turister i Danmark er imidlertid betydeligt, hvilket ses af, at ca. 22 pct. af udenlandske overnatninger på hoteller m.v. foretages af tyske gæster, og på campingpladserne er endog halvdelen af de udenlandske overnatninger foretaget af tyske gæster, medens de tilsvarende procenter for svenske gæster er 17 pct. på hoteller m.v. og 17 pct. på campingpladser.

De amerikanske gæsters overnatninger på danske hoteller er antalsmæssigt på samme niveau som tyske med 22 pct. ud af samtlige udenlandske overnatninger.

Med hensyn til den forventede fremtidige udvikling af turismen forekommer det ud fra de hidtidige udviklingsforløb og herunder ud fra tidligere perioder med afsvækket vækst og kortvarig stagnation sandsynligt, at der næppe kan ventes samme kraftige vækst som i 1960-erne, men at det på den anden side må ventes, at der efter stilstanden og den nuværende tilbagegang igen vil indtræde stigning; en stigning der muligvis vil blive ret svag i en kortere periode, men derefter igen en noget stærkere vækst. Det forekommer dog lidet sandsynligt, at væksten vil nå op på 1960-niveauet i dette årti.

Disse betragtninger vedrørende den fremtidige udvikling i turismen er i god overensstemmelse med de prognoser, der er blevet udarbejdet af Danmarks Turistråd for henholdsvis hotel- og campingturisme. For antal hotelovernatninger ventes der først at indtræde en stigning efter 1976, således at antallet af udenlandske hotelovernatninger i 1985 vil være steget til 4,9 mill. mod 3,55 mill. i 1974. Stagnationen i antallet af udenlandske hotelovernatninger i 1974 og 1975 skyldes først og fremmest en tilbagegang i antallet af overnatninger fra amerikanske turister i Storkøbenhavn. Vedrørende campingovernatninger forventes en stigning frem til 1980, hvor antallet af campingovernatninger forventes at ville andrage 4,5 mill. Denne stigning forventes primært at komme fra det tyske og hollandske marked. Hovedresultaterne af Danmarks Turistråds prognoser er vist i tabel 2 side 13.

Konsekvensen af de anførte prognoser for hotelbyggeriet må isoleret betragtet være nogen tilbageholdenhed. På den anden side må det antages, at behovet for, hvad der faktisk bør bygges af hoteller i den kommende periode, snarere er et spørgsmål om, i hvilket omfang de skærpede brandsikringsforskrifter m.v. vil medføre en nedlægning af eksisterende hoteller. Den forventede svagere vækst i den allernærmeste tid vil hermed kunne lette retableringen af den nødvendige hotelkapacitet, idet der ikke umiddelbart synes behov for at øge den samlede hotelkapacitet i samme takt som hidtil forventet, men nok for et hotelbyggeri af formentlig betydeligt omfang for at sikre opretholdelsen eller en svag stigning i den samlede hotelkapacitet.

TABEL 1.

Samlet oversigt over udviklingsforløbet 1960-1974. Absolutte tal.

	A		B		
	Passagertrafik på Københavns lufthavn		Udlændige indrejst i Danmark		
	Rutetrafik til og fra udlandet	Charter-trafik	I alt	Heraf: fra nabolande [1])	Heraf: fra andre lande
	1000 pass.		1000 pers.		
1960	804	101	5.709	5.190	519
1961	842	139	6.324	5.793	531
1962	894	256	7.523	6.962	561
1963	985	323	8.843	8.144	699
1964	1.081	405	9.948	9.216	732
1965	1.166	546	10.034	9.220	814
1966	1.295	731	10.684	9.831	853
1967	1.475	964	10.466	9.592	868
1968	1.589	1.078	10.288	9.241	947
1969	1.694	1.038	10.816	9.791	1.025
1970	1.867	1.253	11.112	9.939	1.173
1971	2.017	1.500	12.256	10.028	1.228
1972	2.102	1.585	14.608	13.188	1.420
1973	2.298	1.489	14.769	13.286	1.483
1974 [2])	2.360*	1.540*	15.000*	12.800*	1.570*

1) D.v.s. rejsende hjemmehørende i Sverige, Norge, Finland og Island, der ved gennemrejse passerer et af Danmarks ydre-nordiske grænsesteder, hovedsagelig landegrænsen, Rødby, Gedser og Esbjerg samt lufthavnen ved rejser til og fra ikke nordiske lande. Endvidere er medregnet rejsende hjemmehørende i Vesttyskland.

2) Omtrentlige tal.

	C				D			
	Danmarks rejsevalutaindtægter				Udlændinges overnatninger i Danmark			
	I alt	Svenske kr. og D-mark	US $	Andre valutaer	På hoteller m.v. I alt	På hoteller m.v. I hovedstadsområdet	På hoteller m.v. I øvrigt	På camping pladser ialt
	Mill. kr.				1000 overnatn.			
1960	741	321	196	224	...	1.570	...	672
1961	822	380	188	254	...	1.650	...	813
1962	894	406	208	280	...	1.620	...	893
1963	997	475	229	293	...	1.680	...	1.234
1964	1.150	556	255	339	...	1.920	...	1.270
1965	1.310	624	294	392	...	2.000	...	1.230
1966	1.410	669	319	422	...	1.920	...	1.350
1967	1.556	749	337	470	...	2.120	...	1.750
1968	1.751	833	384	534	...	2.000	...	1.900
1969	1.952	929	452	571	3.170	2.111	1.059	2.071
1970	2.357	1.158	522	677	3.482	2.272	1.210	2.494
1971	2.867	1.472	542	853	3.649	2.357	1.292	2.702
1972	3.387	1.855	527	1.005	3.805	2.422	1.383	2.920
1973	3.494	1.939	433	1.122	3.768	2.371	1.397	3.286
1974 [1])	3.900*	2.200*	480*	1.220*	3.600*	2.200*	1.400	3.156

1) Omtrentlige tal.

TABEiL 2.

Prognose til 1985 for hotel- og campingovernatninger fra hovedmarkeder.

		1973	1974***	1976	1978	1980	1985	% fordeling 1973	% fordeling 1980
Sverige	H*	658,5		727,0	791,0	837,0	924,0	17,6	19,5
	C**	447,4		497,0	483,0	498,0	-	13,3	11,0
Norge	H	263,4		271,0	295,0	300,0	388,0	7,0	7,0
	C	365,3		351,0	374,0	399,0	-	10,8	8,8
Vesttyskland	11	899,9		1023,0	1192,0	1341,0	1605,0	23,9	31,2
	C	1792,3		2194,0	2195,0	2565,0	-	54,9	56,3
England	H	240,9		241,0	276,0	292,0	356,0	6,4	6,8
	C	91,4		98,0	121,0	138,0	-	2,7	3,0
Holland	H	107,5		103,0	106,0	109,0	118,0	2,8	2,5
	C	390,2		449,0	586,0	668,0	-	11,7	14,7
Frankrig	H	98,5		110,0	117,0	121,0	135,0	2,6	2,8
	C	89,9		108,0	112,0	117,0	-	2,7	2,6
USA	H	723,2		470,0	423,0	451,0	431,0	19,1	10,5
	C	36,7		-	-	-	-	–	-
Japan	11	94,0		103,0	126,0	144,0	194,0	2,5	3,3
	C	0,0		-	....	-	–	-	-
Andre	H	682,0		663,0	684,0	708,0	744,0	18,1	16,4
	C****	136,0		140,0	147,0	154,0	-	4,0	3,4
Total	H	3767,9		3712,0	4012,0	4303,0	4895,0	100,0	100,0
	C	3349,2		3837,0	4018,0	4539,0	-	100,0	100,0

Kilde: Danmarks Turistråds prognose af marts 1975.

* = hotel *** =endnu ikke publiceret
** = camping **** — kun andre europæiske lande

FIGUR 1.
Hotel – Camping

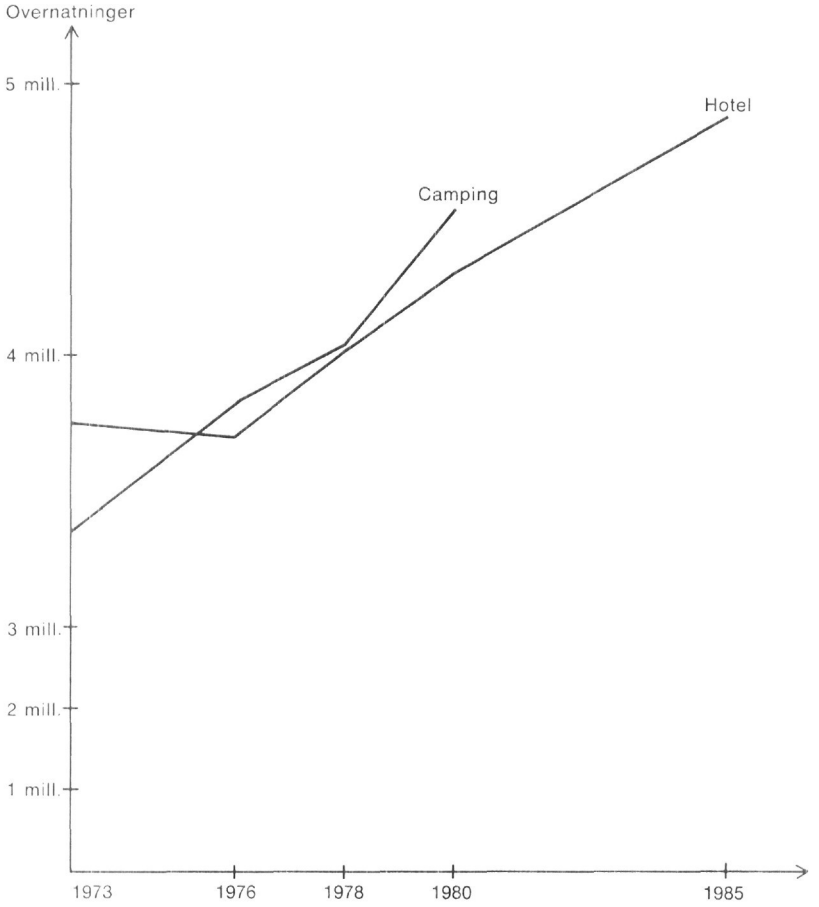

b) Turismens udvikling internationalt og i Danmark

Udviklingen i den internationale turisme har gennem efterhånden mange år været præget af en stærk vækst. De forbedrede levevilkår, mere fritid og længere ferier har sammen med hyppigere og hurtigere transportforbindelser, ofte til relativt lave priser, bragt det internationale rejsesamkvem op på et højt niveau. Såvel den internationale rutetrafik med fly og tog som de forskellige former for chartertrafik samt den internationale individuelle biltrafik har været i stadig og stærk stigning, hvor der kun i enkelte perioder har været konstateret kortvarige opbremsninger i stigningshastigheden. En afsvækket vækst er dog konstateret for flere områder i tiden efter 1970, og efter oliekrisen og de stærkt forhøjede energipriser fra slutningen af 1973 er der i 1974 indtrådt en mindre nedgang i den samlede turisme.

For den internationale flytrafik er antallet af befordrede passagerer med rutefly fordoblet hvert 5.-6. år siden 1955 og er dermed nået op på 86 millioner befordrede passagerer i 1972 mod 51 millioner i 1967, jfr. tabel 3 (side 17). I charterflyvningen har væksten været endnu kraftigere, og efter en opgørelse omfattende landene under ICAO udgjorde den internationale chartertrafik i 1971 ca. 20 pct. af den samlede internationale flytrafik med passagerer målt på antallet af udførte passagerkilometer. Rutetrafikkens andel af den samlede passagerbefordring med fly androg dermed ca. 80 pct., en andel, der må antages at være aftagende. Tilsvarende opgørelser foreligger ikke for tidligere år.

For passagertrafikken over Nordatlanten har

der ligeledes været fortsat vækst til og med 1973, men med en nedgang på ca. 13 pct. i 1974 i forhold til 1973. I 1972 nåede det samlede passagerantal op på ca. 13 ½ million mod 6,0 million i 1967 og 2,8 million i 1960. Skibsfartens andel heraf andrager nu under 2 pct., medens charterflytrafikkens andel i 1971 nåede op på omkring 33 pct. mod under 5 pct, i 1960.

For Danmarks vedkommende har den internationale passagertrafik på Københavns Lufthavn ligeledes været i kraftig vækst, omend stigningshastigheden har været noget svagere i rutetrafikken på Danmark end for alle ICAO-landene under ét. I 1974 nåede antallet af ankommende passagerer i rutetrafik fra udlandet, incl. danske, til Københavns Lufthavn op på 2,4 mill. passagerer mod 2,3 mill. i 1973 og ca. 1,5 mill. i 1967. Antallet af ankommende charterpassagerer, incl. danske, var såvel i 1973 som i 1974 1,5 mill. passagerer mod ca. 1,0 mill. chartertrafikpassagerer i 1967, jfr. tabel 1 A foran i afsnit a.

Biltrafikken over grænserne har til og med 1973 såvel internationalt som for Danmark været i fortsat kraftig udvikling. For 1974 har der dog været nogen tilbagegang, men opgørelserne foreligger endnu ikke. I 1973 udkørte der over danske grænsesteder i alt 4,8 mill. danske og udenlandske personbiler mod 4,5 mill. i 1972 og 2,9 mill. i 1965. Af de i 1973 i alt udkørte biler var 2,7 mill. eller 56 pct. udenlandske registrerede personbiler, der udkørte efter besøg i eller transit gennem Danmark mod 1,7 mill. eller knap 60 pct. i 1965. Opgørelser med opdeling af de udenlandske udkørte biler efter registreringsland er ophørt fra og med 1970 under hensyn til de med sådan opdeling forbundne vanskeligheder. Der opdeles dog fortsat på danske og udenlandske udkørte køretøjer.

Den internationale personbiltrafik mellem andre vesteuropæiske lande viser i de fleste tilfælde lignende udviklingsforløb.

For togtrafikken er den samlede persontrafik på de internationale forbindelser af væsentlig mere begrænset omfang og udgør for eksempel for Vesttyskland omkring eller under 6 pct. af den samlede turisttrafik til og fra Vesttyskland. Selv om den internationale togtrafik kun betjener en begrænset del af den internationale turisttrafik, er der dog også for denne trafik en ikke ubetydelig stigning i det absolutte antal befordrede passagerer. For Danmarks vedkommende omfatter de internationale togforbindelser en samlet passagerbefordring på mellem 5 og 6 mill. danske og udenlandske passagerer, transittrafik medregnet.

I de foreliggende opgørelser over udlændinges overnatninger i de forskellige lande har det fælles træk ligeledes været stærke stigninger fra år til år, typisk med årlige stigningsprocenter på omkring eller over 10 pct. For såvel Danmark som for de øvrige OECD-lande er stigningen i antallet af overnatninger foretaget af udlændinge dog afsvækket noget efter 1970, se pag. 18 og 19, figur 2 og 3, hvor udviklingen er vist for såvel antal overnatninger som for rejsevalutaindtægter og antal indrejste udlændinge i samtlige europæiske OECD-lande og særskilt for Danmark.

Rejsevalutaopgørelserne viser samme udvikling med markant stigning fra år til år, jfr. pag. 18 og 19, figur 1 og 2. For rejsevalutaindtægterne er anfør en kurve for beløbene målt i faste priser. Forskellen mellem de to sæt kurver angiver inflationsstigningen, der har været noget større i Danmark end i samtlige omfattede OECD-lande under ét. For tallene for OECD-landene under ét er ikke oplyst, hvorledes omregningen til faste priser er foretaget. De danske tal er deflateret efter de retningslinier, der er angivet i kap. IV a. For rejsevalutaindtægterne, mål i faste priser, er der ligesom for udviklingen i antallet af overnatninger en afsvækket vækst fra 1970 afløst af et fald efter 1972.

Ved disse sammenligninger må tages i betragtning, at grundlaget for opgørelserne ikke er ens i alle landene, hvilket imidlertid må antages at have størst betydning, såfremt sammenligning foretages i absolutte tal, eksempelvis i antal overnatninger eller i indtjent rejsevaluta. Det grundlæggende informationsmateriale kan således være mere eller mindre fuldstændigt, og specielt vedrørende rejsevaluta er der store forskelle med hensyn til, hvad der indregnes som rejsevaluta samt til, at rapporteringssystemerne i forskelligt omfang er indrettet på mere eller mindre fuldstændige opgørelser.

Til en summarisk illustration af udviklingen fra år til år kan de foreliggende oplysninger dog anvendes, jfr. figuren pag. 18, hvor sammenligning er foretaget ved hjælp af indeksserier med 1964 = 100.

Ses den danske udvikling i relation til de øvrige europæiske OECD-lande, synes Danmark hidtil at have haft samme vækst som alle øvrige lande under ét. Danmark synes således

at have bevaret en ret uforandret andel af den internationale turisme. I forhold til de enkelte lande kan der konstateres afvigelser fra hovedlinien over kortere perioder, men for de lande, det for Danmarks vedkommende er mest naturligt at sammenligne med, har udviklingen stort set fulgt samme retning som Danmarks.

Sammenlignet med enkelte andre europæiske lande har Danmark eksempelvis i forhold til Holland, England og Schweiz haft en noget kraftigere stigning i årene 1969-71 i antallet af overnatninger foretaget af udenlandske gæster end disse lande, og denne forskel er i forhold til Holland og Schweiz mest markant for campingområdet, medens der for England ikke er meddelt specielle oplysninger om camping.

1 forhold til Østrig har Danmark haft en svagere vækst i antallet af udenlandske campingovernatninger, og antallet af udenlandske overnatninger på østrigske hoteller er også steget stærkere i den betragtede periode for 1969-71 end i Danmark.

Betragtes landenes turisme i forhold til indbyggertallene i de enkelte lande fås, at Østrig og Schweiz har den største turistindtægt pr. indbygger, nemlig omkring eller noget over 150 dollars i gennemsnit pr. indbygger i disse lande. Danmark ligger på omkring det halve i rejsevalutaindtægt pr. indbygger. Hollands turistindtægter pr. indbygger ligger på ca. ⅓ og Englands på ca. ⅙ af nævnte beløb set i relation til forholdene, som de var i 1971. En lignende omend knap så udtalt forskel kan konstateres med hensyn til den andel, de udenlandske gæster udgør af samtlige overnattende gæster på de pågældende landes hoteller.

Med hensyn til væksten i hotelkapaciteten i omhandlede lande kan nævnes, at Danmark og Østrig har øget hotelkapaciteten med ca. 10 pct. i perioden 1969—71, medens forøgelsen i England, Holland og Schweiz har været henholdsvis 6,4 og 3 pct. i samme periode. Med hensyn til udviklingen for 1975 og fremefter kan forsynings- og prisforholdene, bl.a. de ændrede prisrelationer mellem benzin og andre varer, tænkes at komme til at pve indflydelse, eventuelt i en overgangsperiode med en antagelig langsommere udvikling, indtil forholdene har tilpasset sig. Dette kan muligvis føre til en øget konkurrence mellem landene på turistområdet.

TABEL 5.

Passagertrafik i civil ruteflyvning

Internationale flyveruter					Samlet rutetrafik. Nationale og internationale under ét	
Befordrede passagerer			Passagerkilometer			
	Antal	Procentvis årlig stigning	Antal	Procentvis årlig stigning	Antal	Procentvis årlig stigning
	Mill.	Pct.	Mia.	Pct.	**Mill.**	Pct.
1955	12	17	19	21	.,8	13
1956	14	14	23	17	77	12
1957	16	13	27	11	86	2
1958	18	11	30	17	88	11
1959	20	15	35	14	98	8
1960	23	9	40	10	106	5
1961	25	12	44	16	111	9
1962	28	11	51	14	121	12
1963	31	13	58	17	135	15
1964	35	14	68	16	155	14
1965	40	15	79	15	177	13
1966	46	11	91	14	200	17
1967	51	10	104	11	233	12
1968	56	14	115	16	261	12
1969	64	14	133	20	293	6
1970	73	8	159	7	311	6
1971	79	9	170	18	329	10
1972	86		200		361	

Anm.: Tabellen omfatter medlemslande under ICAO og dermed ikke bl.a. USSR og Kina.

Kilde: ICAO, Digest of Statistics No. 142. Traffic 1960–68 samt supplement vedrørende 1969. Endvidere ICAO, Digest of Statistics, No. 169. Traffic 1961-1971 samt supplement nr. 2 hertil med bl.a. opgørelse for 1972.

TABEL 4.

Passagertrafikken over Nordatlanten

	Rutefly		Charterfly		Skibsruter	I alt
	IATA selskaber	I øvrigt	IATA selskaber	I øvrigt		
	1000 passagerer					
1960	1.761	..	167	..	865	2.793[1])
1965	3.611	..	481	..	649	4.741[1])
1966	4.198	..	503	..	606	5.307[1])
1967	4.987	..	517	..	506	6.010[1])
1968	5.258	..	495	..	374	6.127[1])
1969	5.996	183	780	1.411	338	8.708
1970	7.202	262	816	1.864	252	10.396
1971	7.532	268	1.059	2.157	219	11.235
1972	9.503	294*)	1.329	2.174	200*)	13.481
1973	10.029	300	1.671	2.130	175*)	14.305
1974	9.607*)		2.699*)		150*)	12.456*)

1) Eksklusive selskaber ikke tilknyttet IATA.
*) Anslået.
Kilde: International Tourism and Tourism Policy in OECD Member Countries.

FIGUR 2.

Trend of international tourism in european OECD-countries

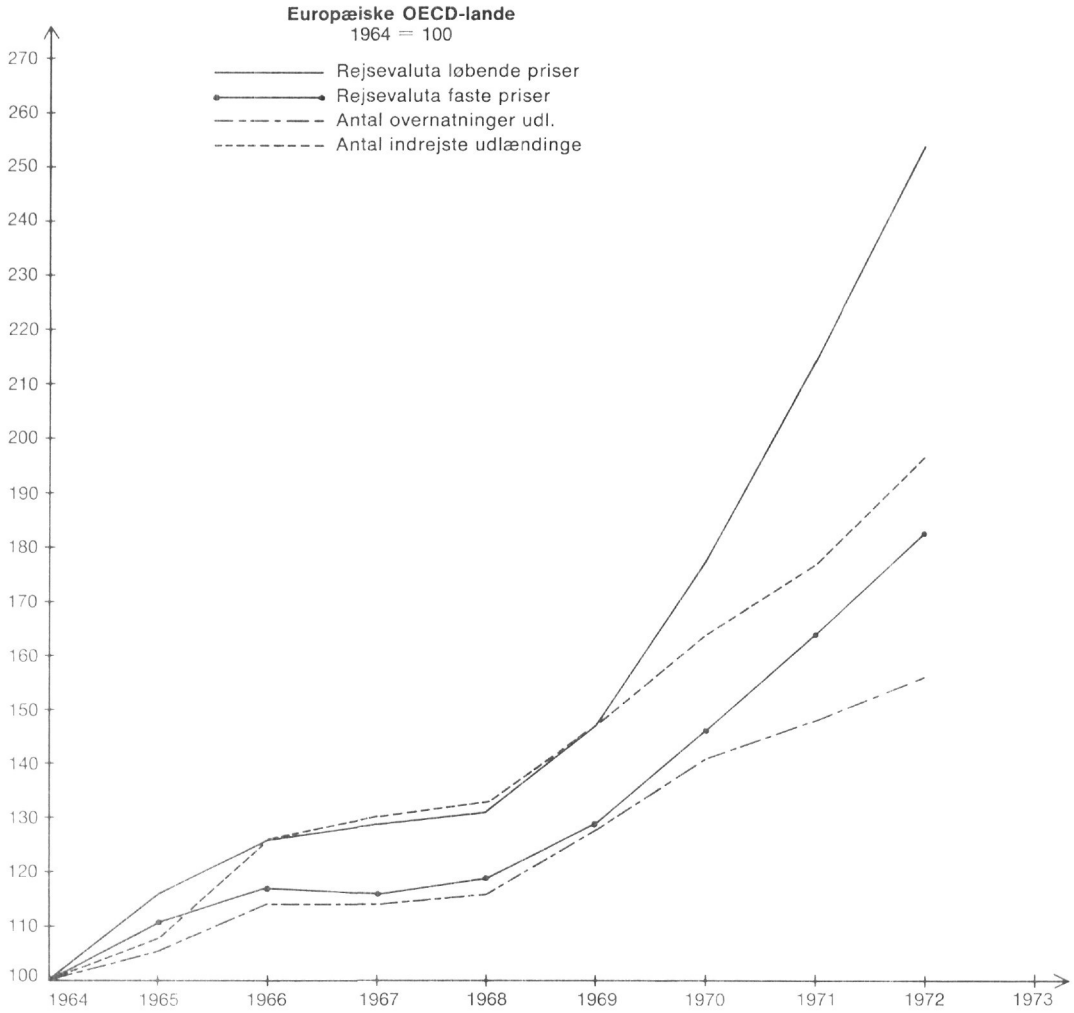

FIGUR 3.
Trend of international tourism in Denmark

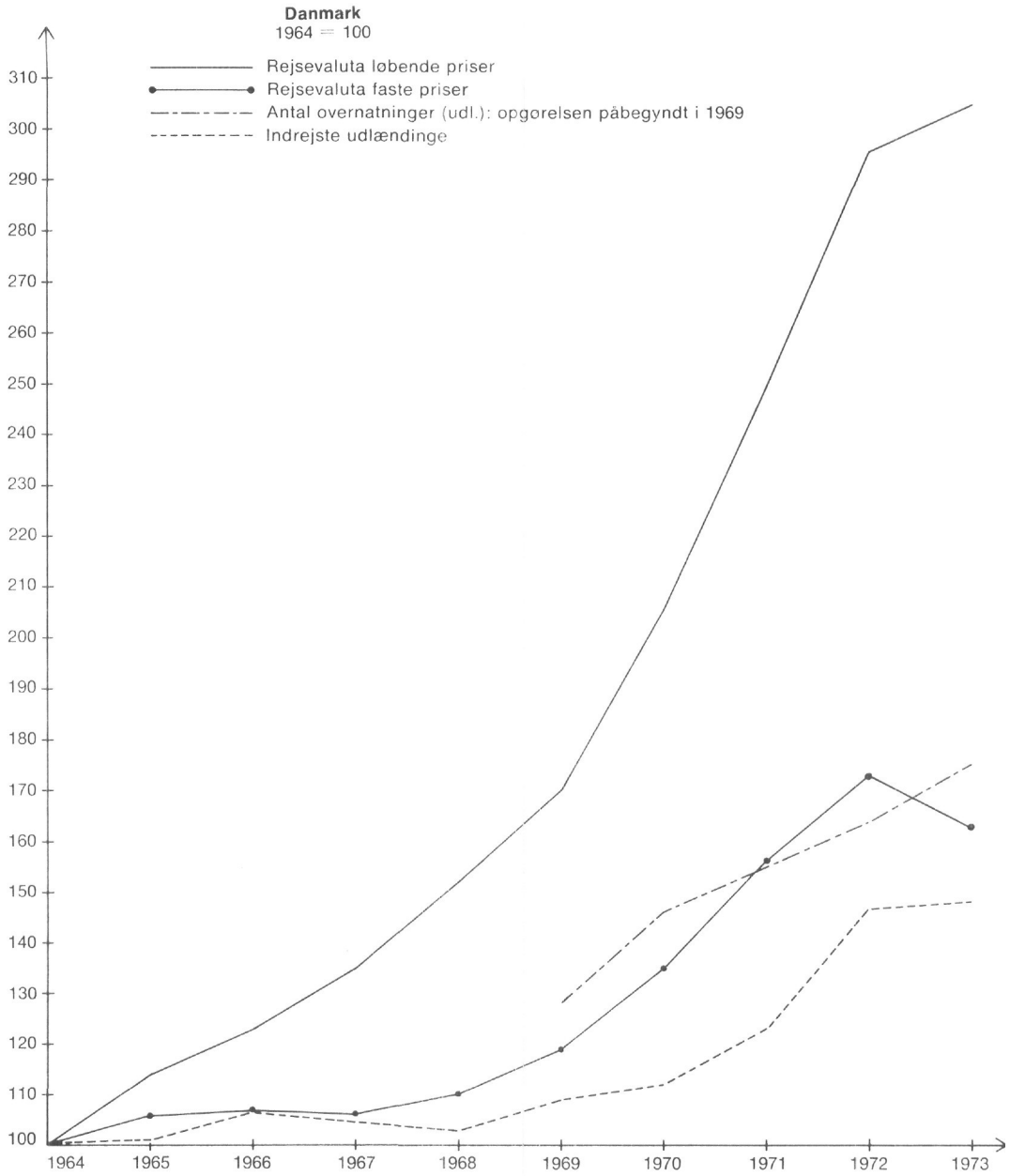

KAPITEL III.

Turiststatistik

a) Eksisterende turiststatistik og behovene for ny statistik

Til belysning af den udenlandske turisme i Danmark udarbejdes der regelmæssig statistik vedrørende rejsevalutaindtægter, indrejste udlændinge over Danmarks ydre nordiske grænsesteder og vedrørende udlændinges overnatninger på hoteller, moteller, kroer og lignende samt på campingpladser. Herudover foreligger for personbefordringen som hovedregel mere summariske oplysninger om bil-, tog-, fly- og skibstrafikken mellem Danmark og udlandet. Optællingen af indrejste udlændinge, der foretages af politiet, er dog under hensyn til de betydelige omkostninger, der er forbundet med disse løbende optællinger, ophørt ved udgangen af 1974.

Fælles for disse former for statistik er imidlertid, at de foreliggende primæroplysninger i almindelighed ikke muliggør en opdeling efter opholdsvarighed og rejseformål, og en udskillelse af egentlige turister kan derfor ikke gennemføres på dette grundlag. For chartertrafikken med fly foreligger dog oplysninger om henholdsvis ind- og udgående charterrejsende, forstået som charterrejsende med Danmark som besøgsland, henholdsvis Danmark som afrejseland. Da hovedparten af chartertrafikken omfatter ferierejsende, er oplysningerne om indgående charterrejsende i det væsentlige udtryk for det antal udenlandske turister, der benytter denne rejseform ved turistbesøg i Danmark, medens en tilsvarende udskillelse af turisterne fra de øvrige udenlandske gæster, der besøger Danmark, ikke er mulig på grundlag af de oplysninger, der hidtil er tilvejebragt.

Medens de turister, der kommer som charterrejsende, kan opgøres talmæssigt og fordeles efter afrejseland, kan den øvrige rejsestrøm kun vanskeligt opdeles på egentlige turister og andre rejsende. For denne afgrænsning mellem turister og andre rejsende er opholdets varighed helt afgørende, idet besøgende med kortere ophold uden overnatning ikke betragtes som egentlige turister. Herudover burde der foretages en udskillelse af enkelte andre grupper, men da disse i almindelighed er talmæssigt uden betydning, foretages opdelingen på turister og andre i hovedsagen uden hensyn til rejseformål og udelukkende ved at skelne mellem besøgende med henholdsvis uden overnatning. Det er imidlertid ofte blevet fremhævet, at der burde stiles mod at anvende en definition, der under turister henregner såvel rejsende, der rejser for fornøjelsens skyld, familiebesøg, som personer, der rejser med henblik på deltagelse i møder, kongresser, sportsstævner og lignende samt forretnings- og tjenesterejser i øvrigt, i alle tilfælde dog kun når opholdet medfører overnatning i pågældende land. I så fald skulle uanset opholdets varighed, endvidere medregnes deltagere i turistrejser med skibe i form af krydstogter m.v. Som turister skulle derimod ikke medregnes rejsende i transit uden overnatning, ej heller lokal grænsetrafik uden overnatning i pågældende land, idet sådanne rejsende skulle betragtes som udflugtsrejsende og ikke som egentlige turister. Under turister ønskedes endvidere ikke medregnet personer, der rejser med henblik på studieophold eller andet længere varende ophold med erhvervsmæssigt formål, immigration o.lign. Denne turistdefinition fastlagdes hovedsagelig ud fra et ønske om som turist at medregne alle udenlandske besøgende, der under én eller anden form kan betragtes som kunder for de erhverv, der er indstillet på at betjene udenlandske gæster, der overnatter i besøgslandet.

Vanskeligheden ved at følge denne definition fuldt ud har været et generelt problem for alle lande. Spørgsmålet har imidlertid været til fornyede overvejelser, og efter konferencer inden for FN's organer er der i 1971 udsendt »Gui-

delines for turism statistics«[1]) udarbejdet af UNCTAD's sekretariat. Herefter anbefales, at der i statistiske oplysninger vedrørende turisme skelnes mellem bl.a. ankommende besøgende i alt og besøgende, der overnatter i vedkommende land. Dette medfører, at en tilstrækkelig udbygget statistik vedrørende overnattende udenlandske besøgende vil kunne give en række væsentlige statistiske oplysninger om de egentlige turistbesøg. Ved at følge de internationale anbefalinger er det således ikke mere nødvendigt at behandle besøgende med kun én overnatning som en særlig gruppe, der ikke skal medregnes blandt egentlige turister.

I den regelmæssige optælling af rejsestrømmene kan opdeling på besøgende, der skal overnatte i besøgslandet, og andre besøgende imidlertid fortsat vanskeligt foretages på grænsesteder med betydelige trafikmængder. Alene i Øresundstrafikken omfatter den samlede rejsestrøm omkring 12 millioner rejsende årligt i hver retning og over landegrænsen over 14 millioner årligt i hver retning. Af denne trafik er det helt dominerende antal korttidsrejsende eller »ekskurtionister« og kun en mindre del egentlige turister.

Under sådanne forhold vil det være forbundet med ganske betragtelige omkostninger at gennemføre repræsentative interviewundersøgelser, der ud over at konstatere den omtrentlige andel af endagsturister også skal kunne give mulighed for at få nærmere kendskab til nationalitetsfordeling, opholdsvarighed m.m. for den relativt ringe del af rejsestrømmen, der omfatter de egentlige turister m.v. Årsagen til denne vanskelighed er, at antallet af endagsturister er så dominerende i den samlede rejsestrøm over Øresund og over landegrænsen, at det vil være nødvendigt at interviewe en ret stor del af det samlede antal rejsende for at få tilstrækkeligt mange ikke-endagsturister med i udsnittet til, at der på forsvarlig måde kan udarbejdes en detaljeret statistik for denne i forhold til den samlede rejsestrøm ret lille gruppe.

På grund af disse særlige forhold er det vanskeligt i tilknytning til indsamlingen af oplysninger om grænsetrafikken at nå frem til tilfredsstillende oplysninger om antallet af udenlandske gæster af den kategori, der efter de internationale regler må betragtes som turister. Lignende vanskeligheder har de fleste andre lande med en tilsvarende liberal kontrol ved grænsestederne.

Den eksisterende statistik og behovene for ny statistik som støtte for en belysning af den udenlandske turisme i Danmark må vurderes på denne baggrund.

De mere generelle træk i turistudviklingen kan belyses nogenlunde gennem de statistiske oplysninger, der allerede findes, medens mere specielle forhold af betydning for planlægning af de foranstaltninger, der i givet fald må foretages for at fastholde og eventuelt fremme den udenlandske turisme i Danmark, derimod i de fleste tilfælde vil kræve gennemførelse af specielle analyser, interviewundersøgelser og lignende.

På denne baggrund er der nedenfor foretaget en gennemgang af den eksisterende statistik med tilføjelse af de ændringer og udvidelser, der forekommer påkrævede for at nå frem til et mere anvendeligt hjælpemiddel ved vurdering af, hvilke foranstaltninger der eventuelt skal træffes beslutning om på turistområdet.

De statistiske oplysninger, der i så henseende er påkrævede, vedrører dels selve rejsestrømmen, dennes art og nærmere karakteristika, dels betjeningen af denne rejsestrøm. Selve rejsestrømmen repræsenterer efterspørgselssiden, d.v.s. den efterspørgsel, der retter sig mod de faciliteter, der tilbydes i besøgslandet, medens besøgslandets faciliteter repræsenterer det udbud, der skal betjene de besøgende.

Efterspørgselssiden

Til belysning af efterspørgselssiden er der behov for følgende oplysninger:

Antal ankommende rejsende. Indtil udgangen af 1974 foreligger oplysninger om grænsetrafikken over grænsesteder mellem Danmark og ikke-nordiske lande. Disse oplysninger forelå opdelt efter de rejsendes nationalitet. Den fortsatte liberalisering af grænsekontrollen har medført, at usikkerheden i disse opgørelser er øget væsentligt, specielt for rejsende fra nabo- og andre nærvedliggende lande, og dette sammen med besparelsesønsker er baggrunden for, at denne statistik nu er opgivet. For den internordiske rejsetrafik har der efter indførelsen af det fælles nordiske pasområde i 1958 alene foreligget summariske oplysninger om det samlede antal rejsende over de forskellige indre nordiske grænsesteder og uden opdeling efter nationalitet.

[1]) United Nations Publication. Sales number: E.71.11.D.9.

Overnatningsstatistik. For udlændinges overnatninger i Danmark foreligger der siden 1969 en regelmæssig statistik vedrørende hoteller, kroer m.v. samt vandrerhjem og campingpladser. Endvidere mere summariske oplysninger over den i København organiserede udlejning af private værelser til turister samt oplysninger om bondegårdsferier. Såfremt der bliver mulighed for at tilvejebringe oplysninger om sommerhusudlejninger, kan området overnatningsstatistik betragtes som dækket statistisk set, idet det næppe vil være muligt at tilvejebringe anvendelige statistiske oplysninger om den uorganiserede udlejning af private værelser rundt i landet og ej heller om privat overnatning hos slægt og venner. Bortset fra denne regel synes overnatningsstatistikken også at kunne give en belysning af antallet af ankommende udenlandske turister forstået som besøgende med ophold af en længde, der kræver mindst én overnatning. For sommerhusudlejningens vedkommende er der imidlertid betydelige vanskeligheder forbundet med at opbygge en tilfredsstillende statistik.

Rejsevalutastatistik. Om udlændinges forbrug her i landet foreligger der fra Nationalbanken månedlige oplysninger om omvekslingen af udenlandsk valuta til rejseformål. Disse opgørelser omfatter al valuta til rejseformål, der omveksles på en sådan måde, at en dansk bank eller anden autoriseret valutahandler bliver impliceret.

Opgørelserne foretages på en sådan måde, at der som hovedregel indgår følgende poster i rejsevalutaopgørelserne:

1. Danske valutahandleres køb og salg af valutaer, hvorom det til valutahandleren oplyses, at valutaen vedrører rejseformål. Dette indebærer, at også rejsendes tilbagesalg af for megen købt rejsevaluta indgår i opgørelserne. Sådant tilbagesalg påvirker hovedsagelig rejsevalutaopgørelsernes indtægtsside.
2. Udenlandske bankers køb og salg til danske valutahandlere af kontante danske kroner i forbindelse med omsætningen af danske kroner i udlandet til rejseformål. Disse overførsler (kontantremisser) har til formål at regulere størrelsen af de udenlandske bankers kassebeholdning i kroner, og deres omfang afhænger af, om udenlandske banker netto sælger eller køber kroner. Danske kroner, der sælges i udlandet, bl.a. ikke udelukkende af danske turister, og som derefter købes af udlændinge, antagelig til brug her i landet, indgår således ikke i opgørelsen.
3. Danske rejsebureauers indtægter og udgifter i forbindelse med salg af rejser til ikke danske, navnlig indtægter fra svenske og norske kunder i danske rejsebureauer. Endvidere indtægter og udgifter ved bureauernes aktiviteter i udlandet, bl.a. ved arrangerede udflugter o.lign., hoteldrift m.v., hvilket i særlig grad gennem en årrække har påvirket opgørelsen af rejsevaluta indtjent i spansk valuta.
4. Indtægter og udgifter i forbindelse med indkøbsrejser, hovedsagelig over Øresund og ved landegrænsen. Den samlede omsætning ved denne trafik kendes ikke, og ej heller i hvilken grad de dertil omvekslede beløb påvirker rejsevalutaopgørelserne.

   Et tilfredsstillende udtryk for de egentlige turistindtægter fra Sverige og Tyskland kan derfor ikke fås. Rejsevalutaindtægterne i svenske kroner og tyske mark omfattende henimod 50 pct. af Danmarks samlede rejsevalutaindtægter kan dermed ikke uden forbehold tages som udtryk for egentlige turistindtægter, uagtet det må antages, at der såvel i svenske kroner som i D-mark finder en ikke helt ubetydelig omveksling sted uden om bankerne.
5. I rejsevalutaopgørelserne indgår endvidere i nogen udstrækning omveksling foretaget af gæstearbejdere, formentlig hovedsagelig dækkende de tilfælde, hvor gæstearbejdere foretager kontant omveksling, f.eks. ved tilbagerejse til hjemlandet og eller ved ferie, eller i de tilfælde, hvor eksempelvis en gæstearbejder kontant omveksler medbragte penge indtjent i et andet land, hvilket oftest vil blive registreret som rejsevalutaindtægt, eller hvis bevægelsen går den modsatte vej som rejsevalutaudgift.

Rejsevalutaopgørelserne er dermed ikke tilfredsstillende, men det har dog efter nærmere undersøgelser og overvejelser i Nationalbanken ikke hidtil vist sig muligt at rense disse opgørelser, så de kunne give et mere tilfredsstillende udtryk for de valutaindtægter, der kan regnes for egentlige turistindtægter. Rejsevalutaopgørelserne kan således ikke entydigt afspejle den egentlige turistudvikling, og den undertiden meget kraftige vækst i rejsevalutaindtægterne kan næppe i alle tilfælde udelukkende tilskrives ind-

tægter fra udenlandske turister, idet de øvrige foreliggende oplysninger om turistudviklingen ikke altid har vist samme udvikling.

Anden statistik. Til belysning af efterspørgselssiden i øvrigt ville det være nyttigt med oplysninger om bl.a. de besøgendes bopælsland, rejseformål, opholdets varighed, anvendt befordringsmiddel og rejsemåde, herunder om rejsearrangementets tilrettelæggelse som enkeltrejse, selskabsrejse med eller uden ledsager etc., foretrukket overnatningsform og forbrug pr. dag under opholdet, om muligt med opdeling på forbrug til overnatning, fortæring og shopping m.v.

Tilvejebringelse af statistik vedrørende de her nævnte forhold vil kræve gennemførelse af lejlighedsvise særlige undersøgelser enten gennem uddeling af enkle spørgeformularer eller gennem specielt tilrettelagte interviewundersøgelser. En undersøgelse ved brug af uddelte spørgeformularer er på turistudvalgets initiativ gennemført af Danmarks Statistik for året 1970. Undersøgelsens resultat er nærmere omtalt i kapitlerne IVa og Vg. Mere detaljerede oplysninger er meddelt i Statistiske Efterretninger 1972 nr. 65. Yderligere undersøgelser er ikke planlagt.

For så vidt angår luftfartsstatistikken er der behov for nærmere oplysninger om den indgående charterflyvning, herunder om opholdets varighed i Danmark, overnatningsformen, de rejsendes nationalitet, valutaforbrug m.v. Endvidere for rutetrafikken, oplysning om de rejsendes nationalitet og om rejsens udgangspunkt og bestemmelsessted m.v.

Udbudssiden. En statistisk belysning af de faciliteter, der er til rådighed i Danmark til betjening af udenlandske turister, vedrører dels oplysninger om overnatningsmulighederne, dels de attraktioner, de kan bydes på.

Vedrørende overnatningsstederne forekommer det væsentligt at have kendskab til antallet af værelser og sengepladser opdelt efter overnatningsstedets art, beliggenhed og standard. Hertil kommer oplysninger om de eksisterende overnatningssteders normale udnyttelsesgrad, driftsforhold og økonomi i øvrigt, idet dette kan have betydning for tilrettelægning af de arrangementer, der måske i særlig grad bør lægges vajgt på for at opnå en bedre udnyttelse af den eksisterende kapacitet. Dette kan tillige have betydning med henblik på en konstatering af, på hvilke områder udvidelse er mest påkrævet.

For hoteller, kroer m.v. og vandrerhjem foreligger der summariske oplysninger om antallet af sengepladser. Derimod findes kun i meget begrænset omfang oplysninger, der gør det muligt at opdele overnatningsstederne efter standard m.v. Ud fra flere synspunkter synes der at være behov herfor.

Konklusion

For at nå frem til en for turistarbejdet mere dækkende statistisk belysning af såvel rejsestrømmens omfang og turisternes behov for udlandsbesøg vil det være ønskeligt at udbygge den foreliggende regelmæssige turiststatistik på følgende områder for så vidt angår efterspørgselssiden:

1. Udbygning af overnatningsstatistikken, så den om muligt også kommer til at omfatte sommerhusudlejning.
2. Gennemførelse af regelmæssige turistundersøgelser ved interview eller ved spørgekort, således at der kan indhentes oplysninger om udviklingen i turisternes ønsker og motiver ved valget af feriested og rejseform, samt i turisternes forbrug og dettes sammensætning og således, at udviklingen følges for såvel individuelle rejsende som grupperejsende.
3. Udbygning af flytrafikstatistikken med henblik på en nærmere belysning af den indgående chartertrafik, samt for rutetrafikkens vedkommende opdeling af trafikken efter de rejsendes udgangspunkt og bestemmelsessted.
4. Om muligt gennemførelse af en mere tilfredsstillende afgrænsning af Nationalbankens rejsevalutaafregning, således at ikke egentlig rejsevaluta udskilles af opgørelsen.

Vedrørende udbudet af faciliteter til betjening af udenlandske turister ville det være ønskeligt med følgende udvidelser:

5. Opdeling af overnatningsstederne efter en ensartet klassifikation.
6. Etablering af en statistisk belysning af overnatningsfaciliteternes struktur, omsætning og indtjeningsforhold m.v.

KAPITEL IV.

Turisterhvervet

a) Turismens erhvervsmæssige placering

Af de erhvervsgrupper, hvis forhold kan belyses på grundlag af foreliggende statistisk materiale, baserer » Forlystelsesvirksomheder« samt »Hotel- og restaurationsbranchen« i vid udstrækning deres aktiviteter på dækning af behov opstået som led i turistmæssig udfoldelse. En belysning af turismens erhvervsmæssige betydning bør derfor tage udgangspunkt i en vurdering af disse erhvervsgruppers forhold.

Det er givet, at en del af hotel- og forlystelseserhvervenes aktivitet er igangsat af andet end turisme, ligesom der utvivlsomt i andre erhvervsgrupper forekommer turistbestemte aktiviteter. Som et væsentligt forbehold kan nævnes, at turismens betydning for aktiviteten i erhverv som transportvirksomhed og detailhandel kun vil kunne belyses indirekte ved den valgte fremgangsmåde, som imidlertid anses for at være den eneste mulighed for at foretage en bedømmelse af turismens erhvervsmæssige betydning på grundlag af foreliggende statistisk materiale. Ved vurderingen af de opstillede talstørrelser må dette forbehold haves i erindring. På trods af den usikkerhed, der således nødvendigvis må præge de foretagne vurderinger og skøn, anses det dog, at en belysning af de indledningsvis nævnte erhvervsgruppers forhold vil kunne danne grundlag for en vurdering af turismens erhvervsmæssige betydning.

Blandt de turistbestemte aktiviteter gør der sig imidlertid det forhold gældende, at den erhvervsmæssige aktivitet kan være forårsaget af såvel danske som udenlandske turister. Det vil være betydningsfuldt og i overensstemmelse med den formelle turistdefinition, der alene anser udlændinge for at være omfattet af turistbegrebet, at søge den af udenlandske turister betingede andel af de mest direkte turistbetjenende erhvervs aktivitet nærmere specificeret.

Det er ikke muligt direkte af de foreliggende statistiske oplysninger om erhvervsmæssige forhold at aflæse, i hvor høj grad de af de turistbetjenende erhverv udførte aktiviteter kan tilskrives udenlandske turister, men det anses dog for muligt ved anvendelse af såvel løbende som særligt opgjorte turiststatistiske oplysninger i en række tilfælde at etablere pålidelige skøn over effekten af udenlandske turisters besøg i Danmark.

Som grundlag for vurderingen af turismens erhvervsmæssige betydning er undersøgt fire faktorer, der tilsammen skønnes at være såvel nødvendige som tilstrækkelige til at give et reelt indtryk af den samlede indenlandske og udenlandske turismes erhvervsmæssige placering.

Omsætningen i hotel- og forlystelsesbranchen undersøgtes med henblik på belysning af sæsonvariationer i erhvervene samt i et forsøg på at etablere en relation mellem erhvervenes samlede aktivitet og den del deraf, der kan henføres til udenlandske turisters besøg.

Bruttofaktorindkomsten i hotel- og forlystelseserhvervene angiver bruttoaflønningen af de i erhvervene indsatte produktionsfaktorer beregnet som værdien af den samlede indsats i pågældende erhverv, idet der fra den samlede omsætning er foretaget fradrag for værdien af varer indkøbt fra andre erhverv, ligesom indirekte afgifter heller ikke er medregnet ved opgørelsen af bruttofaktorindkomsten. Denne størrelse giver således udtryk for værdien af den præsterede produktion, idet denne måles som den værditilvækst, der i et givet erhverv tilføres de rå- og hjælpestoffer, som dette erhverv har modtaget fra andre sektorer, hvilket med andre ord vil sige differencen mellem omsætning og råvareforbrug. Dette mål for produktionen anses for at være det mest realistiske grundlag for sammenligninger erhvervsgrupper imellem.

For så vidt angår beskæftigelsen i hotel- og forlystelsesbranchen har foreliggende undersøgelser muliggjort en forholdsvis detaljeret gennemgang af beskæftigelsesstrukturen i disse er-

hverv sammenlignet med erhvervslivet som helhed. Relationen mellem antallet af beskæftigede i hotel- og forlystelseserhvervene og det totale antal erhvervsaktive er i sig selv næppe særlig relevant til brug for en placering af disse erhverv i en større erhvervsmæssig sammenhæng, idet den relative indsats af produktionsfaktoren arbejdskraft er så forskellig fra erhvervsgruppe til erhvervsgruppe, at det samlede antal erhvervsaktive kun giver et ufuldstændigt udtryk for den totale erhvervsaktivitet. Det gælder dog, at serviceerhverv, som hotel- og forlystelsesbranchen hører under, anvender mere arbejdskraft pr. produceret krone, end tilfældet er for erhvervslivet som helhed.

Turismens eksportmæssige værdi indgår som et væsentligt led i vurderingen af turismens erhvervsmæssige placering, idet der ved en opgørelse af turismens eksportværdi etableres et grundlag for en bedømmelse af turismens betydning i relation til den del af erhvervslivet, der udgøres af eksporterhvervene.

Omsætningen i hotel- og forlystelseserhvervene

Om end omsætningsbegrebet ikke i alle tilfælde er lige velegnet som grundlag for sammenligninger mellem virksomheder eller erhvervsgrupper, gør der sig for turistmæssige analyser det forhold gældende, at det netop ved anvendelse af omsætningstal er muligt at foretage en vurdering af de udenlandske turisters betydning, idet de få foreliggende oplysninger af økonomisk art vedrørende disse turister omhandler omsætningstal pr. turist pr. dag.

Danmarks Statistik foretager løbende opgørelser over omsætningen i byerhvervene, jfr. tabel 5, og det fremgår heraf, at den samlede afgiftsangivne omsætning for byerhvervenes vedkommende i 1972 androg omkring 265 mia. kr. Heraf udgjorde hotel- og forlystelseserhvervenes andel knap 5 mia. kr., hvilket svarer til knap 2 pct. af den totale afgiftsangivne omsætning i samtlige byerhverv. Denne relation har i øvrigt været konstant i perioden 1970-72, og der er således ikke i omsætningstallene noget, der antyder en ændring i hotel- og forlystelseserhvervenes placering i forhold til det øvrige erhvervsliv i de seneste år.

Det synes derfor heller ikke uforsvarligt at søge den af udenlandske turister forårsagede andel af hotel- og forlystelseserhvervenes omsætning belyst ved anvendelse af 1970-tal. Disse erhvervs omsætning i 1970 er opgjort til knap 4,1 mia. kr. I 1970 gennemførte Danmarks Statistik en turistundersøgelse, hvoraf fremgår, at udenlandske turister, der overnattede på hoteller, kroer etc., ikke kan antages at have brugt mere end i alt 760 mill. kr. i 1970, jfr. tabel 6. Ydermere gælder, at en del af dette beløb er anvendt andre steder end i hotel- og forlystelseserhvervene, som dog til gengæld også har modtaget en vis omsætning fra andre udenlandske turister end de hotelovernattende. I betragtning af, at samtlige turisters forbrug i 1970 næppe oversteg 1,1 mia. kr., er det dog urealistisk at vurdere den af udlændinge betingede andel af hotel- og forlystelseserhvervenes omsætning til mere end 22 pct., og det mest realistiske skøn synes at være omkring 15 pct. svarende til ca. 600 mill. kr. i 1970 og ca. 750 mill. kr. i 1972.

Udover til en belysning af udlændinges betydning for hotel- og forlystelseserhvervene kan omsætningstallene anvendes som indikator for skiftende aktivitetsniveau indenfor de turistmæssige erhverv. Af de kvartalsvise opgørelser over omsætningen fremgår, at i 1972 var omsætningen i 3. kvartal ca. 50 pct. større end 1. kvartals omsætning, og noget tilsvarende gjorde sig gældende i såvel 1970 som 1971. Den sæsonvariation, der således afspejles af de kvartalsvise omsætningstal for hotel- og forlystelseserhvervene, er formentlig endnu større for de udenlandske turisters vedkommende, og det er næppe urealistisk at antage, at udlændinges andel af omsætningen i sommerhalvåret andrager 25-30 pct. og formentlig udgør en endnu større andel i hovedstaden.

Bruttojaktorindkomsten i hotel- og forlystelseserhvervene

Bruttofaktorindkomsten anses for at være mere relevant som grundlag for sammenligninger mellem forskellige erhvervsgrupper end omsætningen, idet bruttofaktorindkomsten som nævnt giver udtryk for erhvervenes bidrag til den samlede produktions værdi.

Hotel- og forlystelseserhvervenes bruttofaktorindkomst opgjort i løbende priser androg i 1972 godt 2 mia. kr. I forhold til 1971, hvor det tilsvarende tal var godt 1,8 mia. kr., er der således sket en stigning på omkring 10 pct. Den tilsvarende stigning for alle erhverv under ét var dog endnu stærkere - fra knap 125 mia. kr. i 1971 til næsten 140 mia. kr. i 1972, hvilket svarer til en stigning på 12 pct. Som følge af denne udvikling er hotel- og forlystelseserhver-

venes andel af den samlede bruttofaktorindkomst faldet fra 1,5 pct. i 1971 til 1,4 pct. i 1972, jfr. tabel 7.

For at opnå et bedre udtryk for den reelle udvikling fra år til år er det nødvendigt at rense de opgjorte tal for prisudviklingens indflydelse. Opgjort i faste 1955-priser andrager den relative stigning i bruttofaktorindkomsten for hotel- og forlystelseserhvervene fra 1971 til 1972 alene ca. 3 pct., hvilket altså udtrykker den faktiske vækst i disse erhvervs produktionsværditilvækst. De resterende 7 pct. af den konstaterede 10 pct.s stigning ved opgørelsen i løbende priser må således tilskrives den stedfundne prisudvikling.

En sammenligning med samtlige erhverv under ét foretaget i 1955-priser viser, at hotel- og forlystelseserhvervenes bidrag til den totale bruttofaktorindkomst androg 1,2 pct. i 1972, hvilket er mindre end de 1,4 pct., der var resultatet af den tilsvarende opgørelse foretaget i løbende priser. Den derved konstaterede forskel i hotel- og forlystelseserhvervenes relative betydning i erhvervsmæssig sammenhæng ved de to opgørelsesmåder må tilskrives prisudviklingen, idet denne indgår i beregningen foretaget i løbende priser, og da hotel- og forlystelseserhvervenes andel af den præsterede bruttofaktorindkomst ved denne opgørelse er større end ved beregningen foretaget i faste priser, må dette tages som udtryk for en relativt større prisstigning i hotel- og forlystelseserhvervenes ydelser siden basisåret 1955, end hvad tilfældet har været for erhvervslivet som helhed.

En nærmere opdeling af den i hotel- og forlystelseserhvervene præsterede bruttofaktorindkomst efter, hvor stor en del deraf, der kan henføres til egentlig turistmæssig virksomhed, dvs. betjening af udlændinge, er det ikke muligt at foretage umiddelbart. Der skønnes dog ikke at gøre sig forhold gældende, som tyder på, at den andel af bruttofaktorindkomsten i de nævnte erhverv, som betinges af udenlandske turister, er væsentligt forskellig fra den tilsvarende andel af hotel- og forlystelseserhvervenes omsætning, og det anses derfor ikke for at være uforsvarligt at vurdere de udenlandske turisters bidrag til bruttofaktorindkomsten i disse erhverv til 15-20 pct. af de nævnte 2 mia. kr. svarende til op mod 400 mill. kr. i 1972 opgjort i årets priser. Dette beløb udgør knap 0,3 pct. af den totalt præsterede bruttofaktorindkomst i 1972. Derudover har udenlandske turister bidraget til bruttofaktorindkomsten i andre erhverv end de her specificerede turisterhverv. Det gælder f.eks. i transport- og detailhandelsvirksomheder og i mere indirekte form i erhverv, der ikke direkte er turistbetjenende. Den kvantitative betydning heraf er det ikke muligt at opgøre, men for så vidt angår de nævnte indirekte virkninger, der i nationaløkonomisk terminologi benævnes multiplikatoreffekt, skønnes disses normalt at kunne andrage en størrelsesorden op mod samme niveau som den primære bruttofaktorindkomst, hvorved den samlede direkte og afledede bruttofaktorindkomst som følge af hotel- og forlystelseserhvervenes betjening af udlændinge kan anslås til en størrelse på 700-800 mill. kr. i 1972.

Når det endvidere tages i betragtning, at udenlandske turister herudover har bidraget med et ikke specificeret — men formentlig betydeligt beløb til bruttofaktorindkomster i transport- og detailhandelssektorerne, er det næppe urealistisk at anslå den turistbetingede andel af den danske bruttofaktorindkomst til 0,6-0,8 pct.

Beskæftigelsen i hotel- og forlystelseserhvervene

Oplysninger om beskæftigelsen i de enkelte erhvervsgrupper foreligger i de beskæftigelsestællinger, der siden 1969 er gennemført hvert år ved udgangen af april eller i begyndelsen af maj. For så vidt angår 1972 er der dog gennemført undersøgelser i begyndelsen af såvel maj som november. Antallet af beskæftigede i hotel- og forlystelseserhvervene var ved de to tællinger i 1972 henholdsvis knap 70.000 og knap 66.000 personer, hvilket udgjorde henholdsvis 2,9 pct. og 2,7 pct. af den samlede arbejdsstyrke på de pågældende tidspunkter. Næsten to trediedele af de i disse erhverv beskæftigede er kvinder, og disse udgjorde i 1972 godt 4 pct. af samtlige kvinder i arbejdsstyrken, hvorimod den andel af den mandlige arbejdsstyrke, der beskæftigedes i de turistmæssige erhvervsgrupper, udgjorde knap 2 pct., jfr. tabel 8.

I betragtning af de tidligere omtalte sæsonsvingninger, der kendetegner turismen i Danmark, må det antages, at beskæftigelsen i sommermånederne ligger over det her anførte niveau, muligvis i nærheden af det dobbelte i den mest udprægede højsæson, men til gengæld er beskæftigelsen i vinterhalvåret nok en del lavere end på tællingstidspunkterne. Såfremt overnatningstallene for de hoteller, der omfattes af Danmarks Statistiks overnatningsstatistik, anvendes som sæsonbeskrivelse, viser det sig, at

tallene for april måned er af en størrelsesorden, der svarer til årsgennemsnittet, således at beskæftigelsestallene for forårstællingerne formentlig er udtryk for størrelsesordenen af en beregnet gennemsnitlig årlig beskæftigelse, jfr. figur 4. Det kan dog ikke udelukkes, at der i visse grene af de specificerede erhvervsgrupper, f.eks. i restauranter og nogle forlystelsesvirksomheder er en endnu mere udpræget sommersæson, end figur 4 viser, således at beskæftigelsestallene for april måske er i underkanten af et beregnet årsgennemsnit.

Som led i de omtalte beskæftigelsesundersøgelser er etableret et mål for de beskæftigedes omsætningshastighed mellem de enkelte erhvervsgrupper, idet man har opgjort bruttoafgang og -tilgang fra år til år for erhvervsgruppen som helhed, således at alene arbejdsskift til eller fra andre erhvervsgrupper medregnes, hvorimod skift fra én virksomhed til en anden inden for samme erhverv ikke er omfattet. Disse opgørelser, der altså er baseret på forholdene blandt de beskæftigede ved udgangen af april eller i begyndelsen af maj måned, viser, at hotel- og forlystelsesbranchen er den blandt de i undersøgelserne specificerede, der har den højeste omsætningshastighed for de beskæftigede blandt såvel kvinder som mænd. For kvindernes vedkommende har bruttoforskydningerne fra 1969 til 1970 og ligeledes fra 1970 til 1971 været af en størrelsesorden på omkring 35-40 pct. af de beskæftigede ved periodens begyndelse. For mændenes vedkommende har de tilsvarende tal været omkring 25 pct. Tages yderligere det forhold i betragtning, at stillingsskift mellem virksomheder inden for branchen samt den flygtige sæsonarbejdskraft ikke er medregnet i ovennævnte tal, må omsætningshastigheden for de beskæftigede i hotel- og forlystelseserhvervene betegnes som forholdsvis høj sammenlignet med de øvrige erhvervsgrupper, jfr. tabel 9.

Turismens eksportmæssige værdi

Turismens værdi i udenrigshandelen kan belyses ved at opgøre, hvor stor en del af den samlede eksport af varer og tjenesteydelser, der kan tilskrives turistmæssige formål. En sammenligning mellem eksportværdien af betalingsbalancens varer og tjenesteydelser som helhed og rejsevalutaindtægterne foretaget i årets priser viser, at rejsevalutaindtægterne udgør en stigende andel af de samlede varer og tjenesteydelser, der eksporteres. Således er andelen steget jævnt fra 5,5 pct. i 1960 til ca. 8 pct. i 1972.

Foretages imidlertid en indeksregulering af såvel den totale eksport som rejsevalutaindtægterne, viser det sig, at der ikke er tale om en reel stigning i turismens andel af den samlede eksportværdi. Til regulering af den totale eksport er anvendt enhedsværdiindekset for eksporten som helhed, medens rejsevalutaindtægterne er reguleret efter forbrugerprisindekset for den gruppe af tjenesteydelser, der omfatter forlystelser, fortæring ude, ferie m.v. Reguleringen er foretaget med 1964 som udgangspunkt, og det fremgår, at rejsevalutaindtægternes andel af den samlede eksport af varer og tjenesteydelser reelt har haft en vigende tendens, idet andelen i 1960 er opgjort til omkring 7 pct. mod knap 6 pct. i 1972. Dette er sket på trods af, at rejsevalutaindtægterne i realiteten er blevet fordoblet i løbet af samme tidsrum, jfr. tabel 10.

Dette forhold må tilskrives, at priserne synes at stige med større hastighed i turistsektoren end for eksporterhvervene som helhed, hvilket svarer til den allerede konstaterede tendens til stærkere prisstigninger i turisterhvervene end i erhvervslivet som helhed. En medvirkende årsag til den kraftigere prisudvikling i turistsektoren i forhold til eksporten i øvrigt må formentlig søges i det forhold, at turismens værdi som eksportaktiv er blevet belastet af en del stigende afgifter, som øvrige eksportprodukter har været fritaget for.

Angående det anvendte indeks til regulering af rejsevalutaindtægterne kan anføres, at det tilsvarende indeks for tjenesteydelser som helhed - herunder transport - stort set har udviklet sig på samme måde som det her anvendte indeks, og dette anses derfor for at være forsvarligt til en beskrivlse af et område, der som turismen i høj grad er præget af serviceydelser.

En relevant indvending mod ovennævnte betragtninger er imidlertid, at der er rejst berettiget tvivl om rejsevalutaopgørelsernes værdi som mål for turismens eksportmæssige betydning. Således er en af konklusionerne i den foran omtalte af Danmarks Statistik i 1970 gennemførte turistundersøgelse, at man for dette år måtte antage, at kun omkring halvdelen af rejsevalutaindtægten kan betragtes som egentlige turistindtægter hidrørende fra her i landet overnattende udenlandske gæster. Såfremt dette har været gældende også for de øvrige år, betyder det, at turismens andel af den samlede eksportværdi af varer og tjenesteydelser er af en størrelsesorden på godt 3 pct. Heri er således ikke medregnet indtægter fra et betydeligt an-

tal éndagsbesøgende navnlig **i** Øresundsområdet og Sønderjylland og **i** nogen grad Nordjylland.

Det må i den forbindelse bemærkes, at der kun i ringe omfang ligger import til grund for den præsterede eksport, idet denne **i** hovedsagen består af serviceydelser. Turistindtægternes nettovirkning på betalingsbalancen kan således antages at være nær den totale eksportværdi svarende til en størrelse på ca. 1,5 mia. kr. i 1972.

Resumé

En fuldstændig redegørelse for turismens erhvervsmæssige placering kan ikke udarbejdes på grundlag af foreliggende statistisk materiale. En vurdering af erhvervene »Forlystelsesvirksomheder« saml: »Hotel- og restaurationserhverv« kan dog foretages, hvilket anses for betydningsfuldt, idet disse erhvervsgrupper er af væsentlig betydning i turistmæssig henseende.

Det må i den forbindelse bemærkes, at den økonomisk betydningsfulde, men ikke entydigt turistmæssige strøm af éndagsbesøgende ikke her er belyst.

Hotel- og forlystelseserhvervenes omsætning androg i 1972 knap 5 mia. kr., hvilket svarer til ca. 2 pct. af byerhvervenes totale afgiftsangivne omsætning. Omkring 750 **mill.** kr. skønnes at hidrøre fra udenlandske turister.

Bruttofaktorindkomsten i hotel- og forlystelseserhvervene opgjordes i 1972 til godt 2 mia. kr. eller 1,4 pct. af den samlede danske bruttofaktorindkomst. Den turistbetingede andel af bruttofaktorindkomsten i såvel hotel- og forlystelseserhvervene som andre erhverv, f.eks. transport og detailhandel, anslås til en størrelsesorden på 1,0—1,1 mia. kr. i 1972.

Knap 3 pct. af den samlede arbejdsstyrke var **i** 1972 beskæftiget i hotel- og forlystelseserhvervene, hvilket svarer til omkring 70.000 personer, hvoraf de to trediedele udgjordes af kvinder.

Turistvalutaindtægten skønnes at andrage ca. 3 pct. af den totale eksport af varer og tjenesteydelser svarende til en eksportværdi på ca. 1,5 mia. kr. i 1972.

TABEL 5.

(mill. kr.)

Afgiftsangivet omsætning i hotel- og forlystelsesbranchen 1970-1972

		Samtlige byerhverv	Hotel restaurant	Forlystelser	Turisterhverv ialt	Relativ andel af samtlige byerhverv %
		mill. kr.				
1970	1. kvartal	49.871	684	100	784	1,6
	2. kvartal	57.905	894	262	1.156	2,0
	3. kvartal	54.738	1.007	154	1.161	2,1
	4. kvartal	59.069	787	184	971	1,6
1971	1. kvartal	54.325	689	187	876	1,6
	2. kvartal	59.222	938	228	1.166	2,0
	3. kvartal	58.912	1.074	248	1.322	2,2
	4. kvartal	64.715	853	229	1.082	1,7
1972	1. kvartal	60.201	771	221	992	1,6
	2. kvartal	65.460	1.063	249	1.312	2,0
	3. kvartal	65.094	1.159	235	1.394	2,1
	4. kvartal	74.569	933	308	1.241	1,7

Kilde: Stat. Eftr. nr. 9 72, 54/73.

TABEL 6.

Skøn over udenlandske besøgendes valutaforbrug i Danmark 1970

	Overnatninger	Gnstl. pengeforbrug pr. person pr. dag	Beregnet valutaforbrug
	1.000	kr.	mill. kr.
A. Overnattende udenlandske besøgende			
Overnatningsform			
1. Hoteller omfattet af den løbende statistik, individuel rejse[1]	2.307	86-284	400
2. Hoteller omfattet af den løbende statistik, selskabsrejse[1]	1.175	71-285	160
3. Tillæg for selskabsrejser	1.175	150	175
4. Hoteller i øvrigt[2]	150[3]	150–175[4]	25
5. Campingpladser, godkendte[1, 5]	2.494	26–65	80
6. Campingpladser, andre	800[6]	35-40[7]	30
7. Sommerhuse[8]	2.300	75-80	180
8. Bondegårde	120[9]	75–80[10]	10
9. Vandrerhjem	221[11]	40–50[8]	10
Tilsammen 1-9		...	1.070
10. Privat udlejede værelser			
11. Hos slægt eller venner			
I alt valutaforbrug for overnattende, udenlandske besøgende			
B. I alt valutaforbrug for ikke overnattende udenlandske besøgende, indkøbsrejsende m.v.	•	...	...
C. Udenlandske besøgendes samlede valutaforbrug 1970	•	...	...
Rejsevalutaindtægter 1970[12]	•	•	2.357

Anm. . . . angiver, at beregning ikke har kunnet foretages.

1) Jf. tabel 12. 2) Hoteller med færre end 10 sengepladser. 3) Skønnet ud fra overnatningsstatistikken 1969. 4) Skønnet efter værdierne for hoteller med over 10 sengepladser. 5) Campingpladser godkendt af Det Danske Lejrpladsudvalg samt pladser drevet af FDM. 6) Anslået. 7) Skønnet efter værdierne for godkendte campingpladser. 8) Jf. tekstafsnittet om sommerhuse. 9) Danmarks Turistråds Årsberetning 1970, p. 5. 10) Samme værdiansættelse som for sommerhuse. 11) Årsberetning for Herbergs-Ringen 1969-70, p. 10. 12) Opgjort af Danmarks Nationalbank, jf. Statistiske Efterretninger 1971, nr. 37.

Kilde: Stat. Eftr. nr. 65/72.

TABEL 7.

Bruttofaktorindkomst i hotel- og forlystelsesbranchen 1970-1972.

	Årets priser			1955-priser		
	1970	1971	1972	1970	1971	1972
	mill. kr.					
Samtlige erhverv	112.581	124.339	139.955	56.440	58.795	61.573
Hotel, restaurant ...	1.540	1.610	1.789	665	658	681
Biografer, teatre m.v.	196	214	219	49	52	50
Turisterhverv i alt	1.736	1.824	2.008	714	710	731
Relativ andel af	Procent					
samtlige erhverv	1,5	1,5	1,4	1,3	1,2	1,2

Kilde: Stat. Eftr. nr. 33/73.

TABEL 8.

Antal personer beskæftiget i hotel- og forlystelsesbranchen 1969–1972

	1969 [1]) (7. maj)	1970 (29. april)	1971 (28. april)	1972 (3. maj)	1972 (8. nov.)
Antal beskæftigede	antal beskæftigede				
I alt	65.400	62.300	71.900	69.900	65.800
Kvinder	42.800	38.700	45.900	...	41.800
Mænd	22.600	23.600	26.000	...	24.000
Relativ fordeling	procent				
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kvinder	65,5	62,1	63,8	...	63,5
Mænd	34,5	37,9	36,2	...	36,5
Relativ andel af samtl. erhvervsaktive					
I alt	2,9	2,6	3,0	2,9	2,7
Kvinder	4,9	4,2	4,9	...	4,3
Mænd	1,7	1,6	1,8	...	1,7

Kilde: Stat. Eftr. nr. 48/71, 26/72, 21/73, 61/73.
1) 1969-tallene er korrigeret i overensstemmelse med ændringen i opregningsfaktoren for 1971, jf. Stat. Eftr. nr. 26/72.

FIGUR 4.

Gnstl. antal overnatninger pr. måned på hoteller registreret af Danmarks Statistik 1972.

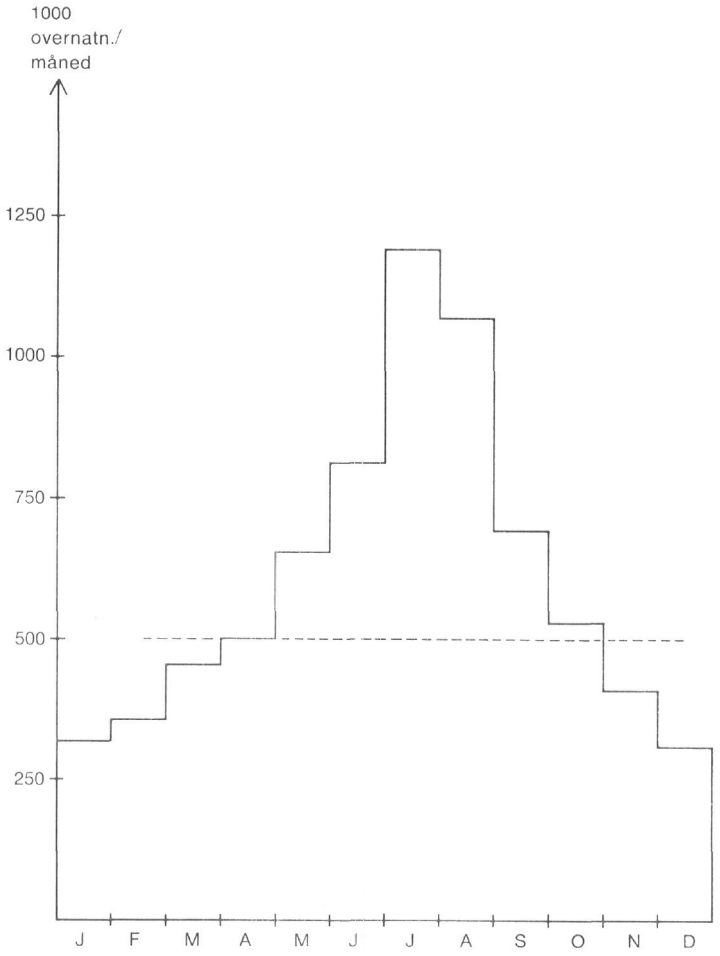

Kilde: Stat. Eftr. nr. 47/73.

TABEL 9.

Bruttoforskydninger i de beskæftigedes erhverv stilhørs forhold 1969—70 og 1970-71.

	Turist-erhverv	Øvrige erhverv						
		Land-brug	Fremst. virks.	Bygge- og anlægs-virksomhed	Handel	Trans-port	Liberale erhverv	Anden service-virksomhed
	procent							
Kvinder								
1969	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bruttoafgang 69–70	40,9	24,4	25,5	32,0	24,0	23,2	14,8	43,2
Bruttotilgang –	34,3	27,5	26,5	39,7	23,5	21,8	21,5	35,9
Nettotilgang –	÷6,6	3,1	1,0	7,7	÷0,5	÷1,4	6,7	÷7,3
1970	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bruttoafgang 70–71	35,0	21,0	27,0	31,6	24,9	24,2	15,5	46,7
Bruttotilgang –	43,6	19,6	24,2	42,6	25,1	27,4	25,1	33,3
Nettotilgang –	8,6	÷1,4	÷2,8	11,0	0,2	3,2	9,6	÷13,4
Mænd								
1969	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bruttoafgang 69–70	22,2	13,5	16,6	20,1	19,7	16,3	11,5	20,4
Bruttotilgang –	23,6	7,0	17,4	21,5	17,9	14,2	15,3	18,2
Nettotilgang –	1,4	÷6,5	0,8	1,4	÷1,8	÷2,1	3,8	÷2,2
1970	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bruttoafgang 70–71	25,2	14,2	18,6	20,0	20,7	15,4	12,1	22,5
Bruttotilgang –	27,0	8,9	15,6	21,5	21,8	18,6	17,2	21,2
Nettotilgang –	1,8	÷5,3	÷3,0	1,5	1,1	3,2	5,1	÷1,3

Kilde: Stat. Eftr. nr. 73 72.
Anm.: De anførte nettoændringer kan ikke umiddelbart uddrages af tabel 1. Dette skyldes den anvendte analysemetode, jf. Stat. Eftr. 73 72 p 1316.

TABEL 10.

Rejsevalutaindtægten i forhold til bruttoindtægten ved betalingsbalancens vare- og tjenesteydelser 1960–1972.

	Løbende priser			Faste priser (1964 = 100)		
	Betalings-balancen, varer og tjenester	Rejsevaluta-indtægt	Rejsevaluta-andel	Betalings-balancen, varer og tjenester	Rejsevaluta-indtægt	Rejsevaluta-andel
	mill. kr.		pct.	mill. kr.		pct.
1960	13.435	740	5,5	14.113	987	7,0
1961	13.830	825	6,0	14.828	1.058	7,1
1962	14.848	895	6,0	15.757	1.029	6,5
1963	16.826	997	5,9	17.325	1.018	5,9
1964	18.863	1.150	6,1	18.863	1.150	6,1
1965	20.685	1.310	6,3	20.488	1.224	6,0
1966	22.178	1.410	6,4	21.160	1.226	5,8
1967	23.364	1.556	6,7	22.708	1.215	5,4
1968	26.219	1.751	6,7	24.565	1.260	5,1
1969	29.648	1.953	6,6	26.812	1.366	5,1
1970	33.466	2.357	7,0	28.764	1.550	5,4
1971	37.504[1])	2.867	7,6	31.203	1.792	5,7
1972	42.110[1])	3.387	8,0	33.949	1.992	5,9

Kilde: Statistisk tiårs oversigt 1970, 71, 72, 73.
1) Foreløbige tal.

KAPITEL V.

Overnatningsfaciliteter

a) Hoteller

Hotelkapaciteten

Antallet af hotelsenge, forstået som faste sengepladser, på danske hoteller, moteller, kroer, sommerhoteller og pensionater, blev i 1958-59 skønsmæssigt anslået til godt 42.000.

I 1972 opgjordes antallet af faste sengepladser til knap 53.000 i hoteller med mindst 10 senge, til ca. 52.500 i 1973 og til ca. 53.100 i 1974. Heraf var henholdsvis 15.500, 16.500 og 16.300 senge i hoteller beliggende i Storkøbenhavn.

Antallet af faste sengepladser i mindre hoteller med færre end 10 senge skønnes at være meget begrænset, og det overstiger næppe nogle få tusinde senge.

I 1973 var der på danske hoteller m.v. med 10 eller flere gæstesenge i alt 7.184.700 overnatninger. Af disse overnatninger blev i alt 3.767.900 foretaget af udlændinge svarende til 52 % af samtlige overnatninger.

I Storkøbenhavn var antallet af overnatninger 2.994.100, hvoraf 2.370.900 blev foretaget af udlændinge svarende til 79,2 %.

Den gennemsnitlige kapacitetsudnyttelse for danske hotelvirksomheder var i 1973 43 % og for Storkøbenhavn 53 %. Den største kapacitetsudnyttelse på landsbasis i 1973 forekom i juli måned med 72 %, medens den dårligste kapacitetsydelse blev registreret i december måned med 23 %.

Hotelbehovet

Bedømmelsen af hotelbehovet må grundes på en vurdering af den forventede udvikling i turismen.

En sådan forelå i 1970, da Danmarks Turistråd overdrog udvalget en prognose med titlen »Turismen i Danmark«, af Aage la Cour og Arne Jensen, udgivet af Danmarks Turistråd 1970.

Det blev i undersøgelsen pointeret, at denne var behæftet med ikke ringe usikkerhed, og at prognosen for hotelbehovet byggede på den forudsætning, at Danmarks relative position som turistland i forhold til andre lande forblev uforandret, således at udviklingen i det væsentlige ville følge samme retningslinjer som i årene op til 1969.

Med disse forbehold konkluderede undersøgelsen i, at den forventede udvikling i turistbesøgene i Danmark ville skabe et behov for en tilvækst i hotelbestanden, der for hovedstadsområdet blev anslået til ca. 1000 sengepladser årligt indtil 1975.

Udvalget er ikke i besiddelse af et tilsvarende materiale til vurdering af hotelbehovet efter 1975. Med dette forbehold skønner udvalget - som anført foran p. 11 - udfra det hidtidige udviklingsforløb og herunder ud fra tidligere perioder med afsvækket vækst og kortvarig stagnation, at der i en årrække næppe kan ventes samme kraftige vækst som i 1960-erne. Det må på den anden side ventes, at der efter den seneste stilstand og tilbagegang igen vil indtræde stigning i turistbesøget; en stigning, der muligvis vil blive ret svag i en kortere periode, men derefter igen en noget stærkere vækst.

Konsekvenserne for hotelbyggeriet af et sådant forløb må isoleret betragtet være nogen tilbageholdenhed. På den anden side må det antages, at omfanget af, hvad der faktisk bør bygges af hoteller i den kommende periode, snarere er et spørgsmål om, i hvilket omfang de skærpede brandsikringsforskrifter m.v. vil medføre nedlægning af eksisterende hoteller.

Da udvalget må anse det for væsentligt, at hotelerhvervet — for i videst muligt omfang at undgå fejlinvesteringer - til stadighed bedst muligt er orienteret om den forventede udvikling i turismen på længere sigt, påpeger udvalget vigtigheden af, at turistprognoserne løbende holdes å jour. Vedrørende det forventede fremtidige behov for hotelbyggeri se afsnit II a.

Automatiseret hotelreservation

Spørgsmålet om muligheden for indførelse af et system for automatiseret hotelreservation har været behandlet i et i foråret 1969 særligt nedsat underudvalg.

Det siges i underudvalgets betænkning indledningsvis, at det har været udvalgets udgangspunkt, at et centraliseret automatisk reservationssystem for hotelværelser vil være til fordel for både turisterne og hotelbranchen og i det hele medvirke til at øge den service, der kan tilbydes turisterne. For turisterne vil et sådant system betyde øgede og lettere muligheder for forudbestillinger af hotelværelser. For hotellerne vil der evt. kunne ske en bedre udnyttelse af værelseskapaciteten, men først og fremmest vil et tilfredsstillende reservationssystem i løbet af kort tid formentlig være en forudsætning for, at de danske hoteller kan fastholde og evt. forbedre deres position i forhold til udlandet. Underudvalget konstaterede, at et reservationssystem ikke vil kunne anvendes i forbindelse med færdigpakkede ture for rejsebureauer, således som disse i øjeblikket tilrettelægges, idet værelsebestillingen for denne kategori finder sted i god tid inden rejsen gennem individuelle forhandlinger om værelseprisen.

Efter en gennemgang af de da kendte reservationssystemer pegede betænkningen på to alternativer systemer som mulige løsninger. Begge systemer er bygget på et samarbejde med SAS og krævede investering af anslåede betydelige beløb.

Underudvalget fandt, at et af de mulige systemer ikke var urealistisk, men mente dog ikke, at det ubetinget kunne anbefale etablering af et af systemerne.

Da en undersøgelse af de nøjagtige omkostninger ved etablering af systemet vil være udgiftskrævende, og da udvalget af denne grund ikke mente sig berettiget til at iværksætte denne, indstillede underudvalget, at man søgte klarlagt de nøjagtige omkostninger ved at gennemføre systemet.

Turistudvalget havde herefter på dette grundlag en drøftelse med centralforeningens repræsentant i underudvalget, direktør Ingemann Petersen, der oplyste, at IHA (International Hotel Association), efter at underudvalget havde afsluttet arbejdet, havde indledt forhandlinger med Citel Space Bank i et forsøg på at dække Europa.

Spørgsmålet om at indlede et omkostningskrævende undersøgelsesarbejde om evt. etablering af et af de systemer, underudvalget havde peget på, blev herefter sat i bero, idet udvalget anmodede direktør Ingemann Petersen om at blive holdt løbende orienteret om sagens videre forløb. Direktør Ingemann Petersen underrettede i overensstemmelse hermed senere turistudvalget om, at der var indgået aftale mellem IHA og Citel Space Bank om, at Citel anerkendtes som dengang værende eneste partner i forholdet til IHA.

Denne aftale medførte, at Hotelværtforeningen godkendte, at foreningens medlemmer kontraherede med Citel.

Ca. 25 hoteller tilsluttede sig denne ordning, som senere på grund af økonomiske forhold ophørte, men reservation af hotelværelser i Danmark kan som hidtil foregå gennem SAS' elektroniske system i forbindelse med salg af flybilletter.

Ud fra en samlet vurdering af behovsdækningen af edb bestillinger af hotelværelser i Danmark fandt udvalget det ikke nødvendigt at iværksætte den foran omtalte udgiftskrævende undersøgelse af omkostningerne ved etablering af et af de systemer, der omhandles i underudvalgets betænkning. Udvalget må fortsat anse det for ønskeligt, at hotelreservation kan foregå via edb og henstiller til Danmarks Turistråd nøje at følge udviklingen på dette område og tage initiativet til på ny at søge et system realiseret, når muligheden for at gøre dette på et rentabelt grundlag skønnes at være til stede.

Hotelklassifikation

Der har i udvalget været enighed om det ønskelige i at få indført et for danske hoteller m.v. gældende klassifikationssystem. Udvalget besluttede derfor i foråret 1971 at nedsætte et underudvalg.

Udvalget fik til opgave »med henblik på markedsføring i udlandet at foreslå udarbejdet et system, hvorefter der i videst muligt omfang kan gennemføres en klassifikation af danske hotelrum«.

Det blev over for underudvalget fremhævet, at det ved systemets udarbejdelse skulle indgå i overvejelserne, at der i udlandet allerede eksisterer sådanne klassifikationssystemer, og at anvendeligheden af et dansk klassifikationssystem i høj grad beror på sammenligneligheden med de udenlandske systemer.

Det fremgår af underudvalgets betænkning, at der har været enighed om at anbefale, at der

af handelsministeren søges skabt den fornødne lovhjemmel til at indføre klassifikationsbestemmelser, og at der i medfør heraf efter forhandling med Danmarks Turistråd, Danmarks Rejsebureauforening og Hotelværtforeningen for Danmark, gennemføres en obligatorisk klassifikationsordning for danske hoteller m.v. i overensstemmelse med de principper, der er nedfældet i betænkningen.

Betænkningens klassifikationsforslag er opbygget på grundlag af den af IUOTO foreslåede internationale klassifikationsordning samt på grundlag af den gældende franske ordning, idet begge disse systemer (for hvilke der er redegjort i betænkningen) synes at indeholde de fleste af de elementer, der er karakteristiske for de forskellige landes klassifikationsordninger.

Underudvalgets klassifikationsforslag stiller i overensstemmelse hermed krav til hotellets værelsestal, fælleslokalers udstyr, størrelse, teknisk udstyr, de enkelte værelsers udstyr og størrelse, hotellets service, for i så høj grad som muligt at indkorporere kvalitetsfaktoren.

Den foreslåede klassifikationsordning er baseret på objektive kriterier og omfatter hoteller, kroer, moteller og lignende virksomheder, der erhvervsmæssigt udlejer 10 værelser og derover, herfra dog undtaget vandrerhjem samt virksomheder, hvor udlejning finder sted udelukkende på pensionsbasis.

Ordningen bygger herefter på en inddeling af hotellerne i 5 kategorier betegnet ved 1-5 stjerner svarende til de øvrige europæiske ordninger. Et 1 stjernet hotel betegner et klassificeret hotel af ringeste kategori, mens et 5 stjernet hotel svarer til et luksuspræget hotel af international standard.

Omkring 1000 danske hoteller m.v. vil blive omfattet af ordningen, der som nævnt foreslås gjort obligatorisk. Når underudvalget har foretrukket dette i modsætning til en frivillig ordning, er baggrunden den, at kun ca. 400 af landets hoteller er tilsluttet Hotelværtforeningen for Danmark, og at foreningen på denne baggrund fandt det problematisk, om man ville kunne påvirke medlemmer, der er meget negativt indstillede over for klassifikation, til at lade en sådan foretage.

Ordningen tænkes administreret af et særligt nedsat klassifikationsudvalg med følgende sammensætning:

1 medlem, som udpeges af handelsministeren, og som tillige varetager hvervet som formand for udvalget.

2 medlemmer udpeges af Centralforeningen af Hotelværter i Danmark.

1 medlem udpeges af Foreningen af Missionshoteller i Danmark.

1 medlem udpeges af Danmarks Turistråd.

1 medlem udpeges af Danmarks Rejsebureauforening.

De af klassifikationsudvalget trufne afgørelser om indplacering af virksomhederne kan af virksomhedens indehaver indankes for et af handelsministeriet nedsat ankenævn, der består af en formand og to medlemmer. Formanden, der skal opfylde betingelserne for at kunne beskikkes som dommer, udnævnes af handelsministeren, mens de to andre medlemmer udpeges efter indstilling fra henholdsvis Centralforeningen af Hotelværter i Danmark og Danmarks Turistråd.

Udvalget har tiltrådt underudvalgets indstilling og har henstillet til handelsministeren, at der søges tilvejebragt den fornødne lovhjemmel og de fornødne midler med henblik på at indføre den i underudvalgets betænkning foreslåede klassifikationsordning efter de i betænkningen foreslåede retningslinier.

Danmarks Turistråd skønnede i september 1973, at etableringsomkostningerne ved en sådan klassifikationsordning vil være 100.000 kr. og de årlige driftsomkostninger 450.000 kr.

Spørgsmålet om hotelklassifikation har været overvejet i den af Nordisk Ministerråd nedsatte komite for turisme. Komiteen udtalte i sin rapport i juli 1974 om dette spørgsmål bl.a. følgende:

»Om ett nordiskt land overvager att införa ett klassificeringssystem för boendeanläggningar bör detta göras internationellt jämförbart och läggas upp enligt de riktlinjer, som utarbetats av den danska klassificeringsutredningen«.

Det af Nordisk Ministerråd efter sessionen i Ålborg i november 1974 nedsatte udvalg for turistspørgsmål har besluttet, at spørgsmålet om eventuel fællesnordisk hotelklassifikation skal sendes til udtalelse i de respektive institutioner og organisationer i de enkelte lande med henblik på eventuelt at fremsætte forslag om nedsættelse af en arbejdsgruppe til viderebehandling af spørgsmålet.

Moms på hotelværelser

Udvalget har fra finansministeriet modtaget et notat om hotelmomsen. Det fremgik af notatet, at en ændring af momsloven med henblik på at ophæve eller lempe momsen på hotelvæ-

reiser vil kunne administreres, omend en sådan særordning vil medføre visse administrative vanskeligheder.

Det fremgår endvidere af notatet, at der efter fællesmarkedets 2. direktiv om harmonisering af medlemsstaternes lovgivning om omsætningsafgifter ikke består nogen pligt til at lade udlejning af hotelværelser være omfattet af momsen.

Det er imidlertid samtidig oplyst, at samtlige nuværende medlemsstater har moms på hotelværelser - i de fleste tilfælde dog med lavere sats end normalsatsen i det pågældende land. EF-kommissionen har fremlagt et forslag til harmonisering af beskatningsgrundlaget for merværdiafgifterne i medlemsstaterne. Efter dette forslag er udlejning af hotelværelser omfattet af afgiftspligten.

En ophævelse af hotelmomsen vil stille danske hoteller gunstigere end hotellerne i de øvrige EF-lande. Udvalget vil derfor allerede af denne grund ikke kunne anbefale, at danske hoteller fritages for moms på hotelværelser.

Udvalget vil derimod anbefale, at momsen på hotelværelser lempes således, at danske hoteller ikke stilles ringere i konkurrencen på turistmarkedet end hotellerne i de lande, hvormed Danmark især konkurrerer.

Finansiering af hotelbyggeri

Turistudvalget anmodede et underudvalg om at undersøge og eventuelt fremkomme med forslag til ændringer i de nuværende finansielle vilkår for opførelse af hoteller i Danmark. Udvalget kunne i øvrigt fremkomme med sådanne forslag til ændringer i de nuværende vilkår for opførelse af hoteller i Danmark, som udvalget måtte tillægge særlig betydning for hotelbyggeriet.

Udvalget har ved sine overvejelser om muligheden for at fremsætte forslag til ændringer i de nuværende finansielle vilkår for opførelse af hoteller i Danmark lagt til grund, at man fra officielt hold ønsker en fortsat stigning i Danmarks rejsevalutaindtægter, og at en af forudsætningerne herfor er, at hotelkapaciteten er tilstrækkelig.

Udvalget har på denne baggrund opfattet kommissoriet således, at udvalgets opgave måtte være at undersøge mulighederne for at skabe yderligere incitament til investering i hotelbyggeri i Danmark.

Efter en gennemgang af de nugældende regler for belåning af hoteller i Danmark, muligheden for optagelse af lån i udlandet til hotelbyggeri og finansiering af hotelbyggeri gennem leasingsystemet konkluderer udvalget, at da de nugældende regler medfører krav om fremskaffelse af en egenkapital i hotelbyggeri inden for 40 % af værdien, og da de første år efter hotellets etablering erfaringsmæssigt stiller krav om en betydelig driftskapital, er finansieringsmulighederne efter udvalgets vurdering næppe tilstrækkelige til at sikre den fremtidige nødvendige retablering og udvidelse af den bestående hotelmasse. Hertil kommer, at konkurrerende europæiske turistlande på forskellig måde yder officiel økonomisk støtte til hotelsektoren, hvorfor udvalget både af hensyn til turismens udvikling i Danmark og danske hotellers konkurrenceevne finder det ønskeligt, at de nuværende finansieringsmuligheder udvides.

Udvalget har herefter koncentreret sine overvejelser om muligheden for gennem særlig lovgivning at etablere et institut, der - ud over en lånegrænse på 60 % - skal kunne yde lån til nyopførelse af og om- og tilbygning, modernisering og installationer af sikkerhedsmæssig karakter i faste ejendomme, der anvendes til hoteldrift.

Instituttets lånevirksomhed bør omfatte hele Danmark med undtagelse af Grønland og Færøerne, hvor vilkårene for hoteldrift må forudsættes at være så specielle, at finansieringen vanskeligt vil kunne indpasses i et sådant instituts lånevirksomhed.

Instituttet bør kunne yde lån til enhver fom for hoteletablering, men ydelse af lån til de såkaldte økonomihoteller bør - ud fra en vurdering af det turistmæssige behov - prioriteres højt.

Udvalget optog på denne baggrund forhandlinger med en række brancher og enkeltvirksomheder med tilknytning til turismen og foreslog disse deltagelse i et nyt hotelfinansieringsinstitut.

Udvalget fandt det hensigtsmæssigt at søge et sådant institut dannet med en garantikapital på 100 mill. kr. Der er hermed ikke taget endelig stilling til, om et beløb af denne størrelse på langt sigt vil være tilstrækkeligt til at dække det fremtidige kapitalbehov, men udvalget har ved forslaget om instituttets stiftelse måttet begrænse sig til de muligheder for garantitegning, som umiddelbart syntes at foreligge.

Udvalget fremhævede under forhandlingerne, at det agtede at foreslå instituttet stiftet som et nyt obligationsudstedende institut, og at

udvalget ville foreslå instituttet etableret således, at staten skulle garantere 80 % og de øvrige garanter 20 % af instituttets forpligtelser. Garanterne skulle således forpligte sig til at dække instituttets eventuelle underskud i forholdet 80-20.

Ud fra visse forudsætninger, hvorom der er nærmere redegjort i betænkningen, har udvalget opnået tilsagn fra brancher og enkeltvirksomheder med tilknytning til hotelbranchen om at tegne dele på i alt 20 mill. kr. af garantikapitalen.

Den herved tilvejebragte private kapital fordeles således:

Den danske Bankforenings medlemmer	15,00 mill. kr.
Bryggeriforeningen	4,00 mill. kr.
De Danske Spritfabrikker A/S	0,50 mill. kr.
Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk A/S	0,50 mill. kr.

Udvalget har herefter *foreslået,* at der etableres et institut med en garantikapital på 100 mill kr. til finansiering af hotelbyggeri efter nedenstående retningslinjer:

1. Instituttets formål skal være at yde lån til hotelbyggeri.
2. Instituttet skal være landsdækkende med undtagelse af Grønland og Færøerne.
3. Instituttet kan yde lån til ny opførelser, om- og tilbygninger, modernisering og installationer af sikkerhedsmæssig karakter.
4. Instituttet kan yde lån til alle typer hotelter, men økonomihoteller prioriteres højt.
5. Instituttet administreres af Finansieringsinstituttet for Industri og Håndvask A/S.
6. Instituttet udsteder 15-årige obligationer. Det foreslås, at man optager forhandlinger med ATP om, at denne aftager obligationerne.
7. Lånegrænsen kan maksimalt gå op til 80 % af den af instituttet foretagne vurdering og kan ikke gå ud over 80 % af den totale kostpris inklusive jord, bygninger, installationer (herunder sikkerhedsmæssige installationer), maskiner, fast og løst inventar af enhver art samt honorarer og lignende omkostninger og afgifter, herunder kurstab på realkreditlån.
8. Staten garanterer 80 % og de øvrige garanter 20 % af instituttets forpligtelser.
9. Til oparbejdelse af instituttets egenkapital beregnes et beløb som indskud.
10. Instituttets vedtægter godkendes af handelsministeren.

Da instituttet skal kunne yde lån ud over den gældende grænse for realkreditlån, og da stiftelsen af instituttet efter de foran anførte retningslinjer forudsætter, at der ydes statsgaranti for en del af lånet, *foreslår* udvalget endvidere, at der søges skabt den fornødne lovhjemmel dels for at gøre det muligt for instituttet at yde lån i intervallet mellem 60 % og 80 % af vurderingen, dels for at yde statsgaranti for 80 % af instituttets garantikapital.

Turistudvalget har tiltrådt hotelfinansieringsudvalgets forslag og har henstillet til handelsministeriet at søge den for instituttets etablering nødvendige lovhjemmel gennemført således, at finansieringsinstituttets virksomhedsområde udvides til også at omfatte etablering og modernisering af campingpladser.

b) Campingpladser

Campingpladserne i Danmark er organiseret under Det danske Lejrpladsudvalg, der administreres under Friluftsrådet.

Lejrpladsudvalget har bestået i ca. 35 år, og denne periode kan - til illustration af udviklingen - opdeles i to: Den første periode på omkring 15 år sluttende med ca. 300.000 overnatninger, og den seneste periode sluttende med ca. 9 mill. årlige overnatninger.

Den første officielle fortegnelse over campingpladser udkom i 1941, og samme år påbegyndtes en officiel inspektion af pladserne med det formål at højne standarden mest muligt. Pladserne er klassificeret i 3 kategorier.

Mens de af kommunerne etablerede campingpladser oprindeligt kvalitetsmæssigt lå klart i spidsen, har der i de senere år været en kraftig tilvækst af privatejede pladser, der kvalitetsmæssigt i hvert fald ligger på linie med og ikke sjældent over de kommunale pladser.

Propagandamæssigt samarbejder Det danske Lejrpladsudvalg med tilsvarende organisationer i de øvrige nordiske lande, og Danmarks Turistråd producerer en brochure (om 2- og 3-stjernede campingpladser og vandrerhjem) i omkring 350.000 eksemplarer, der fordeles i udlandet.

I den af Det danske Lejrpladsudvalg udgivne fortegnelse for 1974 er optaget 513 godkendte lejrpladser. Heril kommer, at FDM råder over i alt 25 campingpladser, således at

det samlede antal lejrpladser i Danmark i 1974 er 538.

Ud over de af Det danske Lejrpladsudvalg godkendte pladser, og de pladser FDM råder over, findes et ganske ringe antal private ikke godkendte og altså uklassificerede lejrpladser, men det nøjagtige tal for disse kendes ikke. Fredningsplanudvalgene er i gang med at opspore og kortlægge disse.

På de af Det danske Lejrpladsudvalg godkendte pladser har der efter en i 1973 indsamlet statistik omfattende 514 pladser været ca. 8,7 mill. overnatninger fordelt således: Danskere ca. 5,4 mill., andre skandinaver ca. 850.000, udlændinge i øvrigt ca. 2,5 mill., dvs. at ca. 40 % af overnatningerne har været foretaget af udlændinge.

På FDM's pladser har der i 1973 været ca. 443.000 overnatninger, hvoraf ca. 13 % var udenlandske.

Det samlede antal overnatninger på campingpladser i Danmark andrager således for 1973 ca. 9,1 mill., hvoraf ca. 37% er udenlandske.

Udvalget har haft samråd med FDM, der oplyste, at FDM's pladser er kendt for at være rolige og velordnede. De fleste af dem er etableret i 50'erne og indrettet efter den tids normer. Et udbygningsprogram i størrelsesordenen 1,5 mill. kr. årligt er nu iværksat. Dette vil bringe flertallet af pladserne op i en væsentligt bedre og helt tidssvarende standard. FDM har i 1974 overtaget to trestjernede campingpladser, som tidligere var privatejede. Desuden er en større campingplads ved Heatherhill under projektering. Denne plads påregnes åbnet i 1975. Takten i udbygningsprogrammet afhænger i øvrigt af finansieringsmulighederne i de kommende år.

Det danske Lejrpladsudvalg har i en udtalelse påpeget, at investeringslysten hos private investorer i campingspladser har været stærkt aftagende i de seneste år på grund af inflation og øgede krav til faciliteter for blot at opnå klassifikation som 2-stjernede lejrladser. Der peges eksempelvis på udgifterne til kloakering på private pladser, hvor de kommunale pladser ofte kan lade kommunen overtage disse udgifter. På denne baggrund ønsker Det danske Lejrpladsudvalg en låneordning for etablering af lejrpladser, eller evt. en 90-årig lejeordning for jord til campingpladser. Det påpeges, at man i Sverige gennem Naturvårdsvärket yder støtte med op til 50 % af anlægsudgifterne til etablering af campingpladser i isolerede områder, hvor der ikke under normale forhold kan opnås en rimelig forrentning af den investerede kapital. Det er Lejrpladsudvalgets opfattelse, at offentlig støtte til etablering af campingpladser vil åbne mulighed for turisme i rekreative områder, der ikke i dag er udnyttet på grund af manglende overnatningsmuligheder.

Det er imidlertid Turistudvalgets opfattelse, at den af Det danske Lejrpladsudvalg nævnte stagnation i investeringslysten vil være af relativ kortvarig karakter, idet man i de kommende år forventer en stigning i campingturismen. Denne stigning ventes primært at komme fra Danmark og nærmarkederne, men i slutningen af 70-erne også fra de mellemeuropæiske markeder. Med dette stigende marked for campingturismen er det udvalgets opfattelse, at man ved indretning af store veludstyrede pladser kan drive disse på en forretningsmæssig tilfredstillende måde.

Det er derfor Turistudvalgets vurdering, at der ikke i dag er behov for, at der ved hjælp af statsmidler etableres låneordninger eller andre ordninger for at fremme anlægget af campingpladser.

Udvalget har herefter ikke fundet anledning til at foreslå sådanne ordninger etableret, idet udvalget på baggrund af de foreliggende oplysninger om udviklingen i efterkrigsårene og de nuværende campingpladsers antal og kvalitet må skønne, at en tilstrækkelig tilgang af egnede pladser vil blive sikret gennem etablering af kommunalt og privat finansierede pladser.

Udvalget har på den anden side fundet det rimeligt, at der i begrænset omfang, og hvor særlige forhold gør sig gældende, vil kunne ydes lån på normale rentevilkår til etablering og modernisering af campingpladser uden for de normalt gældende lånegrænser. Udvalget har derfor henstillet til handelsministeriet, at formålet med den hotelfinansieringsfond, udvalget har foreslået oprettet, udvides til også at omfatte campingpladser.

c) Sommerhuse

Antallet af sommerhuse

Der foreligger ikke statistiske oplysninger til belysning af udlejningen af sommerhuse. Udvalget har derfor henstillet, at turiststatistikken søges udbygget således, at den omfatter også sommerhusudlejninger, se herom resumeet

side 7, afsnittet om »Eksisterende turiststatistik og behovene for ny statistik« side 20 og afsnittet om »Erhvervsmæssig udlejning af sommerhuse« nedenfor.

I »Turismen i Danmark«, der udkom i 1970, er der foretaget et skøn over udlejningen af sommerhuse til udlændinge for året 1969. Skønnet er baseret på, at det samlede antal registrerede sommerhuse ved udgangen af 1969 androg ca. 130.000 for hele landet under ét, heraf 46.000 i Jylland, og at ca. 20.000 af disse sidstnævnte var beliggende i amter, der også omfatter Vestkysten. Hertil må lægges et ukendt antal andre huse og helhedsbeboelser, der i sommersæsonen udlejes til feriegæster.

På dette grundlag er et foreliggende skøn på omkring 3,5 mill. udenlandske overnatninger meget højt, idet en sådan belægning ville svare til, at 20.000 sommerboliger skulle have været udlejet til udlændinge i gennemsnit fuldt belagt med lidt over 4 personer i tilsammen 6 uger for hvert hus.

Det bestrides imidlertid ikke, at der gennem udlejningen af sommerboliger til udlændinge er tale om en ganske betydelig virksomhed, hvor et antal overnatninger af udlændinge på niveau med campingpladsernes godt 2 mill. ikke forekommer urealistisk for året 1969.

Med den siden 1970 foregåede tilvaikst må det antages, at antallet af udlejninger til udlændinge i dag er større.

Erhvervsmæssig udlejning af sommerhuse

Et betydeligt antal af de udenlandske turister, der vælger Danmark som ferieland, bor i lejet sommerhus. Da lejeren kun undtagelsesvis har mulighed for at besigtige det lejede inden feriens begyndelse, er der behov for gennem lovgivningen at yde lejeren den bedst mulige beskyttelse mod misbrug.

De regler om mellemmandsvirke med udlejning af sommerhuse, der indeholdtes i lejeloven, syntes imidlertid efter de for udvalget foreliggende oplysninger ikke at virke tilfredsstillende, og udvalget nedsatte derfor i marts måned 1971 et underudvalg med henblik på at undersøge mulighederne for at udarbejde standardautorisationer og eventuelt standardkontrakter vedrørende erhvervsmæssig udlejning af sommerhuse i Danmark.

Det fremgik af underudvalgets betænkning, at man ved et rundspørge til samtlige politimestre konstaterede, at praksis i forbindelse med udstedelse af autorisationer, fastsættelse af takster, udfærdigelse af regulativ for mellemmandsvirksomhed og undersøgelse af de autoriserede mellemmænds forretningsvirksomhed var meget varierende fra politikreds til politikreds. Det stod derfor underudvalget klart, at en tilfredsstillende regulering af området med henblik på en begrænsning af antallet af klagesager særlig fra udlændinge kun ville opnås ved en lovgivning, hvorved lejelovens § 72 effektiviseredes i lys af de indhentede erfaringer. En gennemgang af klagematerialet viste, at de fleste klager var koncentreret om forholdsvis få autoriserede mellemmænd, og underudvalgets flertal fandt det derfor ikke fornødent at beskæftige sig med ejendomsmægleres og advokaters forhold, hvis erhvervsudøvelse i øvrigt er underkastet strenge regler.

Underudvalget foreslog en ny formulering af lejelovens § 72, hvormed der ville blive indført et for hele landet gældende »regulativ for erhvervsmæssig virksomhed som mellemmand ved udlejning af hus eller husrum til feriebeboelse af en varighed på ikke over 3 måneder«.

Efter det foreslåede regulativ var det bl.a. en betingelse for opnåelse af autorisation som mellemmand, at den pågældende stillede sikkerhed for et beløb på ikke under 50.000 kr. til opfyldelse af eventuelle erstatningskrav. Regulativet indeholdt endvidere pligt for mellemmanden til at besigtige det lejede, før lejeaftalens indgåelse, og pligt til såfremt lejeaftalen udfærdiges skriftligt at anvende den af boligministeriet godkendte standardkontrakt.

På grundlag af underudvalgets indstilling er lejelovens § 72 nu ændret, jfr. lov nr. 82 af 19. marts 1975. Ved bekendtgørelse nr. 86 af 21. marts 1975 er sikkerhedsstillelsen fastsat til minimum 100.000 kr. Desuden indeholder bekendtgørelsen de af underudvalget foreslåede retningslinier for mellemmands besigtigelse af det lejede samt anvendelse af standardkontrakt.

Turistudvalget har med tilfredshed konstateret ændringen af lejeloven, hvorved udenlandske og danske turister har opnået en væsentlig bedre retsbeskyttelse mod misbrug end under de tidligere gældende regler.

Inden for de eksisterende rammer er det ikke lovteknisk muligt at udstrække kontrollen af udlejningen af danske sommerhuse også til den udlejning, der foregår i udlandet gennem derværende bureauer. Udvalget beklager, at kontrolordningen på denne baggrund kommer til at virke som en diskrimination mod bureau-

er i Danmark og ikke muliggør tilvejebringelse af dækkende oplysninger om sommerhusudlejningens omfang.

d) Vandrerhjem

Vandrerbevægelsen, der opstod i Tyskland omkring århundredets begyndelse og bredte sig til de øvrige europæiske lande, har i dag international udbredelse.

Vandrerhjemmene, der også i Danmark udgør et naturligt led i feriemulighederne, er organiseret under HERBERGS-RINGEN, der er tilsluttet The International Youth Hostel Federation.

De danske vandrerhjem er tilpasset udviklingen i feriestrukturen, og bilister har derfor fået adgang til at benytte denne overnatningsmulighed.

Der findes i Danmark i alt 83 vandrerhjem med tilsammen ca. 7.800 sovepladser.

Som det vil ses af nedenstående oversigt, er op mod halvdelen af de turister, der overnatter på vandrerhjem, udenlandske turister. Disse kommer især fra vore nabolande.

Antallet af overnatninger er stigende, og stigningen vedrører væsentligst de udenlandske turister.

	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Vandrerhjem	94	92	90	88	86	84	83	83	80
Sovepladser	8.818	8.793	8.003	7.829	7.666	7.561	7.597	7.816	7.637
Overnatninger:									
Danske	281.849	282.888	253.867	265.441	264.267	261.246	261.281	275.445	287.494
Udenlandske	190.542	186.993	178.785	195.103	221.184	240.416	246.318	261.612	273.736
	472.391	469.881	432.652	460.544	485.451	501.662	507.599	537.057	561.230

e) Bondegårdsferie

Ved bondegårdsferie forstår man betalt ophold på en dansk bondegård i mindst 7 dage incl. alle måltider.

Mens bondegårdsferie for danske har været kendt i mange år, er denne ferieform for udlændinge af relativ ny dato. Initiativet til formidling af bondegådsferie i større målestok udgik for nogle år siden fra Danmarks Turistråds Londonkontor, der rettede henvendelse til Horsens Turistforening, idet foreningen allerede i nogen tid havde haft kontakt med et antal gårde på egnen. Bondegårdsferien i Horsens-området blev en succes, og i de senere år har en række turistforeninger landet over taget ideen op, ligesom bondegårdsferie i Danmark findes som et fast programpunkt i udenlandske transportselskabers og rejsearrangørers rejseprogrammer, bl.a. i England, Tyskland, Holland, Frankrig, Norge og Sverige.

På foranledning af Danmarks Turistråd er der mellem de interesserede lokale foreninger opnået enighed om enhedspriser (på landsdelsbasis), minimumskrav til gårdene, samt at Danmarks Turistråd foretager markedsføringen i udlandet.

Efter de for 1974 foreliggende oplysninger er omkring 500 gårde med ialt ca. 3000 sengepladser tilsluttet ordningen.

Der har i 1974 været ca. 100.000 ovenatninger på bondegårde fordelt på 8.300 gæster. De væsentligste markeder for bondegårdsferie er England og Tyskland, der i 1974 hver udgjorde godt ¼ af det totale antal gæster. Det skal imidlertid bemærkes, at der fra 1973 til 1974 var en nedgang i antal gæster på bondegårdsferie på ca. 45 %, hvilket primært skyldtes det svigtende engelske marked.

Enkelte turistforeninger tilbyder også »Ferie på landet«, der omfatter ophold ved en bondegård uden forplejning. Omfanget af denne ferieform er dog endnu begrænset.

f) Privat udlejede værelser

Danmarks Turistråds anvisningskontor på Hovedbanegården i København disponerede i 1974 over 1436 senge i private værelser til udlejning, og der henvistes 20.626 personer til private logiværter. Disse værelser blev i alt overvejende grad anvist udenlandske turister, og udlejningen svarer formentlig til omkring 50.000 overnatninger.

Foruden de senge, der anvises gennem dette anvisningskontor, udlejes private værelser i København og landet over på anden måde, men antallet af disse kendes ikke.

For tiden pågår drøftelser om Danmarks Turistråds værelsesanvisnings tilhørsforhold, idet værelsesanvisningen i København må anses for at ligge uden for Danmarks Turistråds arbejdsområder.

g) En vurdering af virkningen for turistvalutaindtægten ved investering i overnatningsfaciliteter til brug for udenlandske turister

En fortsat udvikling af turismen i Danmark i samme takt som hidtil vil være betinget af, at der til stadighed er mulighed for, at et forøget antal udenlandske turister i højsæsonen kan besøge landet. En begrænset overnatningskapacitet vil imidlertid før eller senere blive en væsentlig hindring for yderligere vækst i antallet af turister, der besøger Danmark i sommersæsonen.

Der synes umiddelbart at være tre muligheder for at forøge overnatningskapaciteten til rådighed for udenlandske turister i højsæsonen.

Bedre udnyttelse af eksisterende kapacitet

Den eksisterende kapacitet kan muligvis udnyttes bedre, f.eks. kunne behovet for kapacitet til brug for danske turister muligvis udjævnes over en længere periode, såfremt der kunne gennemføres en tidsmæssig spredning af den danske befolknings ferie, således som det f.eks. praktiseres i Vesttyskland, hvor industriferierne i de enkelte delstater ligger tidsmæssigt forskudt. Da det imidlertid gælder, at kapacitetsudnyttelsen - i hvert fald i hotelsektoren - er særdeles høj i den udprægede spidsbelastningsperiode, og da det endvidere må antages, at den danske efterspørgsel efter overnatningsfaciliteter er ret uelastisk, er der næppe store muligheder for gennem en bedre udnyttelse at forøge den forhåndenværende overnatningskapacitet til rådighed for udenlandske turister på besøg i Danmark i højsæsonen.

Inddragelse af ny kapacitet

Eksisterende, men til andet formål beregnet overnatningskapacitet, kan muligvis overføres til den kategori, der stilles til rådighed for udenlandske turister. Der vil i den forbindelse stort set være tale om ikke-erhvervsmæssig privat ejendom i form af sommerhuse, bondegårde, enkelte værelser etc., som muligvis i større omfang, end det nu er tilfældet, vil kunne stilles til rådighed for udenlandske turister, såfremt det gennem lovgivningen er tilstrækkelig attraktivt for indehaverne af sådanne overnatningsfaciliteter at stille disse til rådighed.

Produktion af ny kapacitet

Den tredie mulighed for kapacitetsforøgelse er at producere yderligere overnatningskapacitet. En alvorlig indvending mod denne mulighed er, at der uden for højsæsonen ikke vil være behov for yderligere kapacitet. Det kan således næppe forventes, at en marginalovernatningsenhed vil kunne forøge antallet af overnatninger med mere end 50-60 pr. år. svarende til en årlig kapacitetsudnyttelse på omkring 15 pct. For luksushoteller vil den marginale udnyttelse dog nok kunne nå op mod 20 pct. En realistisk vurdering af de samfundsmæssige fordele og ulemper ved yderligere produktion af overnatningsfaciliteter må nødvendigvis tage udgangspunkt i dette skøn for marginal udnyttelse af overnatningskapaciteten. Det må dog i den forbindelse bemærkes, at ikke alt nybyggeri inden for hotelsektoren resulterer i ydeligere kapacitet, idet en vis del af nybyggeriet erstatter kapacitet, der på grund af forældelse m.v. overgår til andre formål end hotelvirksomhed eller nedrives.

I øvrigt må en cost-benefit analyse af yderligere investering i turistsektoren være baseret på nogle generelt gældende betragtninger, der er uafhængige af, hvilken overnatningsform der overvejes investeret yderligere i.

Det er i den forbindelse væsentligt at bemærke forskellen mellem en samfundsmæssig og en privatøkonomisk betragtning. På efterspørgsselssiden må en privatøkonomisk vurdering tage hensyn til såvel markedets totale efterspørgsel som markedsfordelingen, medens en samfundsmæssig bedømmelse i alt overvejende grad alene er koncentreret om den totale efterspørgsel efter overnatningskapacitet. Angående omkostningerne må en samfundsøkonomisk vurdering foruden de direkte, privatøkonomiske omkostninger endvidere baseres på skøn over, hvilke yderligere samfundsrelevante omkostninger der indirekte kan være foranlediget af det privatøkonomiske initiativ. Det kan således ikke udelukkes, at investeringer, der privatøkonomisk synes lønsomme, i samfundsmæssig henseende kun vil være af begrænset værdi, f.eks. i tilfælde, hvor en investerings

lønsomhed baseres på ændret markedsdeling i højere grad end på markedsudvidelse. Omvendt kan en investering, der afleder betydelige indtægter i andre sektorer, være samfundsøkonomisk hensigtsmæssig, uden at investeringen privatøkonomisk er rentabel.

Det understreges, at der i det følgende alene er anlagt en turistvalutamæssig synsvinkel ved vurderingen af det hensigtsmæssige i at foretage yderligere investeringer i hoteller og campingpladser.

Cost-benefit faktorer

Som det andetsteds er blevet påvist, er turismens helt afgørende erhvervsmæssige styrke eksportværdien, der udgør ca. 3 pct. af den totale eksportværdi af varer og tjenesteydelser.

Desuden kan turistmæssig aktivitet medvirke til at forøge det service-niveau, som også den fastboende befolkning har gavn af, men som det alene gennem turismens påvirkning har været muligt at etablere.

Af ulemper som følge af turismens udvikling er den mest åbenbare det ressourceforbrug, der er nødvendigt for at skabe overnatningsmuligheder for turisterne, idet de således anvendte ressourcer muligvis ved anden anvendelse kunne skabe større samfundsmæssig nytte.

Endvidere gælder, at turiststrømmene belaster det infrastrukturelle grundlag og således medvirker til at skabe behov for nye resource-krævende investeringer i f.eks. lufthavne, veje, rensningsanlæg m.v.

Det må desuden anses for givet, at turismen medfører miljømæssige omkostninger i form af luft- og støjforurening fra fly og biler.

Med disse faktorer som udgangspunkt må herefter overvejes, hvorvidt det ud fra en samfundsøkonomisk synsvinkel kan betale sig at investere i produktion af yderligere overnatningsfaciliteter. En egentlig cost-benefit analyse er ikke foretaget, men det anses for væsentligt på grundlag af foreliggende oplysninger at søge emnet belyst på en sådan måde, at det muligvis derved kan blive klart, om der er behov for mere specificerede undersøgelser og i givet fald, hvad der yderligere bør indhentes information om.

Investering i luksushoteller

Luksushoteller må antages at tiltrække de turister, der har det største pengeforbrug pr. dag. I Turistundersøgelsen 1970 konstateredes forbrug på nær ved 300 kr. pr. person pr. dag i Storkøbenhavn. Det må antages, at det tilsvarende beløb i 1973 har været omkring 400 kr. Det samlede forbrug, der skabes af en marginal overnatningsenhed på et luksushotel, kan således med en årlig kapacitetsudnyttelse på omkring 20 pct. opgøres til en størrelsesorden af 30.000 kr. pr. år, såfremt det alene er udlændinge, der benytter den nytilkomne kapacitet i højsæsonen.

Kapitalindsatsen i forbindelse med etablering af en overnatningsenhed i et luksushotel skønnes for tiden at andrage omkring 200.000 kr. Selv om der ses bort fra omkostninger ved belastning af infrastruktur og miljø, giver kapitalforbrug til luksushoteller altså alene en valutaindtægt i udenlandsk valuta på ca. 15 pct. p. a. Dertil kommer, at en del af arbejdskraften i hotel- og restaurationsbranchen er udlændinge, hvis aflønning i et vist - dog nok begrænset - omfang må skønnes at være en valutaudgift, således at det ovenfor opgjorte afkast i udenlandsk valuta må tages med yderligere forbehold.

Det bør dog bemærkes, at det muligvis kan give et større afkast at foretage sådanne investeringer i modenisering og ombygning af eksisterende hotelkapacitet, at en større andel heraf ville kunne klassificeres som luksushoteller. Disse investeringer vil i øvrigt kun i begrænset omfang medføre andre omkostninger end de direkte til ombygningen medgåede, idet infrastruktur m.v. kun i begrænset omfang må skønnes at ville blive påvirket.

Investering i økonomihoteller

For så vidt angår denne form for hoteller, er problemer i forbindelse med tilvejebringelsen af tilstrækkelig arbejdskraft formentlig af noget ringere omfang, idet et væsentligt princip ved denne hotelform netop er en begrænsning af arbejdskraft krævende servicefunktioner. Der må således for økonomihotellernes vedkommende antages at være en forholdsvis mindre valutaudgift i forbindelse med aflønning af udenlandsk personale, end tilfældet er for luksushotellerne. Endvidere gælder, at kapitalindsatsen ved etablering af en overnatningsenhed på et økonomihotel er betydeligt lavere end det for luksushoteller anslåede beløb. Om end økonomihoteller er en heterogen gruppe, hvor overnatningsenheder i 1973 skønnedes at kunne produceres for en totalomkostning fra om-

kring 75.000 kr. og opefter, kan det dog antages, at et beløb af størrelsesordenen 100.000 kr. er et rimeligt udtryk for gennemsnitsprisen ved etablering af en overnatningsenhed på et økonomihotel, hvilket svarer til halvdelen af beløbet for en overatningsenhed på et luksushotel. Med hensyn til de øvrige omkostninger ved belastning af infrastruktur og miljø er der næppe forskel på en »luksusturist« og en »økonomiturist«.

Indtægterne fra turister, der frekventerer økonomihoteller, må imidlertid antages at være en hel del lavere, end de for overnattende på luksushoteller skønnede beløb. På baggrund af Turistundersøgelsen 1970 kan det næppe antages, at de hotelovernattende turister, som ikke allerede er henregnet til kategorien af luksusturister, har anvendt mere end ca. 150 kr. pr. person pr. dag i 1970. Dette skønnes at svare til ca. 200 kr. i 1973. Med en marginal kapacitetsydelse på omkring 15 pct., fuldstændigt præsteret af udlændinge, vil en marginal overnatningsenhed på et økonomihotel kunne forventes at medføre et årligt merforbrug fra udenlandske turister på omkring 11.000 kr., eller med andre ord et afkast på ca. 11 pct. p.a. af den investerede kapital. Dette valutaafkast er som anført alene opgjort i forhold til kapitalindsatsen, medens der, for så vidt angår de øvrige relevante omkostninger, som nævnt må antages at være visse, måske betydelige forskelle, som det dog ikke på det foreliggende grundlag anses for muligt at specificere nærmere.

Det er dog væsentligt at bemærke, at forskellen i marginal valutaindtægt som følge af investering i overnatningsenheder på luksus- og økonomihoteller er af en sådan størrelsesorden - ca. 18-19.000 kr. pr. år - at såfremt en modernisering og opklassificering af økonomihoteller til luksushoteller kan gennemføres for 100.000 kr. pr. overatningsenhed eller samme investering som medgår til produktion af ny kapacitet af økonomiklassen, synes en sådan form for investering at være den, der vil give det største afkast i form af indtjent valuta i forhold til investeringens størrelse, ikke mindst i betragtning af de begrænsede krav til investeringer i infrastruktur. Det er dog en væsentlig forudsætning for denne beregnings holdbarhed, at der eksisterer et uopfyldt behov for yderligere kapacitet på luksushoteller, hvilket formentlig nok er tilfældet visse steder, men dette gør sig dog næppe gældende i ubegrænset omfang.

Investering i campingklasser

Campingovernatninger kan ikke umiddelbart sammenlignes med hotelovernatninger, fordi overnatningskapaciteten på en campingplads er et diffust begreb. Der foreligger da heller ikke præcise oplysninger om danske campingpladsers overnatningskapacitet - langt mindre udnyttelsen heraf, og det er således muligt, at det på den eksisterende mængde campingpladser **vil** være muligt at skaffe plads til endnu flere udenlandske turister, end det har været tilfældet hidtil.

Skulle det imidlertid gælde, at den forhåndenværende kapacitet, det være sig jord, toiletbygninger el. lign., er så effektivt udnyttet **i** højsæsonen, at denne mulighed ikke er til stede, og dette må givetvis være tilfældet visse steder i landet, må det overvejes, hvorvidt det samfundsmæssigt er ønskeligt, at kapaciteten forøges. Sådanne overvejelser må følge de samme retningslinier, som de ved vurderingen af marginal hotelovernatningskapacitet benyttede.

Antages, at en forøgelse af campingpladsernes kapacitet i områder med knaphed vil medføre, at kapacitetsforøgelsen udnyttes fuldt ud i omkring 50 døgn, og at 80 pct. af de marginale gæster er udlændinge, hvilket vil være ensbetydende med en udenlandsk andel af belægningen af den marginale kapacitet på godt og vel det dobbelte af årsgennemsnittet, hvor udlændinges andel andrager ca. 35 pct., vil en marginal overnatningsenhed på en campingplads medføre et yderligere antal overnatninger af udenlandske turister på omkring 40 pr. år.

I 1970 anslog Turistundersøgelsen, at campingturisternes daglige forbrug var på ca. 30 kr., hvilket formentlig er steget til omkring 40 kr. i 1973. Det samlede ekstra forbrug af udenlandsk valuta i Danmark ved etablering af en marginal overnatningsenhed på campingpladser er således anslået til at være af størrelsesordenen 1.600 kr. pr. år.

I betragtning af, at de direkte etableringsomkostninger ved oprettelse af campingpladser skønnes at ligge mellem 1.000 kr. og 3.000 kr. pr. overnatningsenhed, er der således tale om et valutaafkast i forhold til den præsterede kapitalindsats på et niveau omkring 100 pct. p. a.

Omkostninger i forbindelse med infrastrukturbelastning, miljø m.v., som ikke forsøgtes kvantificeret ved vurderingen af hotelovernatningernes værdi, må formentlig drages mere specifikt ind ved bedømmelsen af en marginal campingovernatningsenheds afkast. Dette for-

hold skyldes, at det marginale afkast pr. overnatningsenhed nominelt er langt mindre for campingpladsernes vedkommende, end hvad der gælder for hotelovernatninger, idet der f.eks. skal 5 campingovernatninger til at tilvejebringe samme afkast som én overnatning på et økonomihotel, medens relationen til et luksushotel er 10:1.

Der skønnes på nuværende tidspunkt ikke at foreligge tilstrækkeligt materiale til opstilling af en deltaljeret vurdering af disse omkostningers betydning for værdien af investering i yderligere campingpladser. Med henblik på dog at give et indtryk af, hvilken påvirkning af det konstaterede valuta-afkast der kan udgå fra disse infrastruktur- og miljømæssige faktorer, kan der f.eks. tages udgangspunkt i en »gennemsnitscampingplads« beregnet til maksimalt 300 personer.

Valutaindtægten ved oprettelsen af en sådan plads i et område, hvor kapaciteten i forvejen var knap, skønnes med 80 pct. belægning af udlændinge i 50 dage at andrage knap 500.000 kr. pr. år.

Den direkte investerede kapital i selve pladsen skønnes at være godt 500.000 kr., hvortil må lægges investeringer i eventuelle nye vejanlæg, kloaker m.v. samt en kapitaliseret værdi af fremtidige forøgede vedligeholdelsesomkostninger. Som nævnt kan der alene skønnes over disse infrastrukturelle omkostningers størrelse, men omkring ½–1 mill. kr. er vel næppe helt uden forbindelse med de faktiske forhold.

Omkostningerne som følge af miljøforringelse lader sig vanskeligt opgøre. Ikke alene er sådanne omkostninger vanskelige at måle, men det synes desuden givet, at der er så væsentlige forskelle fra sted til sted, at et generelt mål kan forekomme meningsløst. Der kan dog ikke være tvivl om, at det generelt gælder, at miljøforringelse må tillægges stadig voksende betydning i omkostningsmæssig henseende.

En samlet opgørelse af dette eksempel munder således ikke ud i et valutaafkast af den investerede kapital på de 100 pct. p. a., som er resultatet af en betragtning, der alene tager hensyn til omkostninger, der direkte kan henføres til selve campingpladsens etablering. En bredere samfundsøkonomisk vurdering synes snarere at nå til en størrelsesorden for valutaafkastet af den præsterede kapitalindsats på maksimalt 50 pct. - muligvis langt mindre.

Afsluttende bemærkninger

Som det er fremgået, er de gennemførte beregninger angående omkostningerne ved forøgelsen af overnatningskapaciteten i turistsæsonen baseret på en række skøn, hvis holdbarhed det vil være værdifuldt at søge nærmere belyst gennem særlige analyser.

Med hensyn til indtægterne foreligger Turistundersøgelsen 1970, hvis resulater har dannet grundlag for de her gennemførte beregninger. En afgørende betingelse for disse opgørelsers relevans er imidlertid, at der blandt udenlandske turister fortsat er behov for i stadigt stigende omfang at holde ferie i Danmark. Denne forudsætning har hidtil i turistmæssige overvejelser implicit været opfattet som opfyldt, men om dette også i fremtiden vil være gældende, synes det uforsvarligt uden videre at gå ud fra i betragtning af omfanget af de ressourcer, som det i givet fald kan blive nødvendig at indsætte med henblik på en videreudvikling af turismen i Danmark.

Det må således anses for at være en primær opgave for fremtidige analyser af turistmæssige forhold at søge klarlagt, hvilken udvikling der kan forventes i antallet af overnatninger foretaget af udlændinge i turistsæsonen, såfremt den nødvendige overnatningskapacitet er til rådighed.

KAPITEL VI.

Tran sportfaciliteter

a) De forskellige rejsetyper

Udenlandske turister, der besøger Danmark, rejser enten som deltagere i en grupperejse eller som individuelt rejsende.

Ved grupperej sende forstår udvalget den form for turisme, der typisk består i udenlandske turisters besøg formidlet gennem rejsebureauernes salg af rejse og ophold som en enhed (færdigpakket rejse) til et publikum, der rejser samlet. Under kategorien individuelt rejsende hører dels de turister, der selv planlægger og arrangerer rejsen til og opholdet i Danmark, dels turister, der nok rejser individuelt, men benytter en såkaldt færdigpakket rejse.

Inden for de to hovedgrupper af rejseformer varierer transportmidlet, idet grupperejsende benytter rute- og charterfly, chartret bus, bane eller skib, mens individuelt rejsende benytter personbil, rutefly, bane eller skib.

Det skal specielt om kongresturisme og ungdomsturisme anføres, at turister under disse kategorier hovedsageligt må henføres under gruppen individuelt rejsende.

Deltagere i kongresser rejser normalt individuelt til kongresstedet. Selv om et større antal kongresdeltagere chartrer et fly til kongresstedet og foretager hjemrejsen på samme måde, er der ikke tale om en grupperejse som foran defineret, idet rejsen og kongresopholdel: normalt ikke købes som en enhed.

På samme måde vil den typiske ungdomsturist ofte rejse individuelt, f.eks. i forbindelse med specielle ungdomsrabatter på tog og fly, hvor studerende ved højere læreanstalter ofte benytter »Student Flights«, d.v.s. charterflyvning uden krav om en bestemt opholdsform.

b) Specielt om charterflyvning

Ved charterflyvning forstås erhvervsflyvning, hvorunder befordring af passagerer og/eller gods sker til en for den pågældende flyvning forud fastsat betaling i en til formålet chartret (lejet) maskine ad en for tilfældet valgt rute.

Det er alene reglerne for incoming charters, d.v.s. charterflyvning til Danmark, der vedrører udvalgets arbejde.

Der kan ikke frit gennemføres flyvninger på charterbasis, idet gennemførelsen af sådanne flyvninger er begrænset til flyvninger med særligt formål, en afgrænset personkreds m.v.

Selskabsrejseflyvningen har i de seneste år ptlaceret sig som et af turistens mest foretrukne transportmidler og danner for mange feriesteder i Sydeuropa grundlaget for disse steders turistindustri.

Selv om man bl.a. på grund af vejrligets forskellighed ikke kan drage nogen direkte sammenligning mellem f.eks. Mallorcas muligheder som feriemål for gruppeturismen og Danmarks turistmæssige muligheder, er der dog på den anden side næppe tvivl om, at prisen for transport til et feriested er en væsentlig medbestemmende faktor i turistens valg af feriemål. Da et meget stort publikum som rejseform foretrækker den forud tilrettelagte grupperejse, og charterflyvning prismæssigt kan konkurrere med næsten alle de sædvanligt benyttede transportformer, har udformningen af bestemmelserne om charterflyvning til Danmark derfor væsentlig betydning for tilgangen af udenlandske turister.

Udvalget fandt støtte for denne antagelse i den i 1970 offentliggjorte analyse over turismen i Danmark, der omtaler udviklingen i luftfarten. Det fremgår af redegørelsen herom bl.a., at »Den indgående chartertrafik har.. hidtil været stærkt begrænset. Årsagen hertil må søges i den restriktive praksis, der er opretholdt på dette område for Danmarks vedkommende. Dette synes bekræftet af, at antallet af charterrejsende har været i en næsten eksplosiv vækst, hvor restriktioner ikke har lagt sig hindrende i vejen. Udviklingen i ferieområderne i Spanien, Italien, Østrig og Grækenland er velkendte eksempler på dette, og det samme

gælder for den udvikling, der nu også er i gang i andre lande, der følger en lignende liberal praksis på chart eområdet. Alt i alt synes det i langt højere grad at være adgangen til billige charterrejser, der skaber turistområderne, end områdernes turistmæssige attraktioner i øvrigt«.

Det hedder i undersøgelsen endvidere, at den form for chartertrafik, der er begrænset til særlige personkredse (firmarejser, studenter m. v.) i højere grad anvendes som transportform til lande, hvortil man ikke kan flyve pr. selskabsrejse end til lande, der tillader selskabsrejseflyvning. Forfatterne slutter heraf, at »flest muligt søger at få tilfredsstillet det latente rejsebehov ved at benytte de rejseformer, der på den ene eller anden måde kan realiseres til priser, der er lavere end i den almindelige rutetrafik«, og forfatterne tilføjer, at »Den restriktive praksis, der følges i Danmark, forhindrer som dominerende hovedregel chartertrafik på selskabsrejsevilkår, medens England, der i de senere år har givet adgang for indgående oversøiske selskabsrejser, herved har opnået en ikke ubetydelig selskabsrejsetrafik fra USA«.

Forfatterne konkluderer deres vurdering af udviklingen på charterområdet derhen, at denne udvikling viser »den meget betydelige prisfølsomhed, der hersker på markedet for ferierejser, og som formentlig kan tages som udtryk for, at der er gode muligheder for at øge turisttrafikken, såfremt der gives adgang til befordring, der er væsentligt billigere end hidtil gældende i rutetrafikken«.

De gældende restriktioner på charterområdet er båret af et konkurrencehensyn til SAS, idet SAS har koncessionsmæssig pligt til at beflyve ruter, der måske ellers ikke ville eksistere, medens charterflyvningen alene beflyver ruter til feriedestinationer.

Udvalget undersøgte derfor, om man på grundlag af foreliggende lufthavnsstatistisk materiale skulle kunne dokumentere eller sandsynliggøre betydningen for rutetrafikken af en hel eller delvis liberalisering af selskabsrejseflyvningen til Danmark (Skandinavien). Det var umiddelbart udvalgets opfattelse, at en liberalisering af de danske charterregler ikke vil betyde nogen gene for rutetrafikken, idet de potentielle kunder (som ikke kan komme med billigt charterfly til Danmark) ikke som alternativ mulighed vælger det dyrere rutefly til Danmark, men en charterrejse til et andet land, der anvender lempeligere charterregler end Danmark, for eksempel Holland.

Det materiale, udvalget indhentede om passagerudviklingen i en række europæiske lufthavne i lande, der har en anden udformning af charterpolitikken end Danmark, sammenholdt med det hidtil foreliggende officielle statistiske materiale, der har stået til udvalgets rådighed, afgav imidlertid ikke grundlag for en sådan vurdering, og det er herefter udvalgets opfattelse, at det på det foreliggende statistiske grundlag næppe er muligt at sandsynliggøre eller afkræfte den påståede konkurrencemæssige sammenhæng mellem chartertrafikken og rutetrafikken.

Udvalget har haft samråd med direktør Anders Helgstrand, Sterling Airways, der er et af Europas største selskaber inden for chartertrafikken.

Direktør Helgstrand gav udtryk for, at han fandt de påståede konflikthensyn mellem rute- og chartertrafikken meget overdrevne, og at han ud fra en turistmæssig vurdering måtte anse en liberalisering af charterbestemmelserne for ønskelig.

Direktør Møller-Tåsinge, SPIES-Rejser, var enig i denne vurdering. Selskabet (Conair) ville være stærkt interesseret i en liberalisering af reglerne, idet man efter købet af hotel Mercur i København har påbegyndt arrangement af charterrejser til København.

Rederiet A. P. Møller (Maersk Air) gav over for udvalget udtryk for, at »En liberalisering af charterreglerne vil efter vor opfattelse komme Danmark til gode gennem en øget passagertrafik fra Nordamerika, Japan og Europa, samt det øvrige Skandinavien. Det effektive og stærkt rationaliserede charterfly vil, i takt med den almindelige velstandsøgning i verden, samt en tendens til forlængede og/eller over året spredte ferier, kunne medføre en klar stigning i antallet af besøgende til Danmark.«

Med udgangspunkt i de foran refererede udtalelser fra repræsentanter for chartertrafikken foranledigede udvalget, at Danmarks Turistråd efter aftale med luftsfartsdirektoratet gennem Turistrådets udlandsrepræsentationer lod europæiske rejsebureauer forstå, at disse efter ansøgning ville kunne opnå tilladelse til at arrangere charterrejser til Danmark med en varighed ned til 3 døgn.

Meddelelsen herom udgik til rejsebureauerne i sommeren 1970, men et år efter måtte man konstatere, at rejsebureauerne ikke havde været interesserede.

Årsagen hertil var ikke, at rejsebureauerne

ikke er interesserede i at arrangere charterejser til Danmark af **kortere varighed end 7** døgn, men alene den omstændighed, at Danmarks Turistråds udlandsrepræsentanter ikke kunne give rejsebureauerne nogen garanti for, at dispensationerne ville blive givet også i de kommende år.

Denne manglende garanti umuliggjorde en indsats, fordi rejsebureauerne må betragte det første års arrangementer som en investeringsperiode. Gevinsten på arrangementerne skal hentes hjem i de følgende år, og så længe **der** alene var tale om en ordning hvilende på en dispensationspraksis, og der ikke kunne gives nogen garanti for, at denne praksis ville fortsætte, var rejsebureauerne tilbageholdende med at engagere sig.

Under udvalgsarbejdet er der to gange sket en liberalisering af charterreglerne, idet først kravet om 7 overnatninger i ankomstlandet som vilkår for gennemførelse af selskabs-flyvninger blev nedsat til et krav på mindst 3 overnatninger, og dernæst at bestemmelserne for interskandinaviske flyvninger blev liberaliseret.

De bestemmelser, der gælder for charterflyvninger til Danmark, ser herefter således ud:

Flyvning til eget brug (Own Use Charter Flight)

Hele flyets kapacitet skal være lejet af charteren (enkeltperson, firma, klub eller anden sammenslutning), og charteren skal bære samtlige de med flyvningen forbundne omkostninger, således at deltagerne i flyvningen hverken direkte eller indirekte yder charteren nogen refusion herfor.

Foreningsflyvning (Affinity Group Charter Flight).

Hele flyets kapacitet skal være lejet af en forening eller anden lignende sammenslutning, der skal være af permanent karakter og have et andet hovedformål end at arrangere rejser. Passagererne skal i mindst 6 måneder forud for flyvningen have været medlemmer af foreningen. Foreningen skal have bestået i mindst 2 år, og dens medlemstal må ikke overstige 20.000.

Studenterflyvning (Student Charter Flight).

Hele flyets kapacitet skal være lejet af charteren, og deltagelse i flyvningen er begrænset til følgende grupper:

1. Førsteårs-studenter og studerende, som er indskrevet ved et universitet, seminarium eller anden højere læreanstalt.
2. Kandidater og lærere, for så vidt de har bestået embedseksamen i vedkommende eller forudgående kalenderår.
3. Medlemmer af den akademiske stab ved ovennævnte læreanstalter, såfremt deltagelse finder sted sammen med de pågældende elever.
4. Berettigede personers ægtefæller og børn under 16 år.

Sehkabsrejseflyvninger (Inclusive Tour Charter Flight, IT-flyvninger).

Selskabsrejseflyvninger kan gennemføres når:

1. flyet er chartret af en eller flere rejsearrangører til befordring udelukkende af deltagere i et på forhånd fastlagt rejseprogram,
2. rejsen omfatter flyvetransport med samme luftfartselskab til og fra Danmark samt rejsearrangement inklusive indkvartering under opholdet i Danmark,
3. opholdet i Danmark omfatter mindst 3 overnatninger, i weekends (fredag-lørdag-søndag) mindst 2 overnatninger.

IT-flyvning fra Norge og Sverige kan udføres dels efter reglerne for IT-flyvninger udgående fra Danmark (varighed mindst 7 dage, indkvartering og mindst halvpension, grupper på mindst 10 personer), dels som weekendarrangementer (fredag-lørdag-søndag) med mindst 2 overnatninger. Førstnævnte kategori må ikke foregå mellem Oslo/Stockholm og København, og sidstnævnte må ikke indgå til København.

Flyvninger i forbindelse med sportsarrangementer.

Hele flyets kapacitet skal være lejet af charteren. Ud- og hjemrejse skal foregå i fællesskab for samtlige deltagere i arrangementet og i direkte tilslutning til sportsstævnet. Arrangementet skal mindst omfatte flyvning tur/retur, transport mellem lufthavn og sportsplads samt billet til stævnet.

Deltagerne skal betale for at deltage i hele arrangementet.

Det er over for udvalget tilkendegivet, at de bestræbelser, der er udfoldet i. forsøget på at

dokumentere den turistmæssige betydning af en liberalisering af charterbestemmelser, har været en medvirkende faktor ved beslutningen om den vedtagne liberalisering af selskabsrejseflyvningen.

Udvalget henstiller imidlertid, at også reg-1erne for Students Charter Flights liberaliseres, således at disse regler kommer til at omfatte skoleelever over 16 år. En sådan liberalisering er ifølge en ECAC-rekommendation sket i de fleste europæiske lande uden for Skandinavien. Udvalget anser det for ønskeligt for dansk turisme, at reglerne for den indgående charter-trafik liberaliseres i takt med reglerne for charterflyvning til de lande, Danmark konkurrerer med.

KAPITEL VII.

Målgrupper

a) Generelt om målgrupper

Ved en målgruppe forstås i denne sammenhæng en gruppe udenlandske potentielle turistkunder, der kan være karakteriseret ved deres geografiske tilhør eller ud fra andre karakteristika. Eksempler på målgrupper inden for turisme er ungdomsturister, kongresturister, faggrupper (advokater, tandlæger), turister på hobbyrejse (jagt, fiskeri, musik) m. v., men det er næppe muligt at udforme nogen klar afgrænsning af begrebet målgruppe, idet for eks. feriemåden i visse tilfælde kan binde turister sammen i en målgruppe (camping).

Spørgsmålet om prioritering af målgrupper hænger nøje sammen med strukturen i modtageforholdene (hotellerne, campingpladserne, ungdomsherbergerne m.v.). Det vil f.eks. ikke være realistisk turistpolitik at koncentrere udlandspropagandaen om kongresturisme, hvis dette skaber en langt større tilgang af sådanne turister, end der er faciliteter til.

Der er således i det propagandamæssige sigte på målgrupper tale om et samspil. På kort sigt må propagandaen tilpasses den forhåndenværende kapacitet, men på langt sigt bør kapaciteten søges tilpasset efterspørgselsforholdene og den fremtidige turistpolitik.

Man finder frem til de målgrupper, man bør rette interessen imod, ved gennem informationer indhentet af Danmarks Turistråds udlandskontorer og på anden måde (observationer foretaget af interesserede erhverv) at være informeret om ændringerne i rejsevanerne og alle øvrige forhold, som kan være af betydning i vurderingen af mulighederne for at påvirke udlændinge til at besøge Danmark. Sådanne observationer er et nødvendigt supplement til de foreliggende statistiske oplysninger. Bygger man sine iagttagelser og vurderinger alene på statistiske oplysninger, vil man ofte være bagud.

Interessen for målgrupper hænger sammen med mulighederne for at forudse fremtidige bevægelser (forskydninger) imellem grupperne, og turistpolitisk må man derfor forsøge på at foretage en vurdering af denne udvikling med henblik på at foretage en prioritering af anvendelsen af propagandamidlerne. For de hjemlige investeringer inden for turistsektoren må denne vurdering angå en så lang periode som muligt.

Prioriteringen udelukker ikke, at visse målgrupper behandles sideordnede, og vil i øvrigt være behæftet med betydelig usikkerhed, fordi mange og ofte hidtil ukendte faktorer kan forstyrre mønstret. Denne usikkerhed i prioriteringen vil i nogen grad kunne mindskes gennem analyser af de udenlandske turistmarkeder. Sådanne markedsundersøgelser vil ofte være forbundet med betydelige omkostninger, såfremt de skal give et virkelig brugbart materiale, idet undersøgelserne dels må foretages i en række lande, dels med jævne mellemrum følges op af nye undersøgelser.

Det er imidlertid udvalgets opfattelse, at sådanne undersøgelser bør foretages, såfremt Danmarks Turistråd skønner, at undersøgelsesresultaterne er nødvendige forudsætninger for generelt eller på et afgrænset område at føre turistpolitik. I sådanne tilfælde bør selv betydelige omkostninger ikke afholde Danmarks Turistråd fra at lade undersøgelser foretage, dels for at øge sikkerheden i valget af målgrupper dels for at mindske risikoen for fejlinvesteringer.

Muligheden for at foretage en vurdering af de målgrupper, hvorpå en fremtidig turistpolitik må baseres, er således primært afhængigt af Danmarks Turistråds evne til igennem modtagne observationer fra udlandskontorerne og implicerede erhverv, oplysninger fra Danmarks Statistik og andre myndigheder, evt. igennem markedsundersøgelser, at vurdere den sandsynlige forskydning inden for og mellem målgrupperne.

b) Ungdomsturisme

Ungdomsturismens problemer har været behandlet i et særligt nedsat underudvalg, (jfr. bilaget), der fik til opgave at undersøge og eventuelt fremkomme med forslag til fremme af ungdomsturismen i Danmark.

Udvalget, der har afgivet betænkning, har ikke kunnet formulere en eksakt definition på ungdomsturisme. Afgrænsningen af denne gruppe turister beror dels på gruppens alder (14-28 år) dels på rejsemønstret, som i væsentlig grad adskiller sig fra den øvrige turisme.

Ungdomsturismen udgør et betydeligt potentielt marked også for Danmark. Mellem de europæiske lande finder en gensidig ungdomsturistudveksling sted, hvortil kommer, at omkring 3 millioner unge hvert år kommer til Europa fra andre verdensdele. Destinationen i Europa er en hvilken som helst af de europæiske hovedstæder, idet unge foretrækker de lande, der kan give de bedste og billigste tilbud med hensyn til transport, overnatning, måltider og underholdning.

Man kender ikke med nøjagtighed det beløb, som en ungdomsturist omsætter pr. døgn i Danmark, men det er gennem Danmarks Turistråds undersøgelser fastslået, at det daglige pengeforbrug er betydeligt lavere end den ordinære turists. I vurderingen af ungdomsturismens valutariske og erhvervsøkonomiske betydning for det danske marked må man imidlertid være opmærksom på, at investeringskravet i faciliteter til ungdomsturismen er væsentligt mindre end til den øvrige turisme, at opholdet som regel er længere, og at disse turister som alt overvejende hovedregel ikke belaster hotelsengekapaciteten i højsæsonen. Dertil kommer, at ungdomsturister er potentielle fremtidige ordinære turister.

Underudvalget betragter derfor ungdomsturisten som en værdifuld turist. Udvalget konkluderer iøvrigt sine undersøgelser derhen, at da ungdomsturister ikke følger det ordinære adfærdsmønster for turister, bør ungdomsturismen administreres selvstændigt. På grundlag af dette hovedsynspunkt fremsætter udvalget en række forslag til fremme af ungdomsturismen i Danmark. Udvalget opdeler forslagene i ikke-udgiftskrævende (1-3) og udgiftskrævende (4-10).

Ikke-udgiftskrævende

1. De gældende regler om vandrerhjems åbningstider forekommer ret restriktive, hvorfor udvalget foreslår disse liberaliseret.
2. Som en konsekvens af togtrafikkens store betydning for ungdomsturismen foreslår udvalget de eksisterende rabatordninger for togrejser udbygget.
3. Udvalget foreslår, at de nugældende regler for studenterflyvninger (student charter flights) lempes således, at reglerne udvides til at gælde alle unge under uddannelse og alle unge under en vis alder (f.eks. 25 år).

Udgiftskrævende

4. Med det formål at få større viden om ungdomsturistens daglige forbrug i Danmark foreslår udvalget, at der med passende mellemrum gennemføres statistiske undersøgelser. Udgifterne herved bør afholdes af staten.
5. Ud fra ønsket om at skabe et selvstændigt miljø foreslår udvalget, at de pågældende kommuner afholder udgifterne ved etablering af samlingssteder for ungdomsturisterne.
6. Der bør nedsættes et særligt arbejdsudvalg sammensat af sagkyndige på ungdomsturismens problemer til at planlægge og koordinere kursusvirksomhed og ungdomsturismens øvrige aktiviteter. Arbejdsudvalget skal være ansvarligt over for en af Danmarks Turistråd nedsat styringsgruppe, jfr. punkt 10.
7. Da ungdomsturisten ikke følger det normale turistmønster, bør der iværksættes en selvstændig informativ promotion med særligt brochurematerialе, der fortæller om Danmark som »et godt mål for ungdomsturister«. Udgifterne herved bør afholdes over Danmarks Turistråds budget.
8. Ud fra den opfattelse, at Københavnsområdet er indfaldsporten til Danmark og Skandinavien, foreslår udvalget, at Københavns kommunes informationscenter får økonomisk støtte også fra staten. Udvalget foreslår endvidere, at der ud over informationscentret i København oprettes informationscentre i de områder af landet, der måtte være omfattet af ungdomsturisme-tilbud. Driften af disse forudsættes finansieret lokalt, men med mulighed for supplerende statsstøtte.
9. Det er udvalgets opfattelse, at de såkaldte

»sleep-ins« i København er et væsentligt supplement til andre overnatningsfaciliteter. Udvalget foreslår derfor, at sleep-ins oprettes også i de områder, hvor ungdomturister søger hen på grund af ungdomsturisme-aktiviteter. Det bør være de enkelte kommuner, der bekoster etableringen.

10. Udvalget påpeger nødvendigheden af en central styring af dansk ungdomsturisme. Denne styring bør ligge hos Danmarks Turistråd, der bør nedsætte en styringsgruppe af særligt sagkyndige med den opgave permanent at følge udviklingen og lægge retningslinjerne for arbejdet sammen med et særligt kontor, der bør tage sig af ungdomsturismen og dens problemer.

TURISTUDVALGET kan i alt væsentligt tiltræde de synspunkter om ungdomsturismens struktur og betydning, som har fundet udtryk i betænkningen. Udvalget har derfor foranlediget, at betænkningen gennem Danmarks Turistråd distribueres til Danmarks Statistik og de øvrige myndigheder, kommuner, organisationer m.v., som må formodes at være særligt interesserede i løsningen af de problemer, betænkningen påpeger.

Om de enkelte forslag skal udvalget udtale, at udvalget kan tiltræde forslagene 1-3, d.v.s. at udvalget kan anbefale, at man søger vandrerhjemmenes åbningstider udvidet, at rabatordningerne for togrejser udbygges, og at reglerne for charterflyvninger ændres.

For så vidt angår betænkningens udgiftskrævende forslag nr. 4-10 er det udvalgets principielle opfattelse, at ungdomsturismen - på linje med de øvrige grene af turisterhvervet - økonomisk bør hvile i sig selv og derfor ikke bør støttes gennem statslige særbevillinger. Det er derfor udvalgets opfattelse, at betænkningens forslag om etablering af samlingssteder, oprettelse og drift af informationscentre i København og provinsen og etablering af sleep-ins bør løses i et samarbejde mellem de lokale foreninger og de pågældende kommuner.

For såvidt angår produktion af særligt brochurematerialе må ønskeligheden heraf ses i sammenhæng med Danmarks Turistråds overvejelser iøvrigt om prioriteringen i anvendelsen af de bevilgede midler.

Udvalget kan tiltræde, at der af Danmarks Turistråd oprettes en gruppe med det formål i videst muligt omfang at koordinere og prioritere de mange forskellige virkemidler, der tilsammen tjener til fremme af unge turisters besøg i Danmark.

c) Kongresturisme

Udvalget vedtog straks ved påbegyndelsen af sit arbejde at lade foretage en undersøgelse af mulighederne for at iværksætte en centraliseret reklameindsats for Danmark som kongresland.

Baggrunden for denne vedtagelse var de for udvalget foreliggende oplysninger om og skøn over udviklingen i den internationale kongresturisme, dennes betydning for turismen og udviklingen i Danmark på dette område i de seneste år op til 1969.

Oplysningerne indeholdtes i et notat, der beiyste antallet af internationale kongresser, antallet af deltagere i sådanne kongresser, de internationale kongressers omsætning, den nationale kongresturisme, kongressernes økonomiske betydning for værtslandet og endelig Danmarks muligheder som kongresland.

Det var udvalgets vurdering, at det i notatet indeholdte materiale i tilstrækkelig grad skabte grundlag for den foreløbige konklusion, at kongresturismens udvikling og økonomiske betydning også for værtslandene var af et sådant omfang, at bestræbelserne for at placere Danmark bedst muligt på dette felt burde fremmes.

Det vedtoges i konsekvens heraf at nedsætte et underudvalg med den opgave at undersøge forudsætningerne og muligheden for at foretage en centraliseret reklameindsats i udlandet for Danmark som kongresland, herunder spørgsmålet om finansieringen heraf, og under hvilken form en sådan kongrespropaganda effektivt og hensigtsmæssigt kan organiseres.

Konklusionen i underudvalgets betænkning var, at der ikke var tvivl om, at man gennem en rationelt tilrettelagt reklameindsats i udlandet ville kunne øge antallet af udenlandske kongresser også i Danmark.

Forudsætningerne for en sådan promotion var til stede, og udvalget anbefalede derfor, at opgaven henlagdes til Danmarks Turistråd, og at der samtidig nedsattes et rådgivende udvalg, samt at Turistrådet årligt fik stillet 300.000 kr. til rådighed til løsning af opgaven. Udvalget henstillede endvidere, at dette beløb - under hensyn til sagens hastende karakter - blev bevilget allerede i det førstkommende regnskabsår 1970/71.

I skrivelse af 14. august 1969 til handels-

ministeriet anbefalede man, at underudvalgets indstilling blev fremmet.

Fra handelsministeriet modtog udvalget meddelelse om, at beløbet ikke kunne stilles til rådighed, og Danmarks Turistråd undersøgte herefter muligheden for inden for rammerne af det eksisterende budget at afse midler til fremme af den opgave at øge interessen for Danmark som værtsland for udenlandske kongresser.

Det lykkedes rådet at afsætte årlig 150.000 kr. til opgaven, og på basis af dette beløb tilrettelagde rådet arbejdet med at skaffe udenlandske kongresser til Danmark.

I kontinuitet af foranstående hændelsesforløb har Danmarks Turistråd, SAS og DIS Congress Service i samarbejde med Hotelværtforeningen for Danmark i 1972 oprettet et propagandakontor under navnet »Danish Convention Bureau (DCB)«. Kontorets opgave er at medvirke til at tilføre Danmark flere kongresser, seminarer, symposier og andre møder og i øvrigt på enhver måde bistå potentielle mødearrangører.

Det er Danmarks Turistråds vurdering, at kontorets oprettelse har haft positiv betydning for Danmark som kongresland. Udvalget tillægger propagandavirksomheden inden for dette område betydelig vægt og har henstillet til Turistrådet fortsat nøje at følge udviklingen på dette område med særligt henblik på en løbende vurdering af, om kontoret også fremtidig på tilfredsstillende måde vil kunne løse opgaven. Kontoret har nu til huse i Danmarks Turistråd.

KAPITEL **VIII.**

Danmark som rejsemål

a) Generelt om Danmark som rejsemål

I overvejelserne om mulighederne for at formulere en turistpolitik må man rejse det spørgsmål, i hvilken udstrækning Danmark er attraktivt som rejsemål for et væsentligt øget antal turister, idet landet kun i ringe omfang besidder sådanne internationalt berømte attraktioner, at disse som et isoleret fænomen vil være tilstrækkelige til at motivere et besøg, og vejrliget vil kun i begrænset omfang virke attraktivt.

Bortset fra København og herudover fortrinsvis formentlig havet, som for vesttyske turister spiller en dominerende rolle, har det næppe været konkret påviselige attraktioner, der har motiveret de mange udlændinge til i efterkrigsårene at besøge Danmark. Det har for manges vedkommende været ønsket om at stifte bekendtskab med befolkningen i et land, der inden for rammerne af et traditionsbundet monarki rummer et moderne velfærdssamfund.

Tidligere tiders sightseeing er i nogen grad suppleret med lifeseeing, og oplevelsen af den danske befolknings hverdag er herigennem placeret som et værdifuldt aktiv inden for de attraktioner, der interesserer udlændinge.

Dertil kommer endelig, at efterhånden som velstanden og dermed fritiden øges, står den udenlandske turist ikke kun over for et årligt valg mellem at tage til Danmark eller til et andet land. Han vil i fremtiden få råd og tid til at rejse mere end en gang om året. Danmark vil herigennem blive bedre placeret som en konkurrerende mulighed, hvis man vel og mærke kan konkurrere prismæssigt.

b) København og provinsen som rejsemål

Udvalget har drøftet, om København og provinsen som led i en fremtidig turistpolitik vil fremstå som lige egnede turistmål for såvel grupperejser som individuelt rejsende turister.

Spørgsmålet om at gøre visse af provinsens egne til et mål for de af rejsebureauerne arrangerede grupperejser er primært afhængig af, at sådanne egne besidder attraktioner og turistmæssige faciliteter af interesse for udenlandske turister. Havet vil for et stort udsnit af udenlandske turister være en betydelig attraktion, men også provinsbyer, der ikke ligger ved havet eller i øvrigt besidder særlige attraktioner, kan i visse tilfælde i kraft af deres miljø- og aktivitetsmuligheder være en attraktion.

Hvis denne forudsætning - attraktionsværdien - er til stede, vil spørgsmålet om stedets muligheder som mål for grupperejser herefter være afhængigt af formen for og styrken i den propaganda, der udføres i forbindelse med salgsarbejdet.

Udføres dette salgsarbejde på rette måde, og ligger de tilbudte rejser i et konkurrencedygtigt prisleje, udelukker efter udvalgets opfattelse hverken transportproblemet eller forskelligheden i Københavns og provinsens attraktionsværdier muligheden for at arrangere grupperejser til en række af provinsens byer. Denne vurdering gælder også Bornholm, som i kraft af sin beliggenhed indtager en særstilling og derfor i særlig grad har behov for turistbesøg i form af charterrejser til øen.

Ved den turistpolitiske vurdering foreligger imidlertid den forskel mellem København og provinsen, at København allerede er et indarbejdet turistmål, og at byens hotelkapacitet blev udvidet i takt med de tidligere års stigende turistbesøg. De provinsbyer, der delvis i konkurrence med hovedstaden vil placere sig som mål for udenlandske turisters besøg, må derfor påregne forudgående betydelige investeringer i propaganda - og i visse tilfælde også hotelbyggeri.

Dertil kommer, at turistsæsonen i provinsen er kortere end i København, idet de fleste af provinsens byer ikke vil kunne tilbyde de attraktioner, der må være til stede for at kunne skabe en øget off-season udnyttelse af hotel-

kapaciteten. Denne kortere turistsæson forringer rentabiliteten af investeringerne.

Om provinsens egnethed som mål for individuelt rejsende turister gælder i princippet det samme som foran anført om grupperejser. En række forskellige former for individuelle turistrejser vil imidlertid ofte være særlig egnede for provinsen. Dette gælder efter sagens natur sommerhusferie og de såkaldte bondegårdsferier, men også bilturister på campingferie vil være af interesse for provinsen, fordi de nødvendige investeringer ved etablering af campingpladser er væsentlig mindre end investeringer i hotelbyggeri.

Om kongresturismens betydning henvises til de på side 61 anførte betragtninger om værdien af at formå udenlandske kongresser henlagt til Danmark. Om ungdomsturismen henvises til side 50.

c) Faktorer, der øver indflydelse på turistens ferievalg

Uagtet man i vurderingen af Danmark som mål for udenlandske turister må lægge til grund, at der kan være mange årsager til besøget, udelukker dette ikke, at en række elementer typisk påvirker beslutningen om valg af Danmark som feriested.

En række danske og udenlandske analyser viser således, at anbefaling fra venner og familie samt erfaring fra tidligere besøg har stor betydning for turistens valg af feriemålet. Sekundære faktorer, der øver indflydelse på beslutningsprocessen, er prisniveauet, aktivitetsmulighederne og den anvendte propaganda.

Specielt for grupperejsende må det antages, at prisen har overordentlig stor betydning, hvilket betyder, at hotellernes og transportselskabernes prispolitik er afgørende for omfanget af denne form for turisme. Som nævnt i afsnit VI b) er liberale charterregler også af stor betydning for denne form for turisme.

For den individuelle turist har informationsniveauet angående ferieformer, overnatningsfaciliteter og aktivitetsmuligheder særdeles stor betydning ved beslutningen om valg af feriemål. Desuden spiller også prisniveauet en væsentlig rolle for denne type turister.

d) Kan disse faktorer påvirkes?

I kontinuitet af det foranstående opstår spørgsmålet, om Danmarks Turistråd har mulighed for at påvirke en række af de fornævnte mekanismer, som øver indflydelse på turisternes valg af rejsemål.

Man forudsætter ved besvarelsen af dette spørgsmål, at enhver udenlandsk turist, der overvejer at vælge Danmark som ferieland, i forvejen har nogen viden om de feriemuligheder, landet kan byde på. Grundlaget for Danmarks placering som feriemulighed på det internationale marked må derfor fremtidig - som nu - være en bred orientering om landet og de særlige faciliteter, man kan finde her.

Landets struktur og de væsensforskellige feriemuligheder i København og provinsen må medføre, at de på særlige turistgrupper rettede specielle salgsfremstød må hvile på en forudgående bredt orienterende oplysning om Danmark som ferielandet med de mange muligheder.

Denne brede information må grundes på koordineret indsats fra Danmarks Turistråd, interesserede transportgrupper (for eksempel SAS, DFDS, DSB) og de lokale turistforeninger. Danmarks Turistråd bør indtage en ledende rolle i denne koordination.

Som et supplement til denne propagandavirksomhed føjer sig de lokale foreningers bestræbelser for at formå udenlandske turister til at besøge netop deres egn og by, de enkelte hotellers aktivitet for at afsætte værelser og visse branchers salgsfremstød i udlandet også med henblik på turisters køb af varer her i landet (pelse, møbler, sølv o.s.v.).

Men klart er det, at Danmarks Turistråds hovedopgave er gennem en propagandaindsats i udlandet at formå udenlandske turister til at besøge Danmark, og det er lige så klart, at Turistrådet i denne propaganda kan pege på såvel de særlige attraktioner, man finder i København, som de specielle forhold og attraktioner, provinsen besidder, ligesom rådet må medvirke til skabelse af nye attraktioner og faciliteter.

Spørger man på denne baggrund om Danmarks Turistråds mulighed for at styre dele af de elementer, hvoraf turismen til Danmark er sammensat, er udvalgets opfattelse heraf følgende:

Besøg i Danmark ved køb af færdigpakket rejse

Af de fornævnte faktorer, der har væsentlig indflydelse på udbudet af sådanne rejser, kan Danmarks Turistråd påvirke dette, *dels* ved at inspirere danske rejsearrangører, transportsel-

skaber og hoteller til at gå sammen som producenter af rejserne, *dels* ved via udlandskontorerne at inspirere udenlandske bureauer til at producere færdigpakkede rejser til Danmark.

Det er udvalget bekendt, at Danmarks Turistråd til stadighed inviterer udenlandske rejsebureauers og transportselskabers repræsentanter hertil med det formål at formå dem til at etablere nye ture og turoplæg, ligesom Turistrådet gratis stiller »shellfolders« til rådighed for de udenlandske bureauer, hvorefter bureauet selv indsætter teksten med tilbudet.

Den individuelt rejsende, udenlandske turist

Den individuelt rejsende, udenlandske turist påvirkes gennem konkret viden om Danmark som ferieland. Propagandaen i udlandet bør derfor indeholde detaljerede og eksakte oplysninger om for eksempel camping-muligheder, muligheden for leje af sommerhus, indlogering på bondegård, vandrerhjem, hotelliste og oplysninger om priser på de fornødenheder, turisten efterspørger. Derudover naturligvis oplysninger om turistmæssige attraktioner.

e) Attraktioner

Muligheden for etablering og udbygning af danske attraktioner, der kan indgå i vor udadrettede turistpropaganda, har været overvejet i et underudvalg.

Udvalgets kommissorium var sålydende:

1) Udvalget skal hos de under Danmarks Turistråd ansatte udlandschefer søge oplysning om, dels hvilke af de bestående attraktioner der især er af interesse for udenlandske turister, dels om udenlandske turister herudover efterspørger særlige former for rent underholdende eller kulturelt betonede attraktioner, samt om den pågældende udlandschef i øvrigt har forslag om etablering af attraktioner af den ene eller anden art med henblik på at imødekomme udenlandske turisters formodede ønsker.

2) Udvalget skal samtidig ved et rundspørge hos de mere betydende indenlandske turistforeninger søge oplyst, dels hvilke arrangementer, attraktioner o. lign., der særlig har haft udenlandske turisters interesse, dels om foreningen af den ene eller anden grund har måttet skrinlægge ideer, som efter foreningens opfattelse ville have været af interesse for udenlandske turister.

3) Endelig skal udvalget overveje, om man på grundlag af nogle af de fra ud- og indland indhentede forslag (eventuelt ved en kombination af disse) kan foreslå etableret sådanne nye former for attraktioner, som gennem Danmarks Turistråds udlandspropaganda vil øge interessen for Danmark som turistland. Udvalget vil naturligvis også i øvrigt kunne fremsætte forslag til idémæssige nyskabelser for begrebet turistattraktioner i videste forstand. Man henleder endelig opmærksomheden på, at det - bortset fra generelle bemærkninger og synspunkter - ikke er udvalgets opgave at foretage en registrering af samtlige her i landet eksisterende attraktioner af interesse for udenlandske turister, idet sådanne fortegnelser må formodes i fornødent omfang at være til rådighed.

Udvalget har afgivet betænkning. Det hedder i denne, at en attraktion, eller det der er attraktivt, er *alt det inden for et lands grænser, som på en positiv måde interesserer udenlandske turister.* Udvalget har derfor lagt til grund for sit arbejde, at udvalget ikke vil anbefale etablering eller udvikling af en attrakttion, alene fordi den må formodes at ville interessere udenlandske turister i Danmark.

Formen for og indholdet i bestående og kommende attraktioner er et væsentligt led i en dansk turistpolitik, og udvalget har derfor tilstræbt gennem en sortering og vurdering af danske atttraktioner at give turistpolitikken en kulturpolitisk påvirkning. Danske attraktioner skaber ikke et miljø, men er et led i miljøet. Det har derfor været en anden væsentlig ledepil i udvalgets arbejde, at en attraktion skal *kunne accepteres af såvel udenlandske turister som af den danske befolkning.* Det er ikke acceptabelt - og på langt sigt næppe heller turistpolitisk anbefalelsesværdigt — at anerkende noget som attraktivt, som vel tiltrækker udenlandske turister, men som samtidig virker frastødende på det store flertal af danske.

Betænkningen refererer det væsentligste indhold af Danmarks Turistråds udlandschef ers besvarelser på udvalgets spørgsmål om disses vurdering af den i hvert enkelt land konstaterede interesse for Danmarks attraktioner, en eventuel efterspørgsel efter særlige former for rent underholdende eller kulturelt betonede attraktioner samt eventuelle forslag til etablering af nye attraktioner.

På samme måde refererer betænkningen de svar, udvalget har modtaget fra en række re-

præsentative indenlandske turistforeninger om dels, hvilke arrangementer, attraktioner o. lign. der særlig har haft udenlandske turisters interesse, dels om foreningerne af den ene eller anden grund har måttet skrinlægge ideer, som efter foreningernes opfattelse **ville have været** af interesse for udenlandske turister.

Udvalget udtaler, at det synes at fremgå af det materiale, udvalget har indhentet, at der er overensstemmelse mellem de attraktioner, Danmarks Turistråd fremhæver i sin propagandavirksomhed og de attraktioner, som de indenlandske turistforeninger fremhæver som særligt efterspurgte af den udenlandske turist.

Ønskerne fra Danmarks Turistråds udlandschefer og de indenlandske foreninger er i alt væsentligt koncentrerede om en udbygning og forbedring af bestående attraktioner, hvorimod det foretagne rundspørge ikke har peget på sådanne hidtil upåagtede attraktioner af en så indlysende turistmæssig værdi, at udvalget har villet fremhæve en eller flere af disse.

Det synes endvidere at fremgå af materialet, at såvel Danmarks Turistråds udlandschefer som de danske turistforeninger er enige med udvalgets medlemmer i, at det også fremtidig bør være en hovedretningslinje for arbejdet med at gøre Danmark attraktivt for udenlandske turister, at turismen er en integrerende del af dansk miljø.

Til overvejelse i Danmarks Turistråd og foreningerne peger udvalget på en lang række forslag om forbedring og udbygning af bestående attraktioner, der er nærmere beskrevet i betænkningen.

Om forlystelseslivet i København og de større provinsbyer hedder det i betænkningen, at mulighederne for at imødekomme efterspørgslen efter fremmedsproget underholdning inden for cabaret, teater og varieté selv i turistsæsonen er ringe, ligesom antallet af egentlige natrestauranter er begrænset.

Man kan - af hensyn til den turistmæssige interesse i sådanne forlystelser - beklage denne udvikling, som er et resultat af den i de senere års skete ændring i strukturen inden for dansk restaurationsliv. Store, internationalt prægede etablissementer med danseorkestre og scenisk underholdning er på grund af omkostningerne ved produktionen og en stadig mindre efterspørgsel fra et købedygtigt publikum bukket under og afløst af et stort antal mindre virksomheder.

Denne udvikling har medført, at København ikke mere kan tilbyde udenlandske turister et muntert underholdende natteliv som i mange andre europæiske storbyer, og nedgangen i varietébranchen har således kostet byen et turistmæssig attraktivt islæt.

Udvalget stiller på denne baggrund det spørgsmål, om den turistmæssige værdi af denne attraktion er så betydelig, at den ville kunne begrunde tilskud fra det offentlige til etablering og drift af etablissementer, hvis indretning, betjening og optræden tager sigte på at underholde et internationalt publikum.

Der er i udvalget enighed om, at en sådan tanke er urealistisk. Ikke alene ville en subsidiering stride mod grundlæggende erhvervsøkonomiske principper, men også virke stødende i befolkningen, hvortil kommer, at ydelse af offentlige tilskud næppe ville have den ønskede effekt.

Det er i øvrigt næppe berettiget at vurdere de seneste års ændringer i restaurationslivet alene som et turistmæssigt minus. Vi har ganske vist fået færre store varietéprægede restauranter, men har til gengæld fået en betydelig tilvækst i form af små prisbillige restauranter og kælderbeværtninger, der er med til at skabe et udpræget dansk og meget levende bymiljø, fordi de ikke sjældent indrettes i ejendomme, der samtidig undergår en nænsom restaurering tilpasset omgivelserne.

Udvalget vil derfor ikke udelukke, at der med denne tilvækst af mange små enheder er tilført København og provinsens byer et præg, som også ud fra en turistmæssig vurdering i det lange løb vil vise sig at være af større miljømæssig og dermed attraktiv værdi end nogle enkelte storrestauranter med internationalt konkurrencedygtigt underholdningstilbud.

Betænkningen indeholder en detailleret redegørelse for den såkaldte »Mølleå-plan«. Planen er baseret på en udvikling af Nationalmuseets igangværende aktiviteter i hele Brede-området. Såfremt planen realiseres, vil der efter udvalgets opfattelse blive skabt en attraktion af stor lødighed og righoldig variation gennem etablering af arbejdende værksteder, indretning af arbejderboliger, tekstilmuseum, genskabelse af møllledriften, sejlads på Mølleåen, aktiviteter gennem deltagelse i gamle spil, lege og danse o.s.v.

Endelig foreslår udvalget i betænkningen oprettelsen af en udstillingsfond, der kan skabe

økonomisk basis for, at museer og udstillingsinstitutioner kan få bedre mulighed for at arrangere specialudstillinger fra egne samlinger og modtage tilbud om udstillinger af udenlandske kulturværdier af høj karat.

Det er turistudvalgets opfattelse, at Danmark i sit tilbud af attraktioner har en konkurrencemæssig styrke i landets lille udstrækning. Der er derfor god grund til for såvel lokale som statslige myndigheder at yde både økonomisk og anden form for støtte til attraktionspleje.

Turistudvalget er i øvrigt med attraktionsudvalget enigt i det hovedsynspunkt, at attraktionerne her i landet skal kunne accepteres af såvel udenlandske turister som den danske befolkning. Attraktionsplejen bør derfor ses i en større kulturpolitisk sammenhæng for at undgå, at udbygning eller etablering af attraktioner kan virke provokerende på landets befolkning.

For så vidt angår de af attraktionsudvalget særligt fremhævede projekter har turistudvalget over for ministeriet for kulturelle anliggender fremhævet den turistmæssige betydning af, at såvel den i betænkningen refererede »Mølleå-plan« som etablering af en museumsfond søges gennemført inden for en overskuelig fremtid.

KAPITEL IX.

Service

a) Modtagcforholdene i Københavns Lufthavn

Udvalget har fra Københavns Lufthavnsvæsen modtaget et notat om modtageforholdene i lufthavnen.

Det fremgår af notatet, at ca. 95 % af den internationale lufttrafik er koncentreret på Kastrup, der i 1973 havde i alt 8,4 mill. passagerer (mod 5,3 mill. i 1968). De store internationale lufthavne har tidligere planlagt for en fordobling af passagertallene hvert 5. år, men virkningerne af den såkaldte »energikrise« og den voldsomme inflation i 1974, som for adskillige rutestrækninger har medført forhøjelser af flyvebilletpriserne på op til 30 %, har i de fleste lufthavne medført stagnation eller fald i trafikken, og først og fremmest turisttrafikken med charterfly er blevet hårdt ramt. I Københavns lufthavn, Kastrup, har man ikke registreret negative virkninger på den internationale rutetrafik, fordi København tjener som skandinavisk trafikknudepunkt for SAS, og dette selskab har for at imødegå de forhøjede operationsomkostninger forøget belægningen i sine fly gennem flere transiteringer og transfereringer af passagerer i København. Man regner derfor fortsat med, at Københavns lufthavn, Kastrup, i 1985 vil have **ca.** 20 mill. passagerer. For tiden regner man med, at ca. $^2/_3$ af passagererne i international rutetrafik er udlændinge. Skønsmæssigt vil der i 1980 være ca. 3 mill. *udlændinge, der står af* i København i *international rutetrafik.* Hertil kommer formentlig til den tid et mindre antal indkommende passagerer fra udenlandske og danske charterselskaber.

Problemerne i forbindelse med ekspedition af den fremtidige trafik omfatter, dels hvad man i luftfarten kalder facilitation, dels kapaciteten.

Facilitation

Gennem de sidste 20 år har udviklingen i størrelsen af luftfartøjer været relativt jævn i Københavns lufthavn, og gennemsnitligt er antallet af passagerer pr. start og landing vokset med 2 pr. år. Omkring 1970 kom der et spring i flykapaciteten i oversøisk trafik med indsættelsen af jumbo-jets (B 747 med ca. 350-400 passagerer), hvoraf SAS disponerer over 2, og i 1974 har SAS indsat sine 2 nye DC 10-30 med 265 sæder i drift på de oversøiske ruter. Yderligere 2 B 747 og 3 DC 10-30 ventes indsat af SAS på Københavns-trafikken i løbet af de kommende 3 år. Disse nye luftfartøjstyper skaber store problemer i lufthavne, der ekspeditionsmæssigt er dimensioneret til DC 8 eller B 707 med op til 200 passagerer. Bagage-handling og kontrolforanstaltninger (told-, pas- og sundhedsmyndigheder) bliver flaskehalse, hvis der ikke etableres udvidelser og integrerede systemer, som sikrer et rimeligt passagerflow gennem lufthavnene. I så henseende er Danmark gået i spidsen inden for ICAO.

Som de første virkninger heraf er nu udgående paskontrol helt afskaffet i Københavns lufthavn. Passtempling er uofficielt afskaffet, ligesom udgående toldkontrol er afskaffet og indgående toldkontrol reduceret til ca. 1 % »spot checks« (stikprøver). Københavns lufthavn har dog ikke indført »rød/grøn kanalsystemet« for indgående toldbehandling. Dels kræver det mere ekspeditionsmandskab, dels kræves der større geografisk afstand fra bagageudleveringsstedet til toldekspeditionsstedet, end pladsforholdene tillader i København. Ellers ville passagererne ikke ved hjælp af tydelig skiltning kunne fordele sig i de rette kanaler.

En ny risiko for dannelse af flaskehalse er de præventive sikkerhedsforanstaltninger mod sabotage mod luftfarten, som lufthavnene er

nødtvunget til at indføre for udgående passagerer og luftgods i det hele taget. Københavns lufthavn har fulgt internationale rekommendationer og til mindst mulig gene for passagererne og til fremme af en hurtigere ekspeditionsgang baseret foranstaltningerne på teknisk udstyr til undersøgelse af passagerer og bagage suppleret med effektive kropsvisitationer og manuelle undersøgelser. Disse sikkerhedsforanstaltninger vil formentlig vedvare endnu i mange år, og i fremtidigt lufthavnsbyggeri må der tages skyldigt hensyn til dette nye moment.

Lufthavnskapaciteten

Lufthavnens startbaner består af et hovedbanesystem, betegnet 04-22, og en tværbane i retning 12-30, som benyttes, når tværvinden er for kraftig på hovedbanen.

I 1968 havde Kastrup 141.000 starter og landinger, hvilket var mere end 100 % teoretisk kapacitetsudnyttelse. Banekapaciteten blev i 1971 udvidet ved ibrugtagning af en 3.600 m lang nyanlagt parallelbane til 04-22, hvorved kapaciteten øgedes med ca. 70 %, svarende til i alt ca. 72 starter og landinger i timen. Kapaciteten i hovedbaneretningen vil dog på ny være opbrugt i begyndelsen af 80'erne. I 1973 noteredes 180.000 starter og landinger.

For at lette presset på Kastrup hidrørende fra den lettere flyvning besluttedes det i 1969/70 at bygge *Københavns lufthavn Roskilde* ved Tune for ca. 75 mill. kr. Denne blev taget i brug i foråret 1973.

For at kunne udvide Kastrups afgangshal og transitventesal har man i 1967-69 bygget en speciel *indenrigsterminal* med 6 pavilloner og en centralhal for 14 mill. kr. Ekspeditionssystemet for de ca. 1,4 mill. indenrigspassagerer er det enkleste og hurtigste i Europa og kan fungere uden booking og med betaling i flyet.

I 1969 etableredes en 3. finger (C) med tilhørende *tværfinger* med rullende fortov, som forbinder anlægget med eksisterende bygninger. I den nye finger er der 10 ventesalsområder, herunder 2 store ved de to inderste standpladser, som er beregnet til jumbo-jets. Anlægsudgifterne til fingre og standpladser beløb sig til ca. 25 mill. kr.

Under tværfingeren er foretaget en udvidelse af lufthavnsgården ved bygning af speciel ankomsthal med et bebygget areal på 8.000 m^2, hvor man i told- og bagageområdet på 2.500 m^2 kan ekspedere ca. 2.600 passagerer pr. time samt på de 6 trapezbagagebånd modtage 3.400 stk. bagage pr. time.

Desuden er der under tværfingeren opført en postbygning på i alt 1.450 m^2, hvoraf 880 m^2 er udlagt til sorteringsareal. I bygningen er indrettet postkontor og offentlig ekspedition.

Ved udflytning af ankommende passagerer fra den oprindelige udenrigsgård kunne denne udelukkende helliges afgående passagerer, og i 1972 kunne antallet af check-in pulte for såvel rute- som chartertrafikken fordobles til henholdsvis 40 og 16.

Desuden etableredes rullende trapper til 1. sals områderne, ligesom speciel elevator for handicappede er etableret.

I tilslutning til udvidelsen af check-in pultene er bagagesorteringsanlægget udvidet til en kapacitet af 3.200 stk. bagage i timen, hvoraf halvdelen skal tilgodese fordelingen af transitbagage.

En anden mærkbar forbedring af faciliteterne både for passagerer og modtagere i lufthavnen er et nyt informationssystem, der i lufthavnsgården blev installeret i 1972. Informationssystemet omfatter et computerstyret flapskilt-system, kombineret med monitoranlæg. Der er således skabt informationsdækning i alle områder, hvor ekspedition af passagerer, bagage og fly foretages, og således at en passager intet sted behøver at gå mere end 10 meter for at få aktuel information om afgående ruter.

Desuden er etableret bevogtede langtidsparkeringsanlæg med tilhørende bilserviceanlæg samt i ankomsthallen indrettet et »supermarked« med åbningstider uden for normal åbningstid til proviantering for især ankommende passagerer, der vender hjem til tomme køleskabe, og endelig er der installeret lockers til opbevaring af bagage m.v. som supplement til lufthavnens almindelige garderobeservice.

Bag kulisserne er opført en ny brandstation til dækning af de tilkomne områder ved den nye parallelbanes ibrugtagning, og Københavns Lufthavnsvæsens tekniske tjeneste er flyttet til nyanlæg ved Maglebylille, hvor også lufthavnens slkringstjenester er indrettet i nye bygninger.

De samlede investeringer i Københavns lufthavn, Kastrup, har for lufthavnens vedkommende andraget 750 mill. kr. i løbende priser. Nybygningspriser for disse anlæg ville i 1974-prisniveau udgøre ca. 1600 mill. kr.

Udbygning af Københavns Lufthavn, Kastrup

Uanset hvilke politiske beslutninger, der træffes med hensyn til anlæg af Saltholm lufthavn, vil det være nødvendigt at foretage betydelige udvidelser af lufthavnskapaciteten i Kastrup, hvis man skal kunne klare trafiktilvæksten frem til 1985. Under forudsætning af at en Saltholm lufthavn kan tages i brug i 1985/86 til afløsning af Kastrup, vil den nødvendige udbygning af den nuværende lufthavn beløbe sig til ca. 1 milliard kr. Den vil bl.a. omfatte bygning af en ny charterterminal til 5 mill. passagerer i lufthavnens syd- eller østafsnit, ombygning af fingre og standpladser ved den nuværende udenrigsterminal til udelukkende benyttelse for rutetrafik, bygning af en ny international terminal for ca. 10 mill. passagerer, og med 10 standpladser for jumbofly, flytning af SAS' luftgodsstation til østafsnittet og anlæg af en ny parallelbane til tværbanen (12—30), hvis kapacitet kun er 32 starter og landinger i timen. Udbygningsplanen fremlægges i 1975/76 for folketinget i form af et lovforslag.

Udvalget har taget lufthavnsvæsenets foran refererede redegørelse til efterretning, men har samtidig henstillet til ledelsen, at der fortsat søges gennemført den bedst mulige service ved modtagelsen af udenlandske turister i lufthavnen, herunder at der søges etableret et rimeligt forhold mellem antallet af betjeningspulte og det personale, der betjener disse.

b) Turistinformation ved indfaldsvejene til Danmark

Udvalget har fra Danmarks Turistråd modtaget et notat om serviceforholdene ved indfaldsvejene til Danmark.

Det fremgår af notatet, at der findes omkring 30 indfaldsveje til Danmark. I dette tal er rent lokale overgange ikke medtaget.

De væsentligste indfaldsveje er - foruden flyvepladserne i København og Ålborg - Kruså, Sæd (Tønder), Helsingør og Rødby.

Bedømt efter antal indkørte udenlandske biler (1972) placerer indfaldsvejene sig således:

Kruså ca. 1.000.000 personbiler, ca. 5.000 busser.

Sæd (Tønder) ca. 620.000 personbiler, ca. 2.000 busser.

Rødby ca. 175.000 personbiler, ca. 3.000 busser.

Helsingør ca. 300.000 personbiler, ca. 4.000 busser.

Eksisterende faciliteter:

Om serviceforholdene i Københavns Lufthavn henvises til foranstående afsnit.

I Gedser findes et lokalt drevet turistkontor med sæsonåbning. Kontoret ekspederer ca. 4.000 overnatningsoplysninger. Indrejsetallene for Gedser udgjorde i 1973 ca. 420.000 personer.

I Frederikshavn og Helsingør drives lokale servicebureauer.

I Kruså har Danmarks Turistråd i 1972 oprettet et informationskontor i et lokale, der vederlagsfrit er stillet til rådighed af SYDBANK. I kontoret, der er sæsonåbent, er ansat 4 medarbejdere. Driftsudgifterne andrager årlig 60.000 kr., hvoraf lønninger udgør ca. 85 %. Hertil må lægges udgifter til brochurer, årlig ca. 30.000 kr. Antallet af ekspederede personer udgjorde i 1974 noget over 13.000, d.v.s. omkring 100 ekspeditioner daglig. Danmarks Turistråd anslår, at det antal personer, der i sæsonen passerer grænsen, ligger omkring 5 mill.

Turistservice i øvrigt

Danmarks Turistråd har på udvalgets foranledning foretaget et rundspørge til landets turistkredse om muligheden for etablering af turistservice på udvalgte benzinstationer ved de vigtigste indfaldsveje til de større byer.

Det foretagne rundspørge viser, at en sådan ordning er etableret i Århus, idet Århus Turistforening stiller uddannet personale til rådighed for to tankstationer og leverer bykort og brochurer til uddeling fra disse. Ordningen har kostet ca. 30.000 kr. pr. sæson. Det er dog tvivlsomt, om denne form for service vil blive fortsat, idet søgningen på de to tankstationer i sommeren 1974 har været så lille, at turistforeningen muligt vil foretrække at anvende det beløb, ordningen koster, til udvidet service på hovedkontoret.

I København findes en af en ungdomsklub etableret turistinformationskiosk på en sidevej til Gl. Køge Landevej. Der er tale om en idealistisk og meget påskønnet, men naturligvis uprofessionel løsning.

Endelig havde et benzinselskab i København, Århus, Ålborg, Odense og Helsingør unge »Turistpiloter« kørende på befærdede steder. Ordningen dækkede således kun centrale bydele.

Ønsker om forbedringer

Der er blandt kredssekretærerne enighed om, at åbningen af informationskontoret i Kruså har betydet en væsentlig forbedring af serviceforholdene, og at man derfor gerne ser denne form for service udbygget til at omfatte alle betydelige indfaldsveje til Danmark, herunder de betydeligste færgehavne. Der er endvidere blandt kredssekretærerne enighed om, at den tilbudte service generelt bør ligge på et sådant niveau, at såvel lokalt som ikke lokalt informationsbehov vil kunne imødekommes. Et grænsekontor bør således for eksempel kunne foretage værelse- og færgereservationer.

Der er - kredsene imellem - derimod ikke fuld enighed om, hvordan etablering og udbygning af disse serviceforhold bør finansieres. Det synes dog at være en gennemgående tendens i kredsenes vurderinger, at Danmarks Turistråd ved de primære indfaldsveje bør afholde såvel anlægs- som driftsudgifter, hvorimod sådanne udgifter ved de indfaldsveje, hvor lokalområdet især nyder godt af turistbesøget, bør deles imellem Danmarks Turistråd og lokalforeningerne.

Udvalgets vurdering

Der er i udvalget enighed om, at etableringen og driften af servicebureauet i Kruså må betragtes som en undtagelse fra det i øvrigt almindeligt gældende princip, at sådanne udgifter bør afholdes lokalt. Begrundelsen for den for Kruså gældende særordning må alene søges i, at indrejsetallene med tydelighed viser, at Kruså placerer sig som langt den væsentligste indfaldsvej til Danmark.

Ved ydelse af turistservice fra eksisterende benzinstationer har man uden yderligere etableringsudgifter og med beskedne driftsudgifter en mulighed for at udbygge serviceforholdene. Udvalget henstiller derfor til Danmarks Turistråd at tage dette spørgsmål op til fornyet drøftelse med branchen og turistforeningerne med henblik på at søge gennemført en for hele landet gældende ordning, der så vidt muligt tilgodeser udenlandske turisters almene forventninger om bistand under opholdet i Danmark.

c) Den af Danmarks Turistråd og de lokale turistforeninger udøvede service

Den service, der ydes udenlandske (og danske) turister i Danmark, er koncentreret i værelsesanvisningen på Hovedbanegården og Danmarks Turistråds turistinformation i København og Kruså.

Værelsesanvisningen, der i 1974 registrerede ca. 64.200 anvisninger, beskæftiger et antal medarbejdere varierende fra 3 i vintermånederne til 10 i sommermånederne. Værelsesanvisningen, der har en omsætning på ca. kr. 600.000,-, hviler økonomisk i sig selv.

I turistinformationen er normalt beskæftiget 7-8 medarbejdere, men i sommermånederne det dobbelte antal til at yde turister, der henvender sig, oplysning og vejledning under opholdet. Ved grænseinformationskontoret i Kruså er der foruden lederen beskæftiget 4 medarbejdere.

Udgiften til driften af turistinformationen i København andrager ca. kr. 770.000 årligt.

Den service, der ydes af de lokale foreninger, foregår i alt overvejende grad fra turistbureauerne landet over. Der findes i alt ca. 60 helårsåbne og 20 sommeråbne bureauer. Driften af disse finansieres i et samarbejde mellem foreningerne og kommunerne.

Der er ikke foretaget nogen egentlig registrering af antallet af de på bureauerne ansatte, men sekretariatet for Samvirkende danske Turistforeninger har foretaget et skøn over antallet af beskæftigede på bureauerne. På de helårsåbne bureauer er der ansat ca. 60 turistchefer, ca. 144 fastansatte medarbejdere og knap 40 løst ansatte medarbejdere. På de deltidsåbne turistbureauer er ansat ca. 20 ledere og ca. 20 faste medarbejdere. Sekretariatet anfører, at skønnet formentlig ligger i underkanten af de faktiske tal.

d) Kongresfaciliteter

Som led i undersøgelserne af dansk turisme bad udvalget professor Ejler Alkjær, Handelshøjskolen i København, om at udarbejde en rapport om Danmark som kongresland.

I slutningen af 1972 forelå resultatet af undersøgelsen under titlen »Danmark som kongresland« med undertitlen »En undersøgelse af faciliteter og fremtidsmuligheder foretaget for Handelsministeriets Turistudvalg«.

Rapporten indeholder en indgående og detailleret analyse af det internationale kongresmarkeds udvikling og struktur i dansk perspektiv. Den redegør for de varierende typer og

dimensioner inden for kongresserne og omtaler de forskellige nye sektorer på det internationale kongresmarked (firmakongresser og »Incentive travels«). Forfatteren foretager endvidere i rapporten en vurdering af Danmarks eksisterende og planlagte kongresfaciliteter og redegør for sine indtryk af og erfaringer fra kongresbygninger verden over.

Rapporten konkluderer i, at målet for Danmarks fremtidige kongrespolitik bør være at søge at opnå en voksende andel af kongresmarkedet, som må påregnes at være i stadig vækst. Indsatsen for at nå dette mål bør fra Turistrådets og anden statslig side gennemføres på en sådan måde, at hele landet direkte eller indirekte opnår økonomiske, prestigebetonede og imagemæssige virkninger heraf.

Dette betyder, »at al promotion ikke skal koncentreres i København som landets ubestridelige kongresby nr. 1, samt på et enkelt eller nogle ganske få sekundære kongressteder i det øvrige land. På den anden side er det ikke rationelt at fordele promotion-indsatsen ligeligt ud over det ganske land ud fra et eller andet »retfærdighedskriterium« som areal, folketal, medlemstal i lokale turistforeninger eller lignende.

En del af den offentligt finansierede kongrespromotion må sættes ind for hele Danmark som kongresland, og det kan så være regionale og lokale turistorganisationers samt ikke mindst de stedlige kongresbygningers og hotelerhvervs opgave under denne »paraply« at fremme deres egne kongresinteresser. Det samme gælder transportselskaberne.«

Det hedder videre i rapporten, at »en anden del af promotionen må mere direkte omhandle de bestemte byer og egne, der i ganske særlig grad har chancer for at øge deres kongresomsætning. I denne promotion for de pågældende kongressteder og -områder må inkluderes et betydeligt element af promotion af mere indirekte natur for hele eller dele af det øvrige land. Hermed menes især, at når København fremhæves som velegnet til kongresser af forskellige typer eller til helt konkrete kongresser, så bør et intensivt arbejde samtidig gennemføres for pre- & post-convention-udflugter og -ophold i det øvrige land. Herved bør også Færøerne og Grønland inddrages i kongresarbejdet på indirekte måde. Omvendt bør kongresdeltagere, som afvikler deres møde i en af de dertil særligt velegnede provinsbyer, søges gjort interesseret i under deres ophold her i landet at inkludere besøg i andre dele af provinsen, såvel som i København.«

Den promotion, som supplerende gennemføres fra privat side (turistorganisationer, hoteller, kongresbygninger, transportselskaber) bør i videst muligt omfang koordineres med den offentligt-kollektive indsats, og denne koordination bør efter forfatterens opfattelse ledes fra Danmarks Turistråd, således at rådet får »en helt central plads inden for den fremtidige kongrespromotion«.

I besvarelsen af spørgsmålet om, hvilke kongresser Danmark bør søge værtsskabet for, lægger professor Alkjær til grund, »at det ikke renterer sig at sikre en hvilken som helst kongres i en hvilken som helst konkurrencesituation til et hvilket som helst kongressted.« Der må udvælges kongresser under hensyn til disses størrelse, art og tidspunkt. Denne udvælgelse må ske dels på basis af kongresmarkedets efterspørgselsside, dels på baggrund af det udbud af kongresfaciliteter, Danmark har eller vil få.

I overensstemmelse med Danmarks Turistråds statutter er det ikke en opgave for rådet at involvere sig på det nationale kongresmarked. De kongresmarkeder, der må interessere Danmark, er derfor internationale (lig: multinationale) kongresser og nationale kongresser fra andre lande, men også binationale (dansk-svenske, dansk-tyske o.s.v.) kongresser frembyder begrænsede muligheder for Danmark. Til disse traditionelle kongrestyper knytter sig i de senere år de nye typer »firmakonferencer« og »Incentive travels«, som meget vel kan blive af betydelig værdi for Danmark som værtsland.

Imidlertid kan Danmark ikke vælge frit imellem de foreliggende muligheder på de internationale kongresmarkeder, idet især deltagerantallet sætter en grænse. Rapportens hovedproblem er derfor: hvilke udsnit af kongresserne med hensyn til deltagerantal kan Danmark tage i dag, og hvilke bør man indrette sig på at tage i fremtiden? Eller sagt på en anden måde: Det er klart, at Danmark indtil i dag efter international målestok kun har kunnet modtage små og mellemstore kongresser, men skal man nøjes hermed?

Bedømt alene efter deltagerantal opdeler rapporten kongresserne i tre omtrent lige store områder, d.v.s. at hver af nedenstående grupper har omkring $^1/_3$ af det årlige samlede antal kongresdeltagere:

1) under 500
2) fra 500-2000
3) fra 2000-5000

Rapportens svar på det stillede spørgsmål er, at Danmark med de forhåndenværende faciliteter kan modtage kongresser inden for grupperne 1) og 2). Da Bella-Centret nu transforformeres til »Scandinavian Trade Center« på Vestamager, vil imidlertid endnu større kongresser (fra 2000 op til 3500) kunne anbringes dér, og der er derfor ikke af hensyn til disse kongresser nogen grund til at opføre et nyt kongreshus her i landet.

Et veritabelt »Jumbokongreshus« til kongresser med 3500 til 5000 deltagere, altså af samme dimensioner som dem, der er bygget i Hamborg, Paris og Vestberlin, må rapporten »fraråde på det bestemteste«.

I de nævnte 3 byer vil man nemlig have tre økonomiske bærepiller for et jumbokongreshus: 1) internationale kongresser, 2) nationale kongresser og 3) en lang række lokale arrangementer af ikke-kongresmæssig art. I København vil man i realiteten kun have ét bærende element, nemlig internationale kongresser, og det årlige driftsunderskud vil derfor for et i København opført jumbokongreshus blive langt større end for jumbokongreshusene i de nævnte tre andre europæiske storbyer.

Rapportens konklusion er herefter følgende:

Med skabelsen af Scandinavian Trade Center på Vestamager og øget udnyttelse af de øvrige forhåndenværende kongresfaciliteter kan der i Danmark under forudsætning af en fortsat udvidelse af hotelkapaciteten (især i hovedstadsområdet) afholdes kongresser med op til 3500 deltagere. Det vil derfor ikke ud fra et rentabilitetssynspunkt kunne anbefales at bygge et »Jumbokongreshus« for også at kunne deltage i konkurrencen om de største kongresser, idet omkostningerne ved bygningen af et sådant er betydelige (op til 500 mill kr.), og idet man må påregne årlige driftsunderskud af betydeligt omfang.

Rapporten omtaler muligheden for samarbejde på kongresområdet (på skandinavisk eller videregående europæisk basis), men tager til gengæld afstand fra offentlig subsidiering af internationale kongresser. Rapporten anbefaler i slutkapitlet kraftigt, at »tanken om en kongresafdeling inden for Danmarks Turistråds egne rammer genoptages med henblik på fornyet overvejelse og positiv beslutningstagning. Til denne kongresafdeling bør der være knyttet en fast kongresmedarbejder i U.S.A., således at det føles let for derværende organisationer og firmaer at få fornødne oplysninger om Danmark som kongresland.«

Der er enkeltheder i rapportens prognoser, betragninger og vurderinger, som ikke alle udvalgets medlemmer fuldt ud kan tiltræde, men der er enighed om, at udvalget i alt væsentligt kan tilræde rapportens konklusioner.

e) Lukkeloven

Lukkeloven (lov nr. 264 af 10. juni 1970) indeholder enkelte bestemmelser med direkte sigte på at imødekomme turisters behov for at købe varer også på tidspunkter, hvor butikkerne ikke må holde åbent.

Kommunalbestyrelserne har fået hjemmel til at fastsætte udvidede åbningstider i områder, der i udpræget grad benyttes til sommer- og weekendophold, på campingpladser, banegårde og civile lufthavne, for salg af antikviteter og gaveartikler og ved ekstraordinære, store turistbesøg, kongresser o. lign. (Lukkelovens § 7).

Den adgang, lukkeloven har givet kommunalbestyrelserne til at dispensere fra lovens forbud mod salg af detailvarer uden for butiksåbningstiderne, er imidlertid dels meget begrænset med hensyn til vareudvalget, dels i alt overvejende grad en imødekommelse af behovet for længere åbningstid i ferieområder ved 'kysterne (sommerferiebyerne). For Københavns vedkommende har udenlandske turister, der for eksempel kun opholder sig her en weekend i. butikslukketiden, reelt ingen mulighed for at købe de varer, der i særlig grad efterspørges af udenlandske turister. Det drejer sig i første række om kunsthåndværk (af sølv, træ og porcelæn), pelsværk og tekstilvarer, keramik og møbler.

Det er efter sagens natur ikke muligt blot tilnærmelsesvis at skønne over, hvor store beløb i udenlandsk valuta den danske detailhandel går glip af på grund af den meget rigoristiske og usmidige lukkelov, men der er næppe nogen tvivl om, at der er tale om en mistet eksportindkomst målt i milionbeløb.

Der er derfor i udvalget enighed om, at den gældende lukkelov bør ændres således, at udenlandske turister også uden for almindelig butiksåbningstid kan købe de varer, de ønsker.

Det står imidlertid udvalget klart, at en så-

dan ændring, der alene giver *udenlandske* turister mulighed for køb, allerede af kontrolmæssige grunde næppe kan gennemføres.

En række strøgbutikker i København og en række butikker i provinsen med interesse for salg til udenlandske turister har ikke kunnet opnå tilladelse til at holde åbent i weekend'en, idet lukkeloven ikke indeholder hjemmel til at meddele en sådan dispensation.

Udvalget må herefter anse den i lukkeloven indeholdte dispensationsadgang for utilstrækkelig til at imødekomme udenlandske turisters behov for at købe varer, ligesom udvalget i sin vurdering af turisters mulighed for varekøb også uden for de nugældende åbningstider tillægger det betydning, at medens lukkede butikker har en neddæmpende virkning på livet i byens gader, er åbne butikker med til at skabe et venligt og levende bymiljø.

Udvalget må derfor både af hensyn til Danmarks valutaindtjening og muligheden for at skabe et mere levende bymiljø *anse det for ønskeligt, at lukkeloven liberaliseres væsentligt,* således at udenlandske turister får mulighed for at købe varer også uden for de nugældende åbningstider, herunder også lørdag/søndag.

f) Turistudsendelser i Danmarks Radio

I visse andre vesteuropæiske lande har man etableret radioudsendelser, der direkte tager sigte på at yde vedkommende landes udenlandske turister service under opholdet, og Danmarks Turistråd har gentagne gange igennem de seneste mere end 15 år over for Danmarks Radio rejst spørgsmålet om muligheden for etableringen af sådanne udsendelser også i Danmark.

Udvalget havde på denne baggrund en forhandling med generaldirektør Hans Sølvhøj, Danmarks Radio.

Forhandlingen med generaldirektøren blev i begyndelsen af 1971 fulgt op af en skriftlig henvendelse til radiorådet. Udvalget pegede i henvendelsen på, at man måtte anse det for væsentligt, at Danmark i den stadigt skarpere konkurrence inden for den internationale turisme, på flest mulige områder gør sig gældende i denne konkurrence. Udvalget måtte derfor tillægge det betydning, at udenlandske turister også i Danmark kan modtage den service, Danmarks Radio kan yde gennem etablering af udsendelser, der direkte henvender sig til de udenlandske turister i Danmark.

Sådanne helst daglige udsendelser bør produceres på engelsk, tysk og fransk og skal indeholde en nyhedsinformation, oplysninger om begivenheder i Danmark af interesse for udenlandske turister, og efterlysninger.

I slutningen af året 1972 modtog udvalget meddelelse om, at Danmarks Radio principielt måtte erklære sig enig med udvalget i, at det ville være ønskeligt, at sådanne udsendelser etableredes, men at man ikke fandt, at det på daværende tidspunkt ville være muligt at igangsætte et sådant projekt. Dette skyldtes først og fremmest den stramme finansielle og personalemæssige situation, Danmarks Radio befandt sig i. Endvidere blev der peget på, at sådanne programmer, da de burde placeres i morgenudsendelserne, ville være til gene for eksisterende programønsker.

Umiddelbart før udvalgsarbejdets afslutning blev det fra Danmarks Radio bekendtgjort, at der fra 1. april 1975 er indført en 5 minutters engelsksproget nyhedsudsendelse kl. 9.05-9.10 hver morgen mandag til fredag. Udvalget værdsætter denne udvidede service, men ønsker at påpege, at mere omfattende udsendelser også på tysk og fransk er ønskelige.

g) Spillekasinoer

Spørgsmålet om adgangen til at etablere spillekasinoer i Danmark blev i foråret og sommeren 1970 drøftet mellem finansministeren, justitsministeren og handelsministeren.

Under drøftelserne mellem de tre ministre blev der fremskaffet materiale blandt andet fra lande, hvor spillekasinovirksomhed (under forskellige former) er tilladt, og problemet blev herefter belyst ud fra fiskale, politimæssige og egnsudvklingsmæssige synspunkter.

I juli måned 1971 stillede folketingsmand Jørgen Andersen spørgsmål*) til justitsministeren om sagen.

Af justitsministerens svar fremgik det, at den samlede regering i foråret 1971 har drøftet problemerne om spillekasinoer.

Regeringen fandt dengang ikke grundlag for, at der blev taget initiativ til en nøjere undersøgelse af virkningerne af en eventuel ændring af den eksisterende retstilstand, hvorefter spil

*) Spørgsmål nr. 304 og 319 indleveret henholdsvis den 9. og 21. juli 1971, jfr. Folketingstidende 1971 spalte 7830.

på spillekasinoer er forbudt og strafbart. Efter justitsministerens opfattelse var der ikke siden denne afgørelse fremkommet oplysninger, der ændrede grundlaget for afgørelsen, og justitsministeren fandt derfor intet behov for at lade foretage den detaljerede undersøgelse af problemet, som folketingsmand Jørgen Andersen efterlyste.

Turistudvalget har drøftet sagen alene ud fra det synspunkt, om muligheden for etablering af spillekasinoer må forventes at ville fremme Danmarks udvikling som turistland. Udvalget har således ikke haft hverken mulighed for eller ønske om at udtale sig om, hvorvidt indførelse af spillekasinoer i Danmark kan være ønskeligt ud fra fiskale eller egnsudviklingsmæssige interesser eller betænkeligt ud fra et kriminalpræventivt synspunkt.

Ved sin behandling af spørgsmålet har udvalget således vurderet sagen ud fra et konkurrencemæssigt synspunkt, idet udvalget principielt må lægge vægt på, at der i videst muligt omfang skabes mulighed for, at man kan imødekomme udenlandske turisters behov for anvendelse af sådanne særlige faciliteter, som alle eller visse andre lande kan frembyde.

Udvalget har endvidere hæftet sig ved, at erfaringer fra udlandet viser, at turiststeder og -egne med spillekasinoer i særlig grad tiltrækker et pengestærkt publikum.

Endelig har udvalget lagt vægt på, at man ved oprettelse af spillekasinoer i provinsen herigennem vil kunne medvirke til den spredning af turiststrømmene, som er ønskelig.

Da man i en række lande i Europa (Vesttyskland, Frankrig, Italien, Monte Carlo, Isle of Man, og fra 1975 formentlig også Sverige) har spillekasinoer, og da visse af de vesttyske spillekasinoer er placeret så nær den danske grænse, at de givetvis derigennem bliver alvorlige konkurrenter til danske turiststeder, er udvalget af den opfattelse, at der ud fra et turistmæssigt synspunkt bør skabes lovhjemmel for etablering af spillekasinoer i Danmark.

Der er endvidere i udvalget enighed om at udtale, at loven bør begrænses til meddelelse af tilladelser til etablering af højst 3 spillekasinoer.

KAPITEL X.

Uddannelse

a) Uddannelsesbehovet

Uddannelsen af de i turisterhvervet beskæftigede har hidtil i alt overvejende grad været baseret på den praktiske oplæring, mens den mere teoretisk betonede undervisning har bestået dels i den af Foreningen af danske Turistchefer siden 1962 drevne kursusvirksomhed, dels i lokalt arrangerede eksaminer for uddannelse af turistførere.

Med turismens voksende betydning som eksporterhverv er kravene til erhvervets udøvere steget, idet det må erkendes, at f.eks. rundvisning på museer, slotte og andre kulturelle områder stiller store krav til turistførernes viden og evner til sproglig formulering, ligesom de opgaver, de på turistkontorerne ansatte vil blive stillet over for i de kommende år, vil stille stadigt større krav til den professionelle kunnen. Der tænkes her ikke alene på den daglige servicevirksomhed, men f. eks. også på udformning af propagandamateriale, arrangement af kongresser m. v.

Udvalget har derfor iværksat undersøgelse af behovet for en ændret struktur inden for uddannelsen af de nævnte to grupper, idet spørgsmålet om indførelse af autorisation og uddannelse af turistførere er undersøgt i et særligt nedsat underudvalg, mens spørgsmålet om uddannelse af de på turistkontorerne ansatte på turistudvalgets initiativ er taget op til undersøgelse af undervisningsministeriet.

b) Autorisation og uddannelse af turistførere

De bestående ordninger for uddannelse og eksamination af turistførere var efter udvalgets opfattelse ikke tidssvarende og var dertil behæftet med åbenbare mangler. For det første var der ikke tale om ensartede prøver for hele landet, idet København, Århus, Ålborg og Odense havde hver sin form for uddannelse og eksamen. Dette var næppe heldigt, idet turistførerne udadtil fremtræder som en gruppe med et vist officielt stempel. Dertil kom, at det for Københavns vedkommende var uheldigt, at der sondredes mellem rundtfartsførere og private førere (så meget mere, da den officielle guidenål var den samme), og endelig hvilede eksamensordningen for Københavns vedkommende på justitsministeriets bekendtgørelse af 20. marts 1936 om reglement for fremmedføring i København. Eksamensordningen hvilede hermed på et grundlag, hvis politimæssige sigte ikke harmonerer med det indhold, hvervet som turistfører i dag har. Der var derfor i udvalget enighed om, at man burde undersøge muligheden for at lade den daværende halvofficielle struktur i uddannelsen af fremmedførere afløse af en officielt centraliseret eksamensordning.

Man nedsatte derfor et underudvalg med den opgave at undersøge behovet for etablering af en for hele landet gældende uddannelses- og autorisationsordning for turistførere og i givet fald udarbejde udkast til en sådan ordning.

I underudvalgets betænkning foreslås det, at turistudvalget henstiller til Danmarks Turistråd, at rådet nedsætter en turistførerkommission, som skal administrere en autorisations- og eksamensordning for turistførere. Kommissionen skal bestå af 8 medlemmer, der udpeges af dels myndigheder dels organisationer inden for turisterhvervet.

De i kommissionen repræsenterede organisationer forpligtede sig til at pålægge deres medlemmer så vidt muligt udelukkende at benytte sig af autoriserede turistførere.

Turistudvalget har i overensstemmelse med udvalgets forslag henstillet til Danmarks Turistråd at nedsætte den i betænkningen foreslåede turistførerkommission til at administrere autorisations- og eksamensordningen. Man har samtidig meddelt Danmarks Turistråd, at de nuværende eksamensafgifter bør forhøjes, således at eksamensordningen økonomisk kommer til at hvile i sig selv.

På baggrund af underudvalgets betænkning og turistudvalgets henstilling har Danmarks Turistråd i efteråret 1974 nedsat den foreslåede turistførerkommission med sekretariat i Danmarks Turistråd.

c) Videreuddannelse af de i turismen beskæftigede

Undervisningsministeriet har efter udvalgets henstilling i oktober 1970 nedsat et udvalg med nedenstående kommissorium:

»At søge tilrettelagt en videregående teoretisk uddannelse som overbygning på den grundlæggende uddannelse for personale, der efter endt læretid ønsker fortsat beskæftigelse i turisterhvervet, at fremkomme med planer for en efteruddannelse for turistchefer og ledende medarbejdere i turisterhvervet og at fremsætte forslag til integrering af undervisningen i turistmæssige fagområder inden for de bestående erhvervsuddannelser«.

Udvalget har afgivet tre delbetænkninger til undervisningsministeriet.

Vedrørende kommissoriets første del anbefalede udvalget, at der blev etableret to fag, turistlære og turistteknik, som supplement til handelsmedhjælpereksamen. Disse fag henvender sig specielt til yngre medarbejdere på turistkontorer, rejsebureauer og lign., og hvert enkelt fag afsluttes med en statskontrolleret fagprøve. Der har i 1973 og 1974 været gennemført forsøgsundervisning i de to fag på en række af landets handelsskoler.

Med henblik på at foretage en integrering af undervisningen i turistmæssige fagområder inden for de bestående erhvervsuddannelser anbefalede udvalget fagene turistlære og turistteknik som tilvalgsfag på 2. del (den praktiske del) af den erhvervsfaglige grunduddannelse inden for kontoruddannelsen. De kommende elever på turistkontorerne vil herefter have mulighed for at vælge turistlære og turistteknik i forbindelse med den handelsskoleundervisning, der finder sted i den 2-årige praktikperiode.

Med henblik på den praktiske gennemførelse af efteruddannelsen har undervisningsministeriet foranlediget nedsat en styringsgruppe omfattende repræsentanter for arbejdsgivere og arbejdstagere inden for turisterhvervene. Styringsgruppen, hvis sekretariatsfunktioner varetages af Danmarks Turistråd, skal tidsmæssigt og emnemæssigt koordinere kursusvirksomheden inden for branchen.

Herudover tillægger udvalget det vægt, at der skabes mulighed for videregående uddannelse af ledere inden for hotel- og restaurationsbranchen, hvilket for tiden drøftes på fælles nordisk **plan.**

KAPITEL XI.

Organisation af turistarbejdet

a) Danmarks Turistråd

Turistforeningen for Danmarks forretningsudvalg nedsatte i 1965 et udvalg med den opgave at undersøge dansk turismes forhold udadtil og indadtil og fremkomme med sådanne forslag, som udvalget måtte finde hensigtsmæssige i lyset af den stedfundne og forventede udvikling i Danmarks turisme.

Udvalget afgav i 1967 en betænkning, der indeholdt forslag til vedtægter for Danmarks Turistråd. Vedtægterne stadfæstedes af handelsministeriet den 6. juni 1967 og danner hermed grundlaget for rådets virksomhed.

Efter vedtægterne har Danmarks Turistråd til formål »at fremme turismen i og til det danske rige gennem et samvirke mellem de danske turistorganisationer, erhvervslivet, kulturinstitutionerne og de offentlige myndigheder.

Turistrådets virksomhed tilrettelægges således, at den bedst muligt støtter og supplerer de bestræbelser, der af danske myndigheder, erhverv, institutioner m.v. udøves for at udbrede kendskabet til Danmark og fremme almindelige danske erhvervsinteresser.

Hvor danske interesser taler derfor, tilrettelægges arbejdet i samråd med fremmede organisationer, herunder især nordiske organisationer.«

Danmarks Turistråd består dels af et repræsentantskab dels af et råd.

Repræsentantskabet har 46 medlemmer og sammensættes af organisationer, institutioner, foreninger, sammenslutninger og større firmaer, som direkte eller indirekte har interesse **i** eller indflydelse på turistlivet. Hver af de nævnte repræsenteres ved én person.

Turstrådet har 18 medlemmer og er sammensat således:

a) Turistorganisationerne udpeger et medlem inden for hvert af følgende områder:

Jylland med omliggende øer
Fyn med omliggende øer
Øerne øst for Storebælt
København og Nordøstsjælland.

b) Repræsentantskabet udpeger 8 medlemmer med tilknytning til erhvervs- og rejselivet eller kulturinstitutionerne.

c) Handelsministeriet udpeger 1 medlem, der er formand for rådet, samt yderligere 5 medlemmer efter forhandling med henholdsvis finansministeriet, Kommunernes landsforening, Amtsrådforeningen i Danmark, Københavns kommune og de lokale myndigheder på Færøerne.

Turistrådets arbejdsområde omfatter alle led i turistarbejdet, herunder især:

a) Fremme af foranstaltninger, der landsomfattende eller lokalt kan tjene til ophjælpning og udbygning af turismen.

b) Propagandaarbejde med henblik på udlændinges rejser til og ophold i Danmark.

c) Betjening af turisterne.

Turistrådets virksomhed tilrettelægges med henblik på rådgivning, initiativtagning og koordinering over for institutioner og organisationer, der beskæftiger sig med turismen, eller hvis funktioner har betydning for turismens udvikling. Endvidere iværksætter Turistrådet selv foranstaltninger til fremme af turismen, herunder specielt propagandaarbejdet i udlandet.

Til varetagelse af Turistrådets praktiske arbejde opretholdes et kontor i København under ledelse af en administrerende direktør. Den administrerende direktør, vicedirektøren og chefer ved udlandskontorerne ansættes af Turistrådet efter godkendelse af handelsministeriet. Det øvrige personale ansættes efter regler fastsat af Turistrådet.

På Danmarks Turistråds hovedkontor i København er for tiden ansat 45 medarbejdere. Herudover er der i sommersæsonen beskæftiget 6 løst ansatte medarbejdere i turistinformationen. Ved grænseinformationskontoret.

der fungerer i tre sommermåneder, er der ansat fire timelønnede medarbejdere.

Ved Danmarks Turistråds egne udlandskontorer er der i alt beskæftiget 48 medarbejdere, der dels fordeler sig med 4 ved kontoret i Stockholm, 4 i Oslo, 6 i London, 3 i Paris, 4 i Munchen, 8 i Hamborg, 4 i Amsterdam, 3 i Bruxelles, 4 i New York, 4 i Rom, 3 i Tokio og endelig 1 ved repræsentationen i Østrig.

Afdelingschefen i Amsterdam varetager endvidere ledelsen af kontoret i Paris.

Kontoret i Bryssel er ophørt pr. 31. oktober 1974.

Ved de fællesnordiske kontorer i udlandet er i alt beskæftiget 17 medarbejdere, der fordeler sig med 10 i New York, 4 i Los Angeles og 3 ved det dansk/svenske kontor i Zurich.

Danmarks Turistråd — Organisationsplan for hovedkontoret.

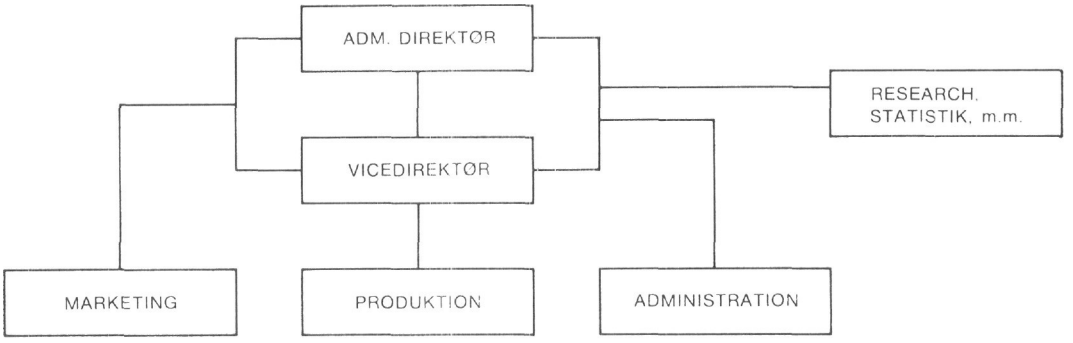

	Budget 1974/75	Budget 1975/76	Budgetoverslag 1976/77, 1977/78, 1978/79
Administration			
Lønninger m. m.			
Lønninger	2.685.000	3.170.000	3.170.000
Pension	85.000	100.000	100.000
Repræsentation	30.000	30.000	30.000
	2.800.000	3.300.000	3.300.000
Administration i øvrigt			
Husleje m. m.	680.000	735.000	735.000
Telefon og telegraf	100.000	120.000	120.000
Porto og fragt	650.000	900.000	900.000
Kontorartikler	100.000	115.000	115.000
Forsikring og revision	85.000	100.000	100.000
Vedligeholdelse og inventar	60.000	100.000	100.000
Mødevirksomhed	125.000	140.000	140.000
Drift af grænsekontor, excl. brochurer	100.000	100.000	100.000
Til disposition til senere reguleringer	0	0	0
Diverse	150.000	290.000	290.000
	2.050.000	2.600.000	2.600.000

	Budget 1974/75	Bidrag til forslag til finanslov 1975/76	Budgetoverslag 1976/77, 1977/78, 1978/79
Propaganda			
Brochurer	3.250.000	4.000.000	4.000.000
Plakater	215.000	270.000	270.000
Fotos, diapositiver, film, udstillingsmateriale ...	1.000.000	1.250.000	1.250.000
TV og filmholds besøg i Danmark	110.000	130.000	130.000
Specialpropaganda	750.000	1.400.000	1.400.000
Besøg af udenlandske gæster	650.000	800.000	800.000
Rejseudgifter	160.000	200.000	200.000
Internationalt samarbejde	110.000	125.000	125.000
Danske festspil	55.000	55.000	65.000
Diverse	225.000	310.000	280.000
DT støtte til regionalpropaganda	225.000	260.000	280.000
Til disposition til senere reguleringer	0	0	0
	6.750.000	8.800.000	8.800.000

	Budget 1974/75	Bidrag til forslas til finanslov 1975/76	Budgetoverslag 1976/77, 1977/78, 1978/79
U dlandsrepræsentationerne			
Kontor i England	685.000	788.000	788.000
i Norge	761.000	875.000	875.000
i Sverige	762.000	876.000	876.000
i Tyskland, Munchen	738.000	849.000	849.000
i Hamborg	1.283.000	1.475.000	1.475.000
i USA, New York	1.348.000	1.550.000	1.550.000
i Holland	567.000	670.000	670.000
i Frankrig	366.000	421.000	421.000
i Belgien	121.000	0	0
i Østrig	35.000	40.000	40.000
i Italien	300.000	345.000	345.000
i Japan	306.000	352.000	352.000
Fællesnordisk kontor i USA, Los Angeles	166.000	191.000	191.000
Dansk-svensk kontor i Ziirich	169.000	194.000	194.000
Fremstød i Finland	68.000	78.000	78.000
Propagandamidler, fællesnordiske kontorer m.v.	600.000	1.000.000	1.000.000
Flytning af udlandschefer	250.000	250.000	250.000
Uforudsete udgifter	125.000	1.046.000	946.000
Hensat til pris- og kursreguleringer	0	0	0
	8.650.000	11.000.000	10.900.000

	Budget 1974/75	Bidrag til forslag til finanslov 1975/76	Budgetoverslag 1976/77, 1977/78, 1978/79
Rekapitulation			
Lønninger m. m.	2.800.000	3.300.000	3.300.000
Administration i øvrigt	2.050.000	2.600.000	2.600.000
Propaganda	6.750.000	8.800.000	8.800.000
Statsbevilling til hovedkontor	11.600.000	14.700.000	14.700.000
Statsbevilling til udlandskontorer	8.6.50.000	11.000.000	10.900.000
Statsbevilling til ETC og SCAN	350.000	500.000	500.000
Statsbevilling i alt	20.600.000	26.200.000	26.100.000

b) Danmarks Turistråds udlandskontorer

USA

Det nationale kontor i New York blev oprettet i 1949. Foruden i USA har dette kontor ansvar for propaganda- og informationsarbejdet i Canada og Mexico. Endvidere findes det faellesnordiske SCAN (Scandinavian National Tourist Offices), der varetager de turistmæssige faellesnordiske interesser i USA samt følgende servicefunktioner for de 4 nordiske lande: Telefonbetjening, skrankebetjening, lagerfunktion samt postforsendelse.

De 4 nordiske landes turistorganisationer samt SCAN har fra 1. oktober 1974 til huse i Rockefeller Center.

I 1961 blev der oprettet et fællesnordisk kontor i Los Angeles med USAs og Canadas vestlige områder som arbejdsområde. Kontoret har siden 1968 været ledet af en dansker og er administrativt underlagt Danmarks Turistråd med ansvar over for Nordisk Turisttrafik Komité (NTTK).

Det nordiske turistmæssige samarbejde i New York har været og er stadig forbundet med visse vanskeligheder. Danmarks særstilling som turistmæssigt knyttet såvel til Norden som til kontinentet medfører - hvad en af Danmarks Turistråd i 1972-73 foretagen undersøgelse viste - at flere amerikanere som led i en Europatur kommer til Danmark fra det europæiske kontinent end fra de nordiske lande. Af de nordiske lande er Danmark det eneste, der har denne særstilling. I et nordiske samarbejde som det i USA bestående vil den mulighed, at Danmark i visse tilfælde knytter sig til andre europæiske lande end de nordiske om fælles propagandafremstød være vanskeliggjort.

JAPAN

Danmarks Turistråd har gennem en årrække fulgt udviklingen på forskellige fjernmarkeder med henblik på at undersøge, hvilken prioritering man skulle give disse markeder i de fremtidige bestræbelser for at øge antallet af turister til Danmark.

Det har i begyndelsen af 70'erne vist sig, at stigningstakten for antallet af japanske turister til Europa var usædvanlig stor og større end noget andet fjernmarked. Denne kendsgerning har da også medført, at flere europæiske landes turistorganisationer har ladet sig repræsentere i Japan. Da Danmark, og i særdeleshed København, ønskede at få en rimelig andel af turiststrømmen fra Japan, fandt man det nødvendigt at etablere sig i Japan, således at man blev i stand til at bearbejde de store japanske rejsearrangører for at stimulere interessen for Danmark som turistland og sikre Danmarks optagelse i rejseprogrammerne. Der var i Danmarks Turistråd enighed om ikke at søge etableret et traditionelt udlandskontor i Japan, men at det mest formålstjenlige ville være at ansætte en japansk turist- eller rejsebureaukyndig til bearbejdelse af de japanske rejsearrangører og andre potentielle kundekredse, understøttet af et brochurematerialе på japansk og med afholdelse af hyppige seminars i Japan ledet af danske eksperter.

Der blev for finansåret 1971/72 opnået en statsbevilling til realiseirng af denne plan, og man ansatte en japansk leder af et bureau, der har været i drift siden 1972.

NORGE

Dette kontor blev etableret i 1948. I en kortere periode fra 1957 og indtil 1960 var kon-

toret samtidig ansvarlig for turistpropagandaen og -informationen i Sverige.

SVERIGE

Dette kontor blev startet i 1948. Kontoret blev nedlagt i 1957, og ansvaret for turistpropaganda og -information i Sverige blev forsøgsvis henlagt under kontoret i Oslo. Bortset fra, at opgaven for lederen af kontoret viste sig at være for omfattende, måtte forsøget opgives, da den danske ambassade i Stockholm erklærede sig stærkt utilfreds med at være overbebyrdet med besvarelser af publikumsforespørgsler af turistmæssig art. Man genoprettede derfor i 1960 et kontor i Stockholm til betjening af Stockholm-området, og da også dette viste sig utilfredsstillende, udbyggede man i 1962 Sveriges-kontoret til et normalt udlandskontor.

FINLAND

Siden 1969 er der til propaganda- og informationsarbejde i Finland givet et mindre årligt beløb, som er blevet forvaltet af kontoret i Stockholm.

STORBRITANNIEN

I 1936 blev der påbegyndt et propaganda- og informationsarbejde i United Kingdom under ledelse af den daværende chef for Landbrugets Informationskontor i London. I 1961 blev der oprettet et selvstændigt kontor under ledelse af en udsendt dansker.

Kontoret i London, der også betjener Commonwealth-landene, dog med undtagelse af Canada, anses for at være tilstrækkeligt udbygget. På samme måde som i Nordtyskland har der, men dog i mindre omfang, været gennemført annoncekampagner i samarbejde med transportselskaberne. Disse kampagner har givet stor respons.

TYSKLAND OG ØSTRIG

I 1955 blev der oprettet et kontor i Vesttyskland med sæde i Frankfurt. Når kontoret blev oprettet i Frankfurt, var årsagen, *at* Frankfurt var et naturligt geografisk center, *at* Frankfurt var sæde for hovedkontorerne for Deutsche Bundesbahn, Deutscher Reisebiiro Verband, Deutsche Eintragene Reisebiiros (DER) m.fl. På daværende tidspunkt var turismen fra Vesttyskland af mindre betydning. Fra 1957 og i ca. 5 år blev kontoret drevet som et fællesnordisk kontor, hvorefter det fællesnordiske samarbejde blev ophævet, da arbejdsbyrden for lederen viste sig uoverkommelig.

I 1968 blev der, da det blev klart, at det store nordtyske nærmarked burde betjenes fra et nordtysk kontor, oprettet et kontor i Hamborg. Kontoret i Hamborg betjener området nord for en linje Frankfurt-Bonn.

I 1971 blev Frankfurt-kontoret flyttet til Munchen og fik udover arbejdet i det sydtyske område overdraget ansvaret for propaganda- og informationsarbejdet i Østig, der drives fra Salzburg under ledelse af en østrigsk statsborger. Da ca. 85 % af de tyske turister kommer til Danmark i egen bil, har en medvirkende årsag til flytningen af Frankfurt-kontoret til Munchen været det faktum, at hovedkontoret for ADAC (den tyske automobilklub med 2.200.000 medlemmer) er beliggende i Munchen. Klubben har en afdeling, der udelukkende beskæftiger sig med udlejning af danske sommerhuse og har en stor fordelingscentral for fremmede landes turistrepræsentationers informationsmateriale.

Når man ønsker at opretholde service- og informationskontor i Østrig, skyldes det, dels hensynet til betjening af individuelle turister, dels ønsket om at fastholde og pleje de allerede etablerede professionelle kontakter i de pågældende områder.

Erfaringerne i de seneste år har vist, at en intensiv propagandavirksomhed i det nordtyske område - væsentligst i form af annoncekampagner - har givet en meget stor respons, således at det herigennem direkte har været muligt at påvirke potentielle turister, såvel med hensyn til tidspunkt som rejsemål.

SCHWEIZ

I 1948 blev der oprettet et fællesnordisk kontor i Schweiz med sæde i Ziirich. Kontoret lededes af en udsendt svensk statsborger. Dette kontor ophørte den 1. juli 1973 som fællesnordisk kontor og videreførtes som et dansk-svensk kontor med samme leder.

Kontorets fremtid som et dansk-svensk kontor er usikker, idet den nuværende leder afgår på grund af alder i løbet af få år. Det overvejes til den tid kun at opretholde et rent dansk informationskontor i Ziirich og at lade kontoret i Munchen, der i forvejen dækker Østrig, tillige dække Schweiz.

HOLLAND, BELGIEN, FRANKRIG

I 1939 blev der påbegyndt et propaganda- og informationsarbejde i *Holland* under ledelse af en hollandsk statsborger. Denne virksomhed udvikledes efterhånden til en sådan størrelse, at det blev muligt i 1970 at oprette et egentligt kontor i Amsterdam med en dansk leder.

I 1936 påbegyndtes i mindre omfang et informationsarbejde i *Belgien* under ledelse af DFDS i Antwerpen. I 1958 overtog den danske generalkonsul i Bruxelles ledelsen af propaganda- og informationsvirksomheden i Belgien.

I 1948 blev der oprettet et kontor i *Frankrig* med sæde i Paris. Dette kontor blev ledet af en lokalt ansat dansk statsborger. I 1959 blev kontorets ledelse overtaget af en udsendt dansker.

I begyndelsen af 1970'erne viste udviklingen en stærk vækst i antallet af hollandske turister til Danmark. Man fandt det derfor af afgørende betydning, at dette vigtige marked kunne bearbejdes mere intensivt, end det tidligere havde været tilfældet.

Det vedtoges derfor at betragte området Holland, Belgien og Frankrig som en region i turistmæssig henseende og således, at man oprettede regionshovedkontoret i Amsterdam med den tidligere leder af kontoret i Paris som chef for hele regionen.

Kontoret i Paris fortsætter som et service- og informationskontor, ledet af regionalkontoret i Amsterdam.

Kontoret i Bruxelles er i forbindelse med den tidligere leders afgang på grund af alder nedlagt pr. 1. novemmber 1974, men det belgiske område vil blive betjent fra henholdsvis Amsterdam og Paris alt efter områdets sproglige opdeling.

ITALIEN

I 1957 blev der oprettet et fællesnordisk kontor i Italien med sæde i Rom. Kontoret blev ledet af en svensk statsborger. I 1964 overtog en danskfødt, men italiensk gift dame, ledelsen af kontoret, der samtidig i administrativ henseende formelt blev underlagt SAS i Rom, men reelt ledet af Danmarks Turistråd under ansvar over for NTTK. Finland var dog aldrig tilsluttet Rom-kontoret.

Det fællesnordiske kontor i Italien ophørte den 1. april 1973, idet Norge, Sverige og Island af økonomiske grunde ønskede at trække sig ud af det fællesnordiske samarbejde, og kontoret fortsatte som et rent dansk kontor.

Motiveringen herfor var, at Danmark i adskillige år havde bestræbt sig på at få udvidet budgettet for det nordiske kontor i Rom for bedre at kunne udnytte den stærkt stigende interesse for Norden og Danmark i særdeleshed. Desværre var det, på grund af Norges, Sveriges og Islands manglende økonomiske muligheder, ikke muligt at få gennemført ønskelige forøgelser af budgettet udover de strengt nødvendige forøgelser til lønninger og almindelige prisstigninger. Da det nordiske samarbejde ophørte den 1. april 1973, ville en meget væsentlig del af den allerede skabte goodwill for Danmark være forsvundet inden længe, såfremt Danmarks Turistråd ikke havde fortsat kontoret som et rent dansk kontor. Der kan påvises en stigning i antallet af indrejste italienske turister til Danmark på 16,5 % i perioden 1970/73. Hertil kommer, at. antallet af italienske turister til udlandet i det hele taget er i stærk stigning.

c) Det internationale samarbejde

En speciel gren af Danmarks Turistråds opgaver er deltagelse i intenationale, turistmæssige organisationer.

Det nordiske samarbejde er organiseret i Nordisk Turisttrafik Komité (NTTK), hvis plenarforsamling består af 3-4 medlemmer fra hvert af de nordiske lande. NTTK er øverste organ for de fællesnordiske turistkontorer samt for nordiske fællesfremstød overalt uden for Norden. NTTK har også i en række tilfælde besluttet og finansieret udgivelsen af fællesnordiske brochurer. Der afholdes 1 plenarmøde og 4-5 direktørmøder om året. Sekretariatsforretningerne går på tur hvert tredje år imellem 4 lande, idet Island ikke har kapacitet til at bestride sekretariatsopgaverne.

Danmarks Turistråd er medlem af European Travel Commission (ETC), der består af 23 lande, nemlig 22 vesteuropæiske lande + Jugoslavien. ETCs opgave er hovedsageligt at promovere medlemslandenes interesser i USA og Canada, men det påtænkes, når midler dertil kan fremskaffes, at udvide aktivitetsområdet til andre fjernmarkeder, især Japan. Endvidere har ETC selv ladet udføre og tager initiativ til, at der udføres diverse research-arbejder af interesse for medlemslandenes turistorganisationer. Der afholdes 2 plenarmøder årligt i ETC og derudover nogle møder om

specielle emner eller fremstød. Det praktiske arbejde i USA udføres af de pågældende landes turistrepræsentanter i New York. De værdifuldeste research-arbejder, der er til Danmarks Turistråds rådighed, er fremstillet eller foranlediget **af ETC.**

De to nævnte organisationer (NTTK og ETC) har en særstilling derved, at der udføres konkrete propaganda-aktiviteter af medlemsmidlerne.

Danmarks Turistråd er dernæst medlem af International Union of Official Travel Organsations (IUOTO), der er en non-governmental organisation omfattende ca. 103 turistministerier, turistdirektorater eller turistråd. Denne organisation er under omdannelse, idet det vedtoges, at IUOTO skulle konverteres til en statslig (governmental) organisation og skifte navn til World Tourism Organisation (WTO). For at den nye organisation kunne træde i kraft, skulle 51 af medlemmerne have ratificeret de nye statutter og deponeret deres tiltrædelseserklæringer, hvilket nu er sket. Den nye organisation vil formentlig blive ført ud i livet i året 1975.

WTO vil videreføre IUOTOs opgaver, nemlig en lang række research-arbejder, som dog i modsætning til ETC som hovedregel omfatter alle verdensdele ofte af størst interesse for udviklingslandene. Organisationen udgiver årligt verdensomfattende statistikker vedrørende turismen.

Danmarks Turistråds direktør er personligt medlem af Det internationale Handelskammers turistudvalg, der beskæftiger sig med mere kommercielle spørgsmål vedrørende turismen. Udvalget holder møder efter behov.

Danmarks Turistråds direktør er ligeledes personligt medlem af Académie Internationale du Tourisme (AIT) og dets bestyrelse. Akademiet beskæftiger sig med turismens humanistiske sider og med udgivelsen af ordbøger og leksika for turist-terminologi på en lang række sprog. Der afholdes et årligt plenarmøde og 1 å 2 bestyrelsesmøder.

Danmarks Turistråd har deltaget i OECD's turistkomité, der udgiver den formentlig mest pålidelige årlige statistik vedrørende medlemslandenes turisme. Der afholdes ca. 2 møder om året.

d) De lokale turistforeninger

En væsentlig del af den service, der ydes udenlandske turister i Danmark, er baseret på ca. 150 lokale turistforeningers arbejde.

Dette på privat initiativ etablerede arbejde udgør et væsentligt supplement til det turistarbejde, der formidles gennem Danmarks Turistråd.

Lokalforeningerne, hvis indsats især består i brochureproduktion og drift af turistbureauer, er organiseret i 4 landsdelsforeninger, der igen er sammensluttet i hovedorganisationen Samvirkende danske Turistforeninger.

Landsdelsforeningerne er

1. Turistforeningen for København og nærmeste omegn.
2. Samvirkende østdanske Turistforeninger.
3. Samvirkende Turistforeninger i Fyns Stift.
4. Samvirkende jydske Turistforeninger.

Vedtægtsmæssige formål

Det vedtægtsmæssige formål for *Turistforeningen for København* er at arbejde for fremme af turistbesøget særlig i København og nærmeste omegn samt at være rådgivende for Danmarks Turistråd til fremme af nævnte turistbesøg og til løsning af de opgaver, der er Danmarks Turistråds formål.

Formålet for *Samvirkende østdanske Turistforeninger* er i første række at varetage koordinerende opgaver for de foreningen tilsluttede lokale turistforeninger. Endvidere at foretage propaganda over for andre danske områder, at udarbejde og/eller lade fremstille propagandamateriale for nærmere afgrænsede områder til brug i indland samt at foretage propagandafremstød i det nære udland efter aftale med Turistrådet og at udarbejde eventuelt propagandamateriale efter aftale med Turistrådet.

Formålet for *Samvirkende Turistforeninger i Fyns Stift* er at varetage de interesser, som kan tjene til fremme af turistlivet i Fyns Amt. Foreningen udøver sit arbejde i nært samarbejde med alle myndigheder, erhvervsrepræsentanter og kulturrepræsentanter i amtet, ligesom det snæverst mulige samarbejde opretholdes med Danmarks Turistråd.

Formålet for *Samvirkende jydske Turistforeninger* — foruden samarbejde med Danmarks Turistråd for dettes formål - yderligere at fremme turistsagen på det jyske område ved arbejde for jyske fællesopgaver inden for trafik, rejseliv og turistliv og at udbrede kendskabet til Jylland. Dette kan ske i samarbejde med andre organisationer med beslægtede formål (vandrerliv,

automobilisme, naturfredning m.v.) samt med institutioner og erhverv.

Formålet for hovedorganisationen *Samvirkende danske Turistforeninger* er at fremme dansk turisme, blandt andet ved *at* søge tilvejebragt en samordning mellem landsdelsforeningernes aktiviteter og deres foreningsmæssige politik inden for og over for Danmarks Turistråd, myndigheder, institutioner m.v., *at* søge landsdelsforeningerne og derigennem lokalforeningernes almindelige foreningspolitik samordnet, *at* være landsorgan med hensyn til medlemsaktiviteter såsom udgivelse af turistårbog, tilvejebringelse af medlemsgoder og fællesadministration af disse, og *at* være kontaktskabende og rådgivende organ for så vidt angår fællesinteresser af principiel eller konkret karakter.

Organisatorisk opbygning

Turistforeningernes organisatoriske opbygning vil fremgå af diagrammet pag. 76. Herved gøres følgende bemærkninger:

Mellem Københavns Turistforening og Sammenslutningen af Turistforeninger i Frederiksborg amt er der ikke nogen egentlig organisationsmæssig sammenhæng. Der findes en såkaldt »associeringsordning«, der tilsikrer amtets foreninger repræsentation i Samvirkende danske Turistforeninger og andel i medlemsgoderne (årbøger m.v.) herfra. Amtssammenslutningen formidler fællespropaganda uafhængig af Københavns Turistforening.

Inden for Samvirkende østdanske Turistforeninger findes amtssammenslutninger (baseret på de gamle amtsgrænser). Disse sammenslutningers væsentligste funktion har hidtil været at danne basis for valg til landsdelsforeningens bestyrelse, ligesom amtssammenslutningerne har været formidlere af fællespropaganda. Det gælder i særlig grad områderne Lolland-Falster og Bornholm. Fra lokalforeningerne er der direkte kontakt til landsdelsforeningen.

I Jylland havde man tidligere amtskredse, der valgte repræsentanter til landsdelsforeningens bestyrelse, men derudover ikke var egentlige samarbejdsorganer. I 1966 omorganiserede man og etablerede ud fra turistgeografiske hensyn de nuværende 7 kredse, inden for hvilke der efterhånden er skabt et samarbejde om adskillige fællesopgaver med hensyn til turistmodning, arrangementer og propaganda. Lokalforeningerne har direkte kontakt til såvel kredsene som landsdelsforeningen.

Økonomiske forhold

Udvalget har i 1972 udsendt spørgeskemaer til samtlige 157 turistforeninger med henblik på at belyse disses økonomi. 146 besvarede henvendelsen. 1 forening var opløst. Det fremgår bl.a. af besvarelserne af spørgeskemaet (se oversigten pag. 77), at foreningerne i finansåret 1971/72 fra amter og kommuner har modtaget i alt ca. 5 mill. kr. Af dette beløb har amterne ydet i alt ca. 600.000 kr. eller omkring 12 %. Desuden er der fra amter og kommuner ydet ekstraordinære tilskud på godt 600.000 kr.

Erhvervsdrivende har i samme finansår ydet i alt ca. 700.000 kr., medens de samlede medlemsbidrag androg ca. 1.200.000 kr. Medlemsbidragene udgjorde fra 10-25 kr. årlig, dog at erhvervsdrivende bidrog med op til 610 kr. årlig.

Bidragene fra amter, kommuner, erhvervsdrivende og medlemmer androg i alt ca. 7.600.000 kr.

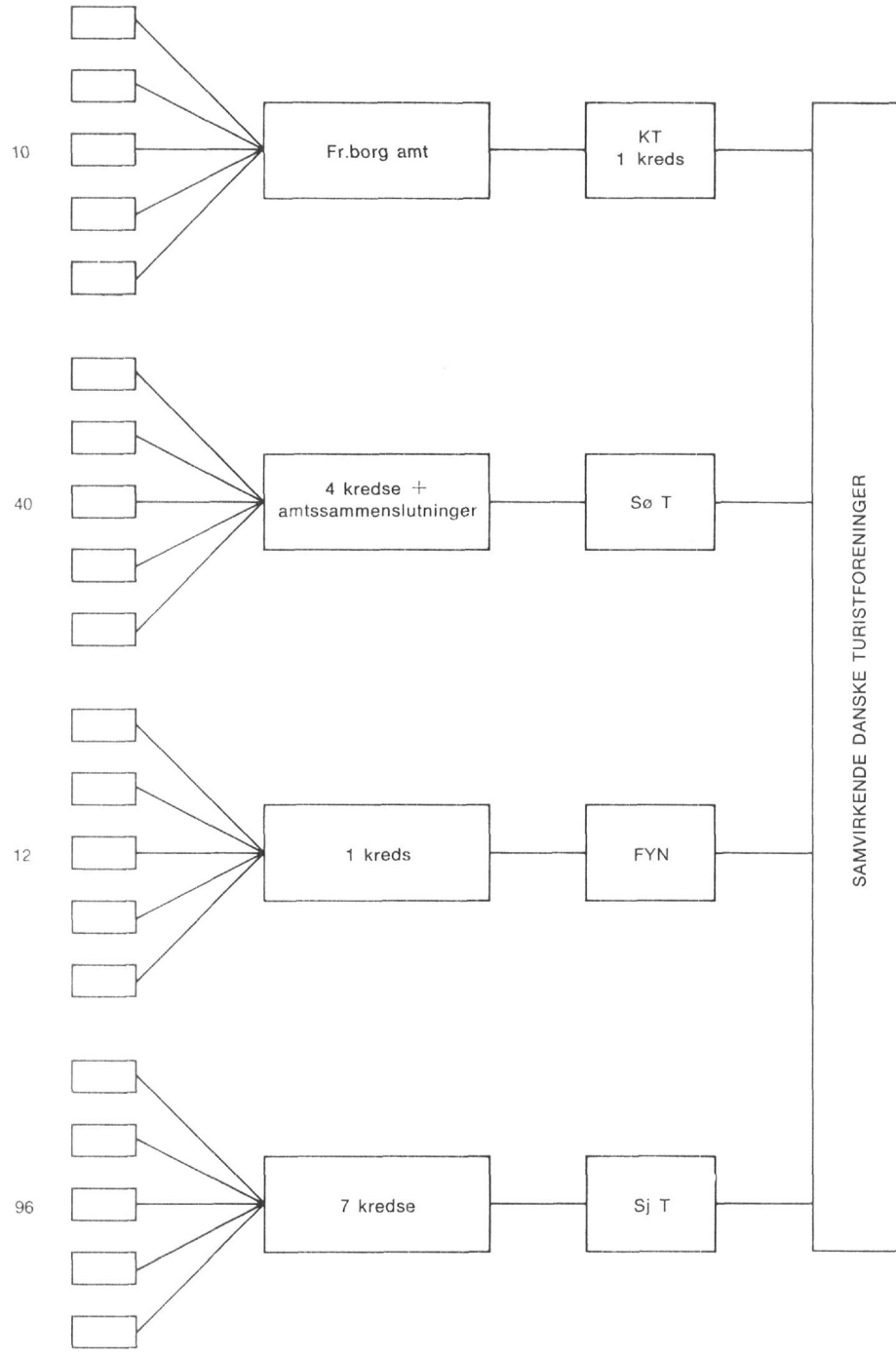
10
Fr.borg amt
KT
1 kreds
40
4 kredse +
amtssammenslutninger
Sø T
12
1 kreds
FYN
96
7 kredse
Sj T
SAMVIRKENDE DANSKE TURISTFORENINGER
158 lokalforeninger

I februar 1972 blev udsendt nedenstående spørgeskema til 157 turistforeninger. — Heraf besvarede 146 spørgeskemaet.

Spørgsmål	*Svar* (total)			
1.				
Er der i finansåret 71/72 til foreningen ydet tilskud til turistarbejdet af kommunen/amtet.	Ja:	119	82 %	
	Nej:	27	18 %	
I bekræftende fald, hvor meget	Kr. 5.129.023, heraf amt kr. 610.000 eller 11,9 %			
2.				
Er der tale om permanent tilskud	Ja:	58	40 %	Nej: 88 60 %
3.				
Er der derudover ydet ekstraordinært tilskud	Ja:	26	18 %	Kr. 610.220
	Nej:	120	82%	
4.				
Er hele tilskuddet eller en andel klausuleret til særlige formål	Ja:	42	29%	
	Nej:	104	71 %	
5.				
Ydes der af kommunen/amtet andre faciliteter, f.eks. gratis lokaler, telefon, lønninger til personale, personalehjælp eller lign.	Ja:	28	19%	
	Nej:	118	81 %	
6.				
Er der til foreningen i finansåret 71/72 ydet tilskud fra erhvervsdrivende eller lign.	Ja:	64	44 %	Kr. 720.358
	Nej:	82	56%	
Er disse tilskud eller en del heraf klausuleret til særlige formål	Ja:	8	5%	
	Nej:	138	95%	
7.				
Hvad andrager de årlige medlemsbidrag				
a) i alt	Kr. 1.176.367			
b) pr. medlem	Kr. 10-25 for menige medl.			
	Kr. op til 610 for firmaer			
8.				
Er der budgetteret med lign. beløb i form af tilskud fra off. myndigheder, erhvervsdrivende og medlemsbidrag for finansåret 72/73	Ja:	106	73%	
	Nej:	40	27%	
9.				
Eventuelle bemærkninger	Ingen			

e. Turistarbejdets mål og organisation i andre lande.

Med henblik på formulering af et mål for turistarbejdet i Danmark og forslag til den bedst mulige organisation af dette arbejde har udvalget også undersøgt turismen i andre lande, specielt de nordiske lande.

Turistarbejdet i Sverige og Finland har i de seneste år undergået væsentlige ændringer, og en koordinering af det nordiske turistarbejde drøftes både i Nordisk Turisttrafikkomité og en speciel under Nordisk Ministerråd for turistspørgsmål nedsat embedsmandskomite.

På denne baggrund skal der kort redegøres for turistarbejdet i de nordiske lande.

Sverige

Den fra offentlig side støttede del af turistarbejdet i Sverige er organiseret under Svenska Turisttrafikförbundet (STTF).

STTF's arbejde er i de seneste år væsentligt

ændret, idet man i stigende grad har vendt sig mod hjemmemarkedet og de nordiske markeder, mens en række repræsentationer på de fjernere markeder er overtaget af ambassaderne. Samtidigt har STTF gennem den såkaldte Sverige-Nu kampagne virket som katalysator for en væsentlig produktudvikling, specielt med henblik på hjemmemarkedet og nærmarkederne.

Målsætningen for turistarbejdet i Sverige blev taget op til overvejelse i en kommission, der afgav betænkning i 1974.

Det anbefales i denne betænkning, at det fremtidige mål for turistarbejdet i Sverige er at give ferie- og fritidsmuligheder til alle sociale grupper i det svenske samfund. Dette skal bl.a. opnås gennem etablering af 23 områder med specielle forudsætninger for et alsidigt udbud af ferie- og fritidsaktiviteter. Det anbefales samtidigt, at STTF omdannes til Sveriges Turistråd med henblik på den bedst mulige samordning af markedsføring og produktudvikling.

Det ny mål og forslag til organisation er forelagt den svenske rigsdag i 1975.

Norge

Turistarbejdet i Norge er organiseret under Landslaget for Reiselivet.

Også i Norge har målet for turistarbejdet været debatteret de senere år, og Samfærdselsdepartementet fremlagde i denne forbindelse i maj 1975 en indstilling fra Rådet for Turistnæringen vedrørende norsk rejselivspolitik for Stortinget, der vedtog indstillingen.

Det siges i indstillingen, at man anser det for værdifuldt at fremme turismen til Norge, men samtidigt påpeges det, at rejselivspolitikken må tilpasses efterspørgslen på det norske marked og tilpasses målsætningen for udvikling af turisterhvervet. Der lægges i denne forbindelse vægt på, at udviklingen i turistnæringen tilpasses de overordnede mål for den økonomiske politik i Norge, hvilket bl.a. omfatter en effektiv og rationel udnyttelse af landets ressourcer, en jævn fordeling af den økonomiske vækst i alle dele af landet, en øget velfærd for alle befolkningsgrupper, samt et tilfredsstillende miljø for landets indbyggere. Der lægges i indstillingen især vægt på en nøje planlægning af turismen af hensyn til egnsudvikling og arealudnyttelse. Det påpeges i indstillingen, at turisterhvervet ikke adskiller sig fra anden erhvervsvirksomhed, og statens politik over for turisterhvervet må derfor baseres på sædvanlige økonomiske kriterier og lønsomhed i videste forstand. Det påpeges dog, at turisterhvervet også har til opgave at tilpasse udbuddet til specielle efterspørgselsgrupper, d.v.s. der bl.a. må tages hensyn til social turisme.

Finland

Turistarbejdet i Finland er organiseret under Centralen för Turistfrämjande, som er underlagt handels- og industridepartementet.

Denne organisation blev dannet for ca. 2 år siden efter en revidering af det tidligere mål for turistarbejdet i Finland, der primært bestod i markedsføringen af Finland på de udenlandske markeder.

Den ny organisation har primært til formål at udbygge og forbedre ferie- og fritidstilbuddene til landets egne borgere med henblik på at udnytte ferie og fritid på en meningsfyldt måde.

Foruden denne social-politiske målsætning arbejder Centralen för Turistfrämjande også for øgede rejsevalutaindtægter, især fra de øvrige nordiske lande. Disse to mål skal gennemføres under hensyntagen til egnsudvikling og miljøbeskyttelse.

Som det fremgår af målet for turistarbejdet i de nordiske lande, er Finland det nordiske land, der kommer det danske mål nærmest, idet man også i Finland lægger vægt på rejsevalutaindtægterne af hensyn til betalingsbalancen.

KAPITEL XII.

Mulighederne for at føre en dansk turistpolitik, herunder Danmarks Turistråds politik

a) Danmarks Turistråds mål

Med udgangspunkt i formuleringen af kommissoriet for udvalgets undersøgelser har udvalget overvejet formuleringen af indholdet i en fremtidig dansk turistpolitik.

Formuleringen bygger på kommissoriets tilkendegivelse af ønskeligheden af en fortsat øget turisme til Danmark og nødvendiggør ikke en ændring af formålsparagraffen i Danmarks Turistråds vedtægter, der er sålydende:

»Danmarks Turistråd har til formål at; fremme turismen i og til det danske rige gennem et samvirke mellem de danske turistorganisationer, erhvervslivet, kulturinstitutionerne og de offentlige myndigheder.

Turistrådets virksomhed tilrettelægges således, at den bedst muligt støtter og supplerer de bestræbelser, der af danske myndigheder, erhverv, institutioner m.v. udøves for at udbrede kendskabet til Danmark og fremme almindelige danske erhvervsinteresser.

Hvor danske interesser taler derfor, tilrettelægges arbejdet i samråd med fremmede organisationer, herunder især nordiske organisationer.«

På denne baggrund er det udvalgets opfattelse, at det er Danmarks Turistråds mål at fremme den udenlandske turisme til Danmark for herigennem på langt sigt at øge landets valutaindtægter på et sundt økonomisk grundlag. Dette mål skal søges realiseret med selvfølgelig hensyntagen til danske miljø- og kulturværdier.

Danmarks Turistråd skal være imageskabende og informationsgivende dels ved opsøgende virksomhed dels som serviceorgan samt foretage en målrettet markedsføringsindsats for bestemte produkter.

Rådet skal søge at koordinere turisterhvervenes aktiviteter og bidrage til, at tilbudet til udenlandske turister i Danmark tilpasses ændringer i efterspørgselsstrukturen. Rådet skal endvidere aktivt bidrage til produktudviklingen.

Der skal arbejdes for, at der i den danske befolkning er forståelse for værdien af den udenlandske turisme.

Rådet skal henlede myndighedernes opmærksomhed på problemer af betydning for udlandsturismens udvikling.

Endelig skal rådet virke for en forbedring af uddannelsen i alle led af turisterhvervet og gennem Danmarks Turistråds klagecentral bidrage til forbrugerbeskyttelse.

b) Danmarks Turistråds virksomhed

Udvalget har fra Danmarks Turistråd modtaget en redegørelse for rådets turistpolitik. Redegørelsen omhandler rådets virksomhed fra den organisatoriske strukturændring i 1967, der var en følge af de forslag, der fremsattes i »Redegørelse fra Turistforeningen for Danmarks Strukturudvalg« (Den grønne betænkning). Strukturudvalget peger på *modning, propaganda* og *service* som de centrale opgaver for Danmarks Turistråd (se den grønne betænkning pag. 23-29). Opgaverne er nedfældet i formålsparagraffen i Danmarks Turistråds vedtægter.

Turistrådet erindrer om, at baggrunden for ønsket om en omorganisation af turismen var, *at* adskille de rent lokale foreningsmæssige anliggender på den ene side og den udadvendte propaganda og turismens repræsentation i internationale organsationer på den anden side, *at* skabe et stærkere af foreningspolitik uafhængigt centralorgan, der skulle kunne lede en turistpolitik i hovedlinjerne på landsplan og *at* søge udformet en generel arbejdsplan med en definition og opdeling af arbejdsopgaverne samt en fordeling af disse mellem det centrale og det lokale plan.

Turistrådet har i den forløbne tid opbygget et organisatorisk samarbejde med de lokale tu-

ristorganisationer gennem de af turistorganisationerne oprettede regioner (kredse), der — bortset fra Fyn og Københavns-egnen — dækker mindre områder end landsdelsforeningerne, således 7 i Jylland og 4 i området øst for Storebælt. Samarbejdet mellem Danmarks Turistråd og kredsene finder sted ved møder mellem rådet og de for hver enkelt kreds udvalgte kredssekretærer, som er professionelle lokale turistchefer.

Formålet med oprettelsen af kredsene var, at disse kunne medvirke til udarbejdelsen og udførelsen af en centraliseret og koordineret turistpolitik med Danmarks Turistråd som koordinerende centralorgan. Dette koordinerende arbejde forudsætter imidlertid, at der delegeres en udstrakt kompetence til en professionel ledelse af de pågældende turistkredse, især for så vidt angår modning og service landet over.

En koordination imellem Danmarks Turistråds arbejde og de forskellige kredse er blevet endnu mere betydningsfuld, efter at amterne har vist interesse for at stille midler til rådighed for amtssammenslutninger af turistforeninger og i Jylland til dels turistkredsene. Da disse amtsmidler må påregnes fremtidig at blive af voksende betydning for det regionale turistarbejde, må der efter Turistrådets opfattelse skabes en koordinering af anvendelsen af amternes tilskud og de øvrige midler, der stilles til rådighed for det regionale arbejde, herunder også Danmarks Turistråds eventuelle tilskud.

Dette anser rådet for nødvendigt for at skabe tillid til midlernes rette anvendelse og til forhindring af spild af kræfter og penge.

Danmarks Turistråd lægger megen vægt på at have afgørende indflydelse på det mod udlandet vendte arbejde på regionalplan, da dette ikke bør udføres uden Danmarks Turistråds udlandskontorers medvirken. Disse må på den anden side styres alene fra Danmarks Turistråd.

Det er rådets opfattelse, at der bør stiles mod et landsdækkende professionelt samarbejde. De økonomisk afgørende instanser i et sådant koordineringsarbejde er kommuner og amtskommuner, og Turistrådet peger på, at det fra disse kommuners side bør gøres til en betingelse for økonomisk medvirken til turistarbejdet, at den del af midlerne, der bruges til propaganda i udlandet, anvendes i samråd med den centrale koordinerende instans, Danmarks Turistråd.

Hvad udlandskontorerne angår, har disse til stadighed været ikke alene »propagandisterne« og lytteposterne i deres respektive områder, men også initiativgivende og retningsvisende over for Danmarks Turistråds centraladministration og dermed de lokale og regionale organisationer.

Udlandskontorernes hovedopgaver kan opdeles således:

1. Public Relation virksomhed
2. Salgsfremmende arbejde
3. Service og information
4. Bistand til produktudvikling

ad. 1: Udlandskontorernes fornemste opgave inden for public relation virksomheden er *at* skabe og vedligeholde forbindelse med den stedlige presse, rejsebogsforfattere, radio og TV, *at* pleje kontakten til de professionelle organer såsom rejsearrangører, rejsebureauer, transportselskaber m.v., og *at* samarbejde med den stedlige danske udenrigsrepræsentation og danske eksportvirksomheders stedlige repræsentanter eller agenter.

ad 2: Produkter og ideer viderebringes til rejselivets arrangører eller direkte til forbrugeren. Produkter kan i denne forbindelse være tilbud omfattende transport, overnatning, spisning, attraktioner og aktiviteter enten som et hele, som en kombination af to eller flere af de nævnte produkter eller enkeltvis. Promotionarbejdet udføres enten personligt eller via diverse medier som f.eks. annoncekampagner etc.

ad 3: I det omfang, service og information ikke gives af rejsebureauer, automobilklubber, transportselskaber etc., varetages disse funktioner af udlandskontorerne ved besvarelse af personlige og skriftlige forespørgsler. Rejsebureauer henviser i stigende grad publikum til at søge oplysning i de nationale turistkontorer især på nærmarkederne.

ad 4: Inden for produktudviklingen er det udlandskontorernes opgave at fremkomme med ideer og forslag til nye produkter.

Om udlandskontorerne anfører turistrådet i øvrigt, at et væsentligt forhold i forbindelse med udlandskontorernes drift er at sikre dem den størst mulige neutralitet og uafhængighed af kommercielle interesser. Erfaringerne har vist, at en nærmere tilknytning til f.eks. transportselskaber ikke har givet de pågældende kontorer den neutralitet og uafhængighed, som har været nødvendig for udførelsen af de opgaver, der har været pålagt dem.

Gennem den nuværende placering af udlandskontorerne er Danmark repræsenteret i næsten alle lande, hvis indrejsetal giver grundlag herfor. Det er imidlertid ikke på forhånd givet, at et stort besøgstal eller en stigning i besøgstallet fra et bestemt land isoleret betragtet kan motivere tilstedeværelsen af et mindre eller større udlandskontor. Dels må indrejsetallene sammenholdes med andre foreliggende statistiske oplysninger (overnatnings- og rejsevalutastatistikken), dels må arten af besøget analyseres (transit- eller endagsturister). Endelig må man overveje, om besøgstallet i det hele må formodes at blive påvirket af tilstedeværelsen af et udlandskontor, eller om det ville have samme størrelse uden et sådant, idet f.eks. et nabolands borgere muligt er så kendte med ferieforholdene her, at midlerne til driften af et udlandskontor i dette naboland med fordel kunne anvendes til styrkelse af indsatsen i et andet land. Det har i overvejelserne om dette sidstnævnte spørgsmål hidtil været turistrådets politik at tage hensyn til det behov, der har vist sig for en øget individuel service på nærmarkederne (Sverige, Norge og Nordtyskland), idet turistrådet finder det nødvendigt at opretholde en god betjening af sådanne potentielle turister, som forventer at kunne få fyldestgøgende oplysninger på stedet og på deres eget sprog. Turistrådet finder det i denne forbindelse væsentligt, at de fleste af de lande, Danmark naturligt kan sammenlignes med, lægger stadig større vægt på at kunne yde en sådan service og oplysning over for nærmarkederne.

Vedrørende ledelsen anføres det, at turistrådet (styrelsen) i de senere år i stigende grad har debatteret og givet retningslinier for markedsføringspolitikken og budgetternes anvendelse, idet man ud over beslutninger vedrørende de principielle retningslinier for Danmarks Turistråds (sekretariatets) arbejde, også har truffet beslutninger om f.eks. specielle markedsføringsaktiviteter. Foruden turistrådets øgede indflydelse på det daglige arbejde, er der i de senere år for forskellige aktiviteter etableret en række rådgivende grupper og styringsgrupper med repræsentanter fra turisterhvervet. Sådanne grupper er bl.a. etableret for efteruddannelse, kongresturisme og specielle off-season tilbud. Samtidig er der etableret kvartalsmøder med SAS, DSB og senest med DFDS.

Danmarks Turistråd koncentrerede tidligere sit virke om forsyning af materiale til og om driften af udlandskontorerne i form af service over for potentielle turister og generel information om Danmark, samt om påpegelse over for danske arrangører om behovet for visse tilbud til og aktiviteter for de udenlandske turister. Turistrådet satsede desuden i højere grad på generel information ved at invitere og give information til journalister, skribenter og rejselivsfolk end via annoncering. Imidlertid har man i de senere år i stigende omfang suppleret dette arbejde med aktiviteter mod bestemte målgrupper, der har et specielt potentiale for turisme til Danmark. Blandt disse målrettede aktiviteter nævnes de såkaldte workshops, hvor der formidles kontakt mellem sælgere og købere, ved at disse bringes sammen i 1–2 dage enten i Danmark eller i udlandet. Disse workshops har været afholdt på det svenske, norske, engelske, amerikanske og japanske marked. Desuden er der gennemført specielle kampagner for kongresturisme og incentive travel i USA. Mens service og generel information om Danmark i meget vid udstrækning styres af de enkelte udlandskontorer, har hovedkontoret i væsentligt omfang været styrende for de specielle aktiviteter bistået af udlandschefernes ekspertise vedrørende de enkelte markeder

Danmarks Turistråd er principielt af den opfattelse, at man i personalepolitikken bør tilstræbe størst mulig fleksibilitet inden for medarbejderstaben, således at egnede medarbejdere får mulighed for at arbejde såvel i udlandet som i Danmark. Herigennem vil rådet efterhånden få en stab af medarbejdere, der kan udnyttes inden for flere områder såvel ved besættelse af stillinger i udlandet og på hovedkontoret, som ved løsning af specialopgaver, hvortil kommer, at en sådan fleksibilitet giver de største muligheder for fornyelse og inspiration såvel for den enkelte som for arbejdet i det hele.

c) Udvalgets overvejelser vedrørende Danmarks Turistråds organisation og virksomhed

Udvalget kan i alt væsentligt tiltræde de betragtninger om den ønskelige struktur i dansk turisme, som har fundet udtryk i den foran omtalte af Turistforeningen for Danmarks Strukturudvalg afgivne redegørelse, som dannede grundlaget for oprettelsen af Danmarks Turistråd.

Det er udvalgets opfattelse, at dansk turisme fortsat bør ledes af en institution, der som det

nuværende Danmarks Turistråd selvstændigt kan træffe afgørelser af betydning for udviklingen i turismen. Forslag fra forskellig side om oprettelse af et turistministerium eller omdannelse af Danmarks Turistråd til et direktorat under handelsministeriet har ikke vundet tilslutning i udvalget. Der er enighed om, at et organ i form af en selvstændig institution, der støtter sig til en styrelse, er mere velegnet til formålet.

Udvalget finder derfor, at den nuværende organisationsform bør bevares under navnet Danmarks Turistråd.

Efter Danmarks Turistråds vedtægter er omkring 50 organisationer m.v. repræsenteret i repræsentantskabet og Turistrådet, og kun for en mindre del af disse er turistudviklingen i Danmark af direkte interesse. Det vil formentlig derfor smidiggøre administrationen og styrke effektiviteten, såfremt medlemskredsen i repræsentantskabet begrænses til de i turismen centralt placerede organisationer m.v., og såfremt Turistrådet erstattes af et organ med ganske få medlemmer, som gennem hyppige møder med direktionen og i snævert samarbejde med repræsentanter for erhvervene kan formulere og løbende ajourføre turistpolitikken.

Ud fra det grundsynspunkt, at de *opgaver, Danmarks Turistråd* også i fremtiden skal beskæftige sig med, i hovedtrækkene kan karakteriseres som *den udenlandske propaganda, den indenlandske modning og ydelse af service*[1]), henstiller udvalget til overvejelse, at institutionen fremtidig består af

1) Repræsentantskabet
2) Turiststyrelsen
3) Direktionen

ad 1) *Repræsentantskabets* formand udpeges af handelsministeren. Repræsentantskabets øvrige medlemmer vælges for en periode af 3 år af de organisationer m.v., handelsministeren udpeger dertil. Hver organisation m.v. vælger 1 medlem og 1 suppleant.

De 2 medlemmer af Turiststyrelsen, der udpeges af handelsministeren, er tillige medlemmer af repræsentantskabet.

Det er repræsentantskabets *opgave* på baggrund af de af turiststyrelsen afgivne redegørelser at drøfte de retningslinjer, hvorefter Danmarks Turistråds hovedopgaver (propaganda, modning og service) skal løses. Repræsentantskabet bliver herigennem det forum, hvor turiststyrelsen kan få afprøvet de synspunkter, hvorefter styrelsen tilrettelægger Danmarks turistpolitik.

Repræsentantskabets forretningsorden fastsættes af handelsministeren.

ad 2) *Turiststyrelsen* har 6 medlemmer og sammensættes således:

Formanden for repræsentantskabet er født formand for styrelsen.

1 medlem udpeges af amtsrådsforeningen.

1 medlem udpeges af Kommunernes Landsforening, København og Frederiksberg kommuner.

1 medlem udpeges af De samvirkende danske Turistforeninger.

2 medlemmer udpeges af handelsministeren, der bør lægge vægt på at udpege personer inden for erhvervslivet med indsigt i virksomhedsledelse og internationale markedsforhold.

Turiststyrelsens forretningsorden fastsættes af handelsministeren.

Der tillægges hvert medlem et årligt honorar.

Det er turiststyrelsens *opgave* på baggrund af de i repræsentantskabet førte drøftelser at formulere turistpolitikken, der efter sagens natur vil være under stadig forandring.

Målet med denne politik må - som anført pag. 79 - være fremtidig mest muligt at øge Danmarks rejsevalutaindkomster på et rentabilitetsbetinget grundlag.

Såfremt lovgivning eller administrative bestemmelser og afgørelser hindrer, at den lagte turistpolitik føres ud i livet, skal turiststyrelsen gøre myndighederne opmærksomme herpå.

Ved udarbejdelsen af års- og langtidsbudgetter, der danner grundlaget for løsningen af denne opgave, skal turiststyrelsen rådføre sig med særligt nedsatte, stående udvalg repræsenterende de brancher, der især har interesse i udenlandske turisters besøg i Danmark.

Når budgetterne er godkendt af handelsministeriet, skal turiststyrelsen orientere de fornævnte udvalg om den i budgetterne lagte strategi i turistpolitikken, således at de interesserede erhverv herigennem får mulighed for at koordinere deres markedsføring med Danmarks Turistråds.

Det påhviler turiststyrelsen at følge budgettets afvikling og kritisk vurdere effektiviteten og værdien af de af Danmarks Turistråd iværksatte foranstaltninger, herunder udlandskontorerne.

•) Se redegørelse fra Turistforeningen for Danmarks Strukturudvalg 1967 pag. 23 ff.

Igennem en sådan fortløbende dialog imellem det organ, som formulerer og tilrettelægger turistpolitikken, og udvalg repræsenterende de erhverv, hvis interesser herigennem skal varetages, skønnes der at være mulighed for dels at effektivisere kontrollen med midlernes anvendelse dels løbende at supplere oplysningerne om resultaterne af propagandaarbejdet med henblik på formuleringen af den fremtidige turistpolitik.

Udvalget lægger derfor vægt på, at handelsministeriet indrømmer Danmarks Turistråd den videst mulige fleksibilitet i anvendelsen af det beløb, der årligt stilles til rådighed for rådets virke, således at midlerne til enhver tid anvendes med det formål bedst muligt at fremme den aktuelle turistpolitik.

ad 3) *Direktionen* varetager den daglige ledelse af Danmarks Turistråds sekretariat i overensstemmelse med de af turiststyrelsen i den lagte turistpolitik indeholdte anvisninger og retningslinier.

Den administrerende direktør og vicedirektør ansættes af turiststyrelsen efter godkendelse af handelsministeriet.

Indtil en eventuel ændring af Danmarks Turistråds organisation som foran anført gennemføres, henstiller turistudvalget, at rådet i stigende omfang får indflydelse på markedsføringspolitikken og budgetternes anvendelse, en linie, der som nævnt på side 81 allerede er begyndt. Ligeledes henstiller turistudvalget, at de eksisterende rådgivende grupper, styringsgrupper og kvartalsmøder med repræsentanter fra turisterhvervet vil blive fortsat og eventuel udbygget.

Turistudvalget er enig i den ændring, der er sket i Danmarks Turistråds markedsføringspolitik i de senere år, således at der ikke blot gives information og service, men at der også fra hovedkontoret rettes aktiviteter mod bestemte målgrupper, der er potentielle turister på det danske marked.

Det er således udvalgets opfattelse, at Danmarks Turistråd udover at drive virksomhed gennem propaganda for Danmark som turistland, også på mere direkte måde kan. deltage i markedsføringen af rejse- og opholdsarrangementer, turistaktiviteter og produkter, hvis afsætning helt eller delvis er afhængig af udenlandske turisters besøg i Danmark. Ligeledes bør Danmarks Turistråd som led i produktudvikling være ideskabende, d.v.s. via det etablerede samarbejde med turistkredsene og det øvrige turisterhverv, forsøge at udvikle nye former for rejsearrangementer og gennem udlandskontorerne tage initiativ til, at disse optages på de udenlandske bureauers programmer.

Udvalget anser det desuden for en naturlig opgave for Danmarks Turistråd at virke som rådgiver for potentielle investorer inden for turistsektoren.

Turistudvalget er enig med Danmarks Turistråd i, at udlandskontorerne ikke bør tilknyttes kommercielle interesser, ligesom en tilknytning til ambassader ikke er fundet hensigtsmæssig. Ligeledes kan man tiltræde, at Danmarks Turistråd i personalepolitikken stræber imod størst mulig fleksibilitet inden for medarbejderstaben, d.v.s. at ledende medarbejdere får mulighed for at arbejde både på forskellige poster i udlandet og på hovedkontoret i København. Samtidig henstiller udvalget til overvejelse, at medarbejdere i Danmarks Turistråd får mulighed for i perioder at deltage i arbejdet i turistforningernes sekretariater, mens til gengæld de lokalt ansatte turistfolk samtidig placeres i Danmarks Turistråd.

d) Turistforeningerne

Turistforeningen for Danmarks Strukturudvalg pegede i sin redegørelse (Den grønne betænkning) på, at der er for mange lokalforeninger og anbefalede, at man ved praktisk forhandling virkede for sammensmeltning til større enheder.

Antallet af lokalforeninger er imidlertid ikke reduceret, idet det også i dag andrager over 150 (ca. 160).

Udvalget er enig med det daværende strukturudvalg i, at det store antal lokalforeninger næppe er en fordel i turistarbejdet, blandt andet fordi samling om centrale opgaver er vanskelig og den enkelte forenings finansielle muligheder ringe. Dertil kommer, at midlerne ofte anvendes fortrinsvis til fremme af rent lokalbetonede opgaver, og at kommunikationen med Danmarks Turistråd vanskeliggøres.

Såfremt turistforeningerne på tilfredsstillende måde også i fremtiden skal løse de stadig større opgaver, der følger af den forventede stigning i turistbesøget, må bestræbelserne for sammenlægning af bestående foreninger derfor styrkes.

Det er efter udvalgets opfattelse ikke tidssvarende, at driften af turistkontorerne - med få undtagelser – delvis er afhængig af størrel-

sen af private bidrag. Turismen er både i København og store dele af provinsen efter udvalgets vurdering en så betydelig erhvervsøkonomisk faktor, at det som alt overvejende hovedregel vil være rimeligt, at udgiften til driften af turistkontorerne i lighed med det erhvervspolitiske arbejde på andre felter fuldt ud dækkes af amter og/eller kommuner, således som det allerede er tilfældet med enkelte bureauer. Det er herom udvalgets opfattelse, at alle udgifter ved driften af et lokalt kontor og lokale propagandaudgifter bør betales af de enkelte primærkommuner, medens alle udgifter ved regional promotion, brochurer, plakater, propagandarejser o.s.v. bør betales af amtskommunerne.

Den lokale og regionale virksomhed skal supplere Danmarks Turistråds bestræbelser for at fremme turismen gennem propaganda, produktudvikling og service. Det vil derfor være nødvendigt, at de på lokalkontorerne ansatte i et vist omfang videreuddannes, ligesom antallet af medarbejdere muligt må øges, således at personalet i Danmarks Turistråd og i lokalkontorerne landet over tilsammen danner en medarbejderstab, som professionelt kan administrere kommende års turistpolitik.

De regionale turistsammenslutninger bør hos Danmarks Turistråd kunne opnå sagkyndig bistand til produktion og distribution af brochurer, der affattes på fremmede sprog. Det gælder om både de regionale turistsammenslutningers og Danmarks Turistråds bidrag til fremme af turismen, at disse i videst muligt omfang bør ydes som led i en koordineret indsats.

Danmarks Turistråd har til opgave at formulere en turistpolitik, og det er en væsentlig forudsætning for at kunne realisere denne politik, at de midler, der af stat, amter, kommuner og private ydes til turismen, samordnes.

Det er en gennemgående linie i foranstående betragtninger og forslag, at trådene i en sådan koordination naturligt samles i Danmarks Turistråd.

Strukturen i opbygningen af de lokale turistforeninger i Danmark danner næppe det ideelle grundlag for samarbejde mellem Danmarks Turistråd og foreningerne.

Dels kan koordinationen både i den daglige informationsvirksomhed og ved løsning af konkret foreliggende opgaver forbedres, dels har manglen på en klart formuleret arbejdsdeling inden for foreningerne virket hæmmende på effektiviteten i arbejdet.

Udvalget henstiller i erkendelse heraf til overvejelse i foreningerne at søge gennemført en ny struktur (d.v.s. ændrede kommunikationsveje) i foreningsarbejdet efter de nedenfor skitserede retningslinier:

De lokale turistforeninger (1) bibeholdes som hidtil, idet deres antal dog, som tidligere nævnt, anbefales begrænset.

I det omfang, der er tale om især markedsføringsmæssige opgaver, bør turistforeningerne samarbejde i turistkredse (2). Disse kredse er i dag det fungerende led mellem turistforeningerne og Danmarks Turistråd.

Kredsene bør imidlertid udbygges, således at kredssekretærerne er heltidsansatte som kredssekretærer. Endvidere bør kredsene på længere sigt geografisk falde sammen med amterne, hvilket kan forbedre finansieringsmulighederne og mulighederne for samarbejde med landets administrative enheder.

Danmarks Turistråd (3) samarbejder med kredsene om markedsføringsmæssige opgaver, men kun i begrænset omfang med de enkelte turistforeninger. På længere sigt bør Danmarks Turistråd udbygge dette samarbejde med turistkredsene.

Til varetagelse af foreningsmæssige opgaver anser udvalget det for hensigtsmæssigt, at de nuværende sekretariater for landsdelsforeningerne erstattes af et landsdækkende sekretariat under Samvirkende danske Turistforeninger.

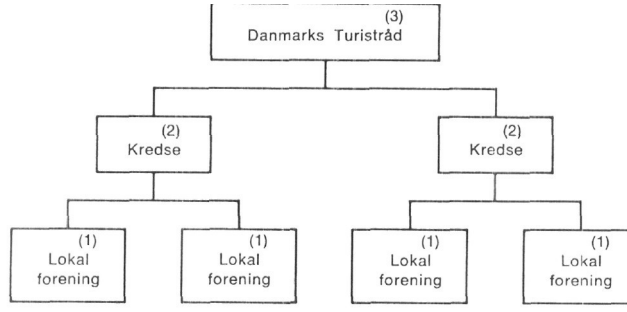

Sammenfatning

Resultaterne af udvalgets arbejde falder i tre afsnit:

I. Henstillinger på baggrund af afgivne redegørelser samt emner i naturlig forbindelse hermed.
II. Andre henstillinger om ændringer på områder af betydning for turismen i Danmark.
III. Forslag til formulering af Danmarks Turistråds fremtidige politik.

I. Afgivne redegørelser

Kongrespromotion

Fra et særligt nedsat underudvalg modtog udvalget i forsommeren 1969 betænkning indeholdende forslag om, at Danmarks Turistråd årligt fik stillet 300.000 kr. til rådighed til gennemførelse af en centraliseret reklameindsats for Danmark som kongresland. Udvalget tiltrådte underudvalgets forslag og henstillede til handelsministeriet, at forslaget blev fremmet, således at der allerede i finansåret 1970/71 kunne anvendes 300.000 kr. til opgaven.

Fra handelsministeriet modtog udvalget meddelelse om, at beløbet ikke kunne stilles til rådighed. Det lykkedes herefter rådet inden for de allerede bevilgede midler at afse 150.000 kr. til gennemførelse af en kampagne.

I kontinuitet af foranstående hændelsesforløb har Danmarks Turistråd, SAS og DIS Congress Service i samarbejde med Hotelværtforeningen for Danmark i 1972 oprettet et propagandakontor under navnet »Danish Convention Bureau« (DCB). Kontorets opgave er at medvirke til at tilføre Danmark flere kongresser, seminarer, symposier og andre møder og i øvrigt på enhver måde bistå potentielle mødearrangører.

Det er Danmarks Turistråds vurdering, at kontorets oprettelse har haft positiv betydning for Danmark som kongresland. Udvalget tillægger propagandavirksomheden inden for dette område betydelig vægt og har henstillet til Turistrådet fortsat nøje at følge udviklingen på dette område med særligt henblik på en løbende vurdering af, om kontoret også fremtidig på tilfredsstillende måde vil kunne løse opgaven. Kontoret har nu til huse i Danmarks Turistråd.

Kongresfaciliteter i Danmark

Efter udvalgets anmodning har professor Ejler Alkjær udarbejdet en rapport om Danmark som kongresland.

Rapporten konkluderer i, at Danmark med sine nuværende kongresfaciliteter - og når Bella-Centret transformeres til »Scandinavian Trade Center« - kan modtage kongresser med op til 3500 deltagere.

Såfremt Danmark skal kunne være vært foi kongresser med op til 5000 deltagere (jumbo-kongresser), vil det være nødvendigt at bygge et »Jumbo-Kongreshus«.

Omkostningerne og de årlige driftsunderskud vil imidlertid være så betydelige, at rapporten fraråder investeringen.

Udvalget er enig i denne vurdering.

Klassifikation af hoteller m.v.

Spørgsmålet om at indføre klassifikation af danske hoteller m.v. har været behandlet i et særligt nedsat underudvalg, der har afgivet betænkning.

I overensstemmelse med betænkningens forslag har udvalget henstillet til handelsministeriet, at der søges tilvejebragt den fornødne lovhjemmel og fornødne midler med henblik på at indføre en klassifikationsordning.

EDB-bestilling af hotelrum

Efter at et særligt nedsat underudvalg havde undersøgt muligheden for etablering af EDB eller anden form for centraliseret, automatiseret reservation af hotelværelser, modtog udvalget fra den danske hotelværtforening med-

delelse om, at der på privat basis i København var etableret en terminal, og at et antal hoteller allerede var tilsluttet denne. Efter foreningens vurdering var der hermed skabt en indtil videre rimelig og tilstrækkelig løsning af problemet.

Udvalget tog hotelværtforeningens meddelelse og vurdering til efterretning og fandt det herefter ikke nødvendigt at iværksætte udgiftskrævende undersøgelser af omkostningerne ved etablering af de (andre) systemer, der omtaltes i underudvalgets betænkning.

Udvalget har senere erfaret, at det på privat basis etablerede system af økonomiske grunde er ophørt.

Udvalget må fortsat anse det for væsentligt, at hotelreservation kan foregå via EDB og henstiller til Danmarks Turistråd nøje at følge udviklingen på dette område og tage initiativet til på ny at søge et system realiseret, når muligheden for at gøre dette på et rentabelt grundlag skønnes at være til stede.

Finansiering af hotelbyggeri

Udvalget har nedsat et underudvalg med den opgave at undersøge og eventuelt fremkomme med forslag til ændringer i de nuværende finansielle vilkår for opførelse af hoteller i Danmark.

Underudvalget har afgivet betænkning indeholdende forslag om, at der etableres et institut med en garantikapital på 100 mill. kr. til finansiering af hotelbyggeri. Staten skal efter forslaget garantere 80 %, og en række private garanter 20 % af instituttets forpligtelser.

Udvalget har tiltrådt underudvalgets forslag og har henstillet til handelsministeriet at søge den for instituttets etablering nødvendige lovhjemmel gennemført således, at finansieringsinstituttets virksomhedsområde udvides til også at omfatte etablering og modernisering af campingpladser.

Sommerhusudlejning

Udvalget har tiltrådt, at et særligt nedsat underudvalg direkte har anmodet boligministeriet om i forbindelse med den kommende revision af lejelovgivningen at søge lovfæstet et for hele landet gældende »regulativ for erhvervsmæssig virksomhed som mellemmand ved udlejning af hus eller husrum til feriebeboelse af en varighed på ikke over 3 måneder«. Nyordningen vil medføre øget kontrol med udlejningen af sommerhuse bl.a. med krav om sikkerhedsstillelse som forudsætning for at opnå autorisation.

Inden for de eksisterende rammer er det ikke lovteknisk muligt at udstrække kontrollen med udlejning af danske sommerhuse også til den udlejning, der foregår i udlandet gennem derværende bureauer. Udvalget beklager, at den foreslåede kontrolordning på denne baggrund kommer til at virke som en diskrimination mod bureauer i Danmark og ikke muliggør tilvejebringelse af dækkende oplysninger om sommerhusudlejningens omfang.

Uddannelse af turistførere

Udvalget har i overensstemmelse med en af et underudvalg afgivet betænkning henstillet til Danmarks Turistråd at nedsætte en turistførerkommission til at administrere en for hele landet gældende eksamensordning for turistførere. Kommissionen er nedsat.

Videreuddannelse af de i turismen beskæftigede

Undervisningsministeriet har efter udvalgets henstilling i oktober 1970 nedsat et udvalg med nedenstående kommissorium: »*at* søge tilrettelagt en videregående teoretisk uddannelse som overbygning på den grundlæggende uddannelse for personale, der efter endt læretid ønsker fortsat beskæftigelse i turisterhvervet, *at* fremkomme med planer for en efteruddannelse for turistchefer og ledende medarbejdere i turisterhvervet og *at* fremsætte forslag til integrering af undervisningen i turistmæssige fagområder inden for de bestående erhvervsuddannelser«.

Udvalget har afgivet tre delbetænkninger til undervisningsministeriet.

Men henblik på den praktiske gennemførelse har undervisningsministeriet foranlediget nedsat en styringsgruppe omfattende repræsentanter for arbejdsgivere og arbejdstagere inden for turisterhvervene. Styringsgruppen, hvis sekretariatsfunktioner varetages af Danmarks Turistråd, skal koordinere og foreslå kursusvirksomheden udbygget.

I kontinuitet af foranstående tillægger udvalget det vægt, at uddannelsen af ledere m.v. inden for hotel- og restaurationsbranchen udbygges og forbedres i lighed med de uddannelsesformer, man kender i visse andre lande (hotelskolerne i Schweiz m.v.).

Ungdomsturisme

Ungdomsturismens problemer har været behandlet i et særligt nedsat underudvalg. Udvalget har i en betænkning gennemgået de mange problemer, der knytter sig til dette lidt atypiske afsnit af turismen, og fremsat en række forslag til forbedringer. Disse forslag er dels ikke- udgiftskrævende (liberalisering af vandrerhjemmenes åbningstider, udbygning af rabatordninger for togrejser og ændring af reglerne for deltagelse i studenterflyvninger) dels udgiftskrævende (gennemførelse af statistiske undersøgelser, etablering af samlingssteder for unge., produktion af særligt brochurematerialе m. v.).

Turistudvalget har i alt væsentligt tiltrådt underudvalgets vurdering af ungdomsturismens betydning og har derfor distribueret betænkningen til interesserede myndigheder m.v.

Turistudvalget har endvidere tiltrådt gennemførelsen af de ikke-udgiftskrævende forslag, hvorimod Turistudvalget af principielle grunde ikke kan tiltræde betænkningens forslag om særbevillinger til ungdomsturismen.

Attraktioner

Spørgsmålet om udbygning af danske attraktioner har været behandlet i et underudvalg, der har afgivet betænkning. På baggrund af oplysninger indhentet fra Danmarks Turistråds udlandschefer og fra de mere betydende danske turistforeninger har udvalget vurderet Danmarks tilbud i den udadrettede propaganda og har udtalt sig om indholdet i attraktionsplejen. Udvalget har endvidere anbefalet oprettelse af en museumsfond og gennemførelse af Nationalmuseets planer i Brede-området (den såkaldte »Mølleå-plan«).

Handelsministeriet har over for ministeriet for kulturelle anliggender anbefalet gennemførelsen af disse projekter.

II. Andre henstillinger

Vedrørende indgående charterflyvning

Udvalget har med tilfredshed konstateret en liberalisering af charterreglerne inden for de seneste år. Man henstiller, at disse regler liberaliseres mest muligt, bl.a. således at studenterflyvninger kommer til at omfatte skoleelever over 16 år.

Turiststatistik

Det vil være ønskeligt at udbygge den foreliggende turiststatistik på en række områder (ferie- og turistundersøgelser, sommerhusudlejninger, flytrafikstatistik efter udgangs- og bestemmelsessted og en turistmæssig mere relevant afgrænsning af rejsevalutaafregninger).

Service ved indfaldsvejene

Udvalget betragter Danmarks Turistråds tilskud til etablering og drift af turistinformationskontoret ved Kruså som en undtagelse fra det princip, at udgifter til denne form for service bør afholdes lokalt. Udvalget henstiller i øvrigt til Danmarks Turistråd at tage spørgsmålet om ydelse af service fra benzinstationer op til overvejelse.

Lukkeloven

Udvalget anser det for ønskeligt, at lukkeloven liberaliseres mest muligt.

Moms

Udvalget har fra finansministeriet modtaget et notat, hvoraf udvalget udleder, at en ophævelse eller lempelse af momsen på hotelværelser ikke er forbundet med alvorlige tekniske vanskeligheder.

På denne baggrund henstiller udvalget, at hotelmomsen lempes således, at danske hoteller ikke stilles ringere i konkurrencen på turistmarkedet end hoteller i de lande, hvormed Danmark især konkurrerer.

Organisation af turistarbejdet

Det henstilles, at strukturen for samarbejdet mellem rådet og turistorganisationerne tages op til overvejelse.

Spillekasinoer

Udvalget henstiller, at der skabes lovhjemmel for oprettelse af et begrænset antal spillekasinoer.

III. Forslag til formulering af Danmarks Turistråds fremtidige politik

Det er Danmarks Turistråds mål at fremme den udenlandske turisme til Danmark for herigennem på langt sigt at øge landets valutaindtægter på et sundt økonomisk grundlag. Dette mål skal søges realiseret med selvfølgelig hensyntagen til danske miljø- og kulturværdier.

Underudvalg og særlige undersøgelser

Kongrespromotion

Kommissorium: »at undersøge forudsætningerne og mulighederne for at foretage en centraliseret reklameindsats i udlandet for Danmark som kongresland, herunder spørgsmålet om finansieringen heraf og under hvilken form en sådan kongrespropaganda effektivt og hensigtsmæssigt kan organiseres«.

Formand: Direktør Ole Scherfig, Danmarks internationale Studenterkomité.

Medlemmer: Civiløkonom Jørn L. Eriksen (SAS).
Turistchef Poul Erik Jensen (Foreningen af danske Turistchefer).
Vicedirektør Jørgen Helweg (Danmarks Turistråd).

Sekretær: Ekspeditionssekretær i Handelsministeriet M. Bjerregård Jensen.

Betænkning: Afgivet i sommeren 1969.

Automatiseret hotelreservation

Kommissorium: »at undersøge efter hvilke principper, det vil være teknisk og økonomisk muligt at etablere EDB eller anden form for centraliseret, automatiseret reservation af hotelværelser«.

Formand: Afdelingschef Aage la Cour, Danmarks Statistik.

Medlemmer: Kontorchef Karen Hollesen, Handelsministeriet.
Civilingeniør Henning Isaksson, Akademiet for de tekniske Videnskaber.
Afdelingschef J. Nybroe, SAS.
Direktør Ingemann-Pedersen, Centralforeningen af Hotelværter og Restauratører i Danmark.
Direktør Mogens Lichtenberg, Danmarks Rejsebureauforening.

Sekretær: Fuldmægtig Finn Abrahamsen, Handelsministeriet.

Betænkning: Afgivet i efteråret 1970.

Evt. bemærkninger: I foråret 1970 af gik kontorchef Karen Hollesen ved døden.

Autorisation og uddannelse af turistførere

Kommissorium: »at undersøge behovet for etablering af en for hele landet gældende uddannelses- og autorisationsordning for turistførere og i givet fald at udarbejde udkast til en sådan ordning«.

Formand: Ekspeditionssekretær H. Duborg, Handelsministeriet.

Medlemmer: Direktør Sven Acker, Danmarks Turistråd.
Sekretariatschef Knud Ellesøe, Samvirkende danske Turistforeninger.
Turistfører, fru Anette Hauch, Turistførerforeningen.
Turistchef Søren Hempel-Jørgensen, Foreningen af danske Turistchefer.
Museumsinspektør Erik Kjærsgaard, Nationalmuseet.
Direktør F. Nilsson, Turistvognmændenes Landsorganisation.
Direktør G. Thorbjørnsson, Danmarks Rejsebureauforening.
Politiinspektør Mogens Wolf.

Sekretær: Sekretær Kurt Andersen, Handelsministeriet.

Betænkning: Afgivet i foråret 1971.

Hotelklassifikation

Kommissorium: »at foreslå udarbejdet et system, hvorefter der i videst muligt omfang kan gennemføres klassifikation af danske hotelrum med henblik på markedsføringen i udlandet«.

Formand: Ekspeditionssekretær P. Liickow, Monopoltilsynet.

Medlemmer: Direktør John Buntzen, Danmarks Rejsebureauforening.
Hotelejer Christian Basse, Centralforeningen af Hotelværter og Restauratører i Danmark.
Direktør Sven Acker, Danmarks Turistråd.

Sekretær: Niels Rytter, Monopoltilsynet.

Betænkning: Afgivet i slutningen af 1972.

Erhvervsmæssig udlejning af sommerhuse

Kommissorium: »at undersøge mulighederne for at udarbejde standardautorisationer og evt. standardkontrakter vedrørende erhvervsmæssig udlejning af sommerhuse i Danmark«.

Formand: Politimester E. Albjerg Nielsen. Horsens

Medlemmer: Direktør Sven Acker, Danmarks Turistråd.
Kontorchef J. Brigsted, Boligministeriet.
Direktør Egon Ebbe, Dansk Centralkontor for sommerhusudlejning A/S.
Stud. jur. Niels Gessier, Foreningen af autoriserede boliganvisningskontorer.
Statsaut. ejendomsmægler G. Jørgensen, Dansk Ejendomsmæglerforening.
Direktør Kaj Knudstrup, Københavns Magistrat.
Ekspeditionssekretær Preben Liickow, Monopoltilsynet.
Turistchef Jørgen Finn Nielsen, Foreningen af danske Turistchefer.
Turistchef Poul Skytte Olsen, Samvirkende danske Turistforeninger.

Sekretær: Sekretær Kurt Andersen, Handelsministeriet.

Betænkning: Afgivet i efteråret 1973.

Ungdomsturisme

Kommissorium: »at undersøge og eventuelt fremkomme med forslag til fremme af ungdomsturismen i Danmark«.

Formand: Turistchef Jørgen Erik Schreiner, Foreningen af danske Turistchefer.

Medlemmer: Afdelingschef Laurits Hvas. Danmarks Turistråd.
Typograf Bent Larsen, Landsforeningen Dansk Vandrerlaug.
Højskolelærer Lars Thorkild Bjørn, Foreningen af Folkehøjskoler i Danmark.
Sekretær, stud. polit. Lars Christensen, Dansk Ungdoms Fællesråd.
Generalsekretær Emmanuel Rose, Dansk Idrætsforbund.

Sekretær: Fuldmægtig, cand. polit. Palle Brix Knudsen, Handelsministeriet.

Betænkning: Afgivet i foråret 1974.

Finansiering af hotelbyggeri

Kommissorium: »at undersøge og eventuelt fremkomme med forslag til ændringer i nuværende finansielle vilkår for opførelse af hoteller i Danmark. Udvalget kunne i øvrigt fremkomme med sådanne forslag til ændringer i de nuværende vilkår for opførelse af hoteller i Danmark, som udvalget måtte tillægge særlig betydning for hotelbyggeriet«.

Formand: Direktør Ernst Klæbel.

Medlemmer: Hotelejer C. O. Steinmetz, Centralforeningen af Hotelværter og Restauratører i Danmark.
Direktør, statsaut. revisor Erik Mollerup, Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk A/S.
Bankdirektør Bendt Hansen, Danske Bankers Fællesrepræsentation.
Økonomidirektør K. Pindborg, Hovedstadskommunernes Samråd.
Direktør Sven Acker, Danmarks Turistråd.
Direktør Richard Larsen, Direktoratet for Egnsudvikling.

Sekretær: Ekspeditionssekretær Bjerregård Jensen, Handelsministeriet.

Betænkning: Afgivet ved udgangen af 1974.

Evt. bemærkninger: Ved skrivelse af 25. oktober 1971 udpegedes marketingschef Steen Løvschal, Danmarks Turistråd, til medlem i stedet for direktør Sven Acker, der havde ønsket at udtræde.
Udvalget fik desuden bistand af cand. mere. Erik Petersen og cand. jur. Robert Schumann.
Desuden havde udvalget samråd med afdelingsingeniør Mogens Biilmann og cand. polit. Kresten Jernøe, Egnsplanrådet, fungerende afdelingsingeniør V. E. Egebæk, Direktoratet for Københavns kommunes Generalplanlægning og kontorchef I. Nørgaard Jørgensen, Danmarks Nationalbank.

Attraktioner

Kommissorium: »at undersøge og overveje etablering og udbygning af danske attraktioner, der kan indgå i vor udadrettede turistpropaganda«.

Formand: Kontorchef, cand. jur. Erik Tjalve.

Medlemmer: Direktør I. Blicher-Hansen, Aalborg Hallen.
Direktør Mogens Skot-Hansen, Laterna Film A/S.
Museumsinspektør Verner Jacobsen, Nationalmuseet.
Kunstneren Erik Spjæt-Christensen, Tivoli.

Sekretær: Konsulent, cand. polit. Jørgen Juldahl.

Betænkning: Afgivet ved udgangen af 1974.

Eventuelle bemærkninger: Ekspeditionssekretær Bjerregård Jensen, Handelsministeriet, har deltaget i udvalgets møder, og lufthavnskontrollør Leo Mortensen og assistent Lissi Jørgensen har bistået med bearbejdelse af det indhentede materiale. Erik Spjæt-Christensen afgik ved døden i eftersommeren 1974.

Særlige undersøgelser foranstaltet af turistudvalget

Som led i undersøgelserne af dansk turisme bad udvalget professor Ejler Alkjær, Handelshøjskolen i København, om at udarbejde en rapport om Danmark som kongresland.

Udvalget ønskede i rapporten en vurdering af de muligheder, som den nuværende bestand af kongresfaciliteter (herunder de under opførelse eller realistisk planlægning værende) har for at danne grundlag for tiltrækning af internationale kongresser til Danmark. Udvalget ønskede endvidere undersøgt, hvilke yderligere kongresfaciliteter, Danmark måtte forvente at kunne opnå, hvis man fik nye store kongresfaciliteter.

Rapporten forelå i slutningen af 1972 under titlen »Danmark som kongresland«.

Med henblik på at tilvejebringe et sammenligningsgrundlag for turismens organisation i Danmark og andre lande bad turistudvalget cand. polit. Jørgen Juldahl om at udarbejde en rapport for turismens organisation i Østrig, Schweiz, Storbritannien og Holland.